



Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Social Sciences

Yıl/Year: 2024 Cilt/Volume: 8 Sayı/Issue: 1



 PRENSIP

e-ISSN 2602-229X



Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Social Sciences

| e-ISSN 2602-229X |

Yıl/Year: 2024 Cilt/Volume: 8 Sayı/Issue: 1

İndeks ve Platformlar

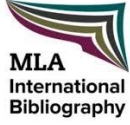
Indexes and Platforms

DOAJ
DIRECTORY OF
OPEN ACCESS
JOURNALS

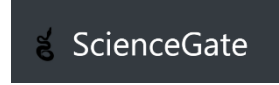


Clarivate
Analytics

publons



ASOS
indeks



INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Email: alinterisosyalbilimler@gmail.com

Web: <https://dergipark.org.tr/alinterisosbil>

ASOBİD/AJOSS

Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi (ASOBİD) uluslararası hakemli bir dergi olup, yılda iki sayı yayımlanır.

Alinteri Journal of Social Science (AJOSS) is an international peer-reviewed journal and published twice a year.

Yayımcı/Publisher: Adem Yavuz SÖNMEZ
Yayımcı Destek/Publisher Support: Prensip Yayımcılık
prensip.gen.tr
info@prensip.gen.tr

ALINTERİ

Sosyal Bilimler Dergisi/Journal of Social Sciences
ASOBİD/AJOSS

E-ISSN: 2602-229X

Baş Editör/Editor-in-Chief

Yahya YEŞİLYURT
(National Defence University/Türkiye)

Editör Yardımcısı/Associate Editor

Erkam TEMİR
(Kastamonu University/Türkiye)

Teknik Editörler/Technical Editors

Yiğit TAŞTAN (Kastamonu University/Türkiye) Büşra TAŞTAN (Prensip Publishing/Türkiye)

Yabancı Dil Editörü/Language Editor

Muhammet Sinan ALPSOY
(Kastamonu University/Türkiye)

Yayın Kurulu/Editorial Board

Ahmet TOKSOY (Adnan Menderes University/Türkiye)
Evren KÜÇÜK (Kastamonu University/Türkiye)
Fırat YALDIZ (Kastamonu University/Türkiye)
Hossein SHEIBAN (Stockholm University/Sweden)
İbrahim AYKUN (Gaziosmanpaşa University/Türkiye)
Metin ÜNVER (Istanbul University/Türkiye)
Recep GÜLMEZ (Binali Yıldırım University/Türkiye)
Ryan Michael GUNDERSON (Miami University/United States)
Songül ALŞAN (Binali Yıldırım University/Türkiye)
Stephen R. GOODWIN (Emory University/United States)

Bilim ve Danışma Kurulu/Science and Advisory Board

Abdulahim HUSAYN (American University/Lebanon) İsmet TÜRKMEN (Gaziosmanpaşa University/Türkiye)
Bereket KARİBAYEV (National University/Kazakhstan) Jamil Poladkhan HASANLI (State University/Azerbaijan)
Elvira LATİFOVA (State University/Azerbaijan) Jansaya JABİNA (International Relations Univ/Kazakhstan)
Evangelia BALTA (NHRF/Greece) Mihai RETEGAN (Universitatea din Bucureşti/Romania)
Geza DAVID (Eötvös Lorand University/Hungary) Nenad MOAČANIN (Academy of Sciences/Croatia)
Glenn W. MUSCHERT (Miami University/United States) Neşe ÖZDEN (Ankara University/Türkiye)
Gültekin YILDIZ (National Defence University/Türkiye) Refik TURAN (Gazi University/Türkiye)
Haldun EROĞLU (Ankara University/Türkiye) Salih TUNÇ (Akdeniz University/Türkiye)
İsa BLUMI (Stockholm University/Sweden)

Sekreteryas/Secretariat

Abdullah KARAGÖZ
Oğuzhan AKSU

Kapak Tasarım/Cover Design

M. Çağrı YILMAZ
Köksal BİLİRDÖNMEZ

Hakem Kurulu/Referee Board

Abdülkadir GÜL (Erzincan Binali Yıldırım University/Türkiye)
Abdulrahim ABU HUSAYN (American University of Beirut/Lebanon)
Ahmet TOKSOY (Adnan Menderes University/Türkiye)
Andrey V. KOROTAYEV (State University/Russia)
Bereket KARİBAYEV (Al/Farabi Kazakh National University/Kazakhstan)
Elvira Mahammadgizi LATİFOVA (Baku State University/Azerbaijan)
Esat AKTAŞ (Bayburt University/Türkiye)
Evangelia BALTA (National Hellenic Research Foundation/Greece)
Evren KÜÇÜK (Kastamonu University/Türkiye)
Fatma ŞİMŞEK (Akdeniz University/Türkiye)
Geza DAVID (Eötvös Lorand University/Hungary)
Glenn W. MUSCHERT (Miami University/ABD)
Güven DİNÇ (Akdeniz University/Türkiye)
Hasan GEYİKOĞLU (Ataturk University/Türkiye)
Hidayet KARA (Alparslan University/Türkiye)
Hossein SHEIBAN (Stockholm University/Sweden)
İbrahim AYKUN (Gaziosmanpaşa University/Türkiye)
Isa BLUMI (Stockholm University/Sweden)
İsmet TÜRKMEN (Gaziosmanpaşa University/Türkiye)
Jamil Poladkhan HASANLI (Baku State University/Azerbaijan)
Jansaya JABİNA (University of IR and World Languages/Kazakhstan)
Kader POLAT (Erzincan Binali Yıldırım University/Türkiye)
M. Sait DİLEK (Ataturk University/Türkiye)
M. Serhat YILMAZ (Kastamonu University/Türkiye)
Mevlüt YÜKSEL (Ataturk University/Türkiye)
Mihai RETEGAN (Universitatea din Bucureşti/Romania)
Muhammet GÜÇLÜ (Akdeniz University/Türkiye)
Murat HANİLÇE (Gaziosmanpaşa University/Türkiye)
Mustafa ORAL (Aksaray University/Türkiye)
N. Fahri TAŞ (Erzincan Binali Yıldırım University/Türkiye)
Najat SAYEM KHALİL (IRCICA/Türkiye)
Nenad MOAČANIN (The Croatian Academy of Sciences and Arts/Croatia)
Oktay KIZILKAYA (Kafkas University/Türkiye)
Osman EMİR (Karadeniz Technical University/Türkiye)
Recep ÇELİK (Yalova University/Türkiye)
Ryan Michael GUNDERSON (Miami University/ABD)
Savaş EĞİLMEZ (Ataturk University/Türkiye)
Sedat BİNGÖL (Anadolu University/Türkiye)
Songül ALŞAN (Erzincan Binali Yıldırım University/Türkiye)
Stephen R. GOODWIN (Yeditepe University/Türkiye)
Suwaibah QADRİ (University of Karachi/Pakistan)
Süleyman ÇİĞDEM (Ataturk University/Türkiye)
Ufuk ERDEM (Ankara Hacı Bayram Veli University/Türkiye)
Ümit KILIÇ (Ataturk University/Türkiye)
Venera ISTAYEVA (University of IR and World Languages/Kazakhstan)
Yasemin AKTAŞ (Bayburt University/Türkiye)
Yasin TOPALOĞLU (Ataturk University/Türkiye)

YAYIN İLKELERİ

Alnteri Sosyal Bilimler Dergisi yılda iki defa yayınlanır. Ana dili Türkçe olan dergiye İngilizce makaleler de kabul edilmektedir. Alnteri Sosyal Bilimler Dergisi; Tarih, Sosyoloji, Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi disiplinlerinde bilimsel konu ve sorunları araştıran bir dergidir. Özgün nitelikli uluslararası ve ulusal araştırma makaleleri yayımlamayı amaç edinmiş **hakemli ve akademik** bir dergidir.

Dergi amacına uygun gönderilecek aday makalenin başka bir dergi veya kitapta yayımlanmamış ve yayımlanmak üzere başvurulmamış olması gerekmektedir. Makalelerinin yayımlanmasını isteyen yazarlar dergipark.org.tr adresine kayıt olup sisteme makalelerini yüklemeleri gerekmektedir. Online olarak başvurusu yapılmayan hiçbir makale dikkate alınmayacaktır. Makale metni, derginin internet sitesindeki Yazım Kurallarında belirtilen şartlara uygun olarak yazılmalıdır. Makaleye ait görsel öğeler var ise bunlar metinden bağımsız, .jpeg veya tiff formatında olmalı ve çözünürlüğünün 300 dpi'den az olmamalıdır. Makalede özet bulunmalı ve özetten en az 150, en fazla 200 kelime kullanılmalıdır. Özetten çalışmanın sonucundan ziyade bu çalışmaya neden ihtiyaç duyulduğu ve çalışmanın hedefi hakkında bilgi verilmelidir. Kaynak taraması, yöntem, bulgulara da özetten değinilebilir. En az 4, en fazla 6 anahtar kelime kullanılmalıdır. Türkçe kaleme alınan makalenin özeti Türkçe ve İngilizce olmalıdır. Türkçe haricindeki makalelerin özeti ise yazım dili ve Türkçe yazılmalıdır.

Makaleler dipnot dahil en fazla 8000 kelime olmalıdır. Kitap incelemeleri 1500-2000 kelime arasında olmalıdır. Vaka raporları veya analizler dipnot dahil en fazla 5000 kelime olmalıdır.

Dipnotlar metinde parantez içinde verilmeli, kaynakça bölümü makalenin sonunda yer almalıdır. Metinde kullanılan kaynaklar; derginin yazım kurallarındaki gibi verilmelidir. Yazar gerekli gördüğü hallerde sayfa altı numaralı dipnotta kullanabilir.

Yayımlanmak üzere gönderilen her makale, baş editör ve dergi yardımcı editörleri tarafından incelenmektedir. Makale editörleri tarafından önerilen iki hakem tarafından değerlendirilmekte ve yayım konusundaki kesin sonuç baş editör tarafından verilerek yazara üç ay içinde bildirilmektedir. Aday makalenin yayımlanıp yayımlanmamasına yayım kurulu nihai karar vericidir. Makalenin yayım sırasına alınabilmesi için her iki hakemden olumlu görüş alınması şartına haiz olması gerekmektedir. Hakemlerden birisi yayımlanamaz kararı verdiğinde, üçüncü bir hakeme gönderme durumu editör kurulunun takdirine bırakılır. Hakem değerlendirmelerinde araştırmalara ilişkin ham veriler hakemler tarafından talep edildiğinde yazar bu verileri hakemlerle paylaşmak zorundadır. Yazar, gerektiğinde makalenin yayımlanmasından sonra da bu verileri sağlamakla yükümlüdür. Düzeltme gereken makaleler yazarlarına gerekli düzeltmeleri yapmaları için iade edilir. 1 ay içerisinde düzeltilmesi yapılmayan makaleler yayım aşamasına alınmaz ve sorumluluk yazarına aittir. Yazılar, yayımlansın veya yayımlanmasın iade edilmezler.

Dergimiz ortak yazarlı makale kabul etmektedir. Ancak sayısı üçü geçemez. Ortak yazarlı makalede katkı oranı en yüksek olan yazar ilk sırada yer alır. Diğer isimler katkı oranına göre sıralanır. Yüksek Lisans ve doktora tezlerinden üretilen makaleler ayrı bir ibare ile belirtilmeli ve danışmanından onay yazısıyla sunulmalıdır.

Kongre, sempozyum, çalıştay, vb. gibi yerlerde sunulmuş bildirimler değerlendirilmek üzere dergimize kabul edilmektedir. Ancak yazar başlığın sonuna koyacağı sembol dipnotla bu hususa açıklık getirmelidir. Bu çalışmanın mükerrer olması yahut bildiri kitapçığında da basılması tamamen yazar sorumluluğundadır.

Makalelerdeki fikir ve sonuçlar yazarın şahsi görüşü olup, doğrudan veya dolaylı olarak *Alnteri Sosyal Bilimler Dergisi* görüşü niteliği taşımaz. Yazarlar, yayıma kabul edilen yazılarının yayım/telif haklarını dergiye devretmiş sayılırlar. Dergide yayımlanan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Tamamen yahut kısmen kopyalanması yasaktır. Dergide yayımlanan tüm makalelere açık erişim sağlanmaktadır.

Dergimize gönderilen makaleler iThenticate İntihal Programı ile tarandıktan sonra değerlendirme aşamasına geçilmektedir. Yapılan intihal analizinde %15'i geçen makaleler düzeltilmesi amacıyla yazara raporla birlikte geri gönderilir. Düzeltmeler için bir aylık süre tanınır. Bu düzeltmeler verilen süre içinde yapılmadığı takdirde çalışma reddedilir. İntihal programına kaynakça olmadan makale yüklenir. %15'lik birimde pay oranlarının dağılımı esastır.

DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Çift Kör İnceleme ve Değerlendirme Süreci

Çift kör inceleme, bilimsel yayınların en yüksek kalitede yayınlanması için uygulanan bir yöntemdir. Bu yöntem, bilimsel çalışmaların objektif bir değerlendirmesinin temelini oluşturur ve birçok bilimsel dergi tarafından tercih edilir.

Alnteri Sosyal Bilimler Dergisi'nin yayın kalitesinde hakem görüşlerinin belirleyici bir yeri vardır.

Alnteri Sosyal Bilimler Dergisi, tüm çalışmaların değerlendirme sürecinde hem hakem hem de yazar kimliklerinin birbirlerinden gizlendiği anlamına gelen çift kör değerlendirme yöntemini kullanır. Bu nedenle yazarlardan makaleleri sisteme yüklerken isimlerini silmeleri istenir.

Alnteri Sosyal Bilimler Dergisi'ne gönderilen tüm çalışmalar aşağıdaki adımlara göre çift kör inceleme yöntemi ile değerlendirilir.

1. İlk Değerlendirme Süreci

Alnteri Sosyal Bilimler Dergisi'ne gönderilen çalışmalar önce editör tarafından değerlendirilir. Bu aşamada derginin amaç ve kapsamı ile uyumlu olmayan, dil yönünden zayıf olan ve İngilizce anlatım kuralları bilimsel olarak kritik hatalar içeren, orijinal değeri olmayan ve yayın politikalarını karşılayamayan çalışmalar reddedilir. Reddedilen çalışmaların yazarlarına makale gönderim tarihinden itibaren en geç bir ay içinde haber verilecektir. Uygun çalışmalar, çalışmanın ön değerlendirme için ilgili olduğu alan editörüne gönderilir.

2. Ön Değerlendirme Süreci

Ön değerlendirme sürecinde alan editörleri, dergi yayın politikaları, çalışmanın kapsamı ve özgünlüğü açısından çalışmaları, giriş ve literatürü, yöntemleri, bulguları, sonuçları, değerlendirme ve tartışma bölümlerini detaylı olarak inceler. Bu inceleme sonucunda uygun olmayan çalışma en geç dört hafta içinde alan editörünün değerlendirme raporu ile birlikte yazara iade edilir. Dergiye uygun olan çalışmalar hakem sürecine geçirilir.

3. Hakem Süreci

Çalışmalar içeriklerine ve hakemlerin uzmanlığına göre hakemlere gönderilir. Çalışmayı inceleyen alan editörü, uzmanlık alanlarına göre Alnteri Sosyal Bilimler Dergisi Danışma Kurulu'ndan veya hakem havuzundan çalışma alanına uygun en az iki hakem önerir.

Editörler, alan editöründen gelen hakem önerilerini değerlendirir ve çalışmalar hakemlere sunulur. Hakemler, değerlendirdikleri çalışma ile ilgili herhangi bir süreci veya belgeyi paylaşmayacaklarını garanti etmekle yükümlüdür.

4. Hakem Değerlendirme Süreci

Değerlendirme süreci için hakeme verilen süre 15 gündür. Hakemlerden veya editörlerden gelen düzeltme önerileri, yazarlar tarafından "düzeltme talimatı" na göre 1 ay içinde tamamlanmalıdır. Hakemler düzeltmeleri yeniden gözden geçirerek çalışmanın uygunluğuna karar verebilir ve ayrıca gerekirse birden fazla düzeltme talep edebilir.

Hakem Raporları

Hakem değerlendirmeleri genel olarak çalışmaların orijinalliğine, kullanılan yönteme, etik kurallara uygunluğuna, bulgu ve sonuçların tutarlı sunumuna ve literatür incelemesine dayanmaktadır.

Bu inceleme aşağıdaki unsurlara dayanmaktadır:

1. Giriş ve Literatür: Değerlendirme raporu, çalışmada ele alınan problemin sunumunu ve amacını, konunun önemini, ilgili literatürün kapsamını, çalışmanın güncelliğini ve zgnlğni içerir.

2. Metodoloji: Değerlendirme raporu, kullanılan yöntemin uygunluğu, araştırma grubunun seçimi ve özellikleri, geçerlilik ve güvenilirliği ile veri toplama ve analiz sürecine ilişkin bilgileri içerir.

3. Bulgular: Değerlendirme raporu, yöntem çerçevesinde elde edilen bulguların sunumu, analiz yöntemlerinin doğruluğu, araştırmanın amaçları ve bulguların tutarlılığı, gerekli tabloların sunumu ile birlikte şekillere ilişkin görüşleri ve kullanılan testlerin kavramsal değerlendirmesini içerir.

4. Değerlendirme ve tartişma: Değerlendirme raporu, bulguların araştırma soruları ve hipotezlere uygunluğu, genelleştirilebilirlik ve uygulanabilirliğe dayalı konu hakkındaki görüşü içerir.

5. Sonuç ve neriler: Değerlendirme raporu, literatüre katkıları, ileride yapılacak çalışmalar ve alandaki uygulamalara yönelik nerileri içerir.

6. Biçim ve anlatım: Değerlendirme raporu, başlığın içeriğe uygunluğunu, çalışmada İngilizce'nin uygun kullanımını, çalışmanın dili ve APA kurallarına göre atıf ve referansları içerir.

7. Genel değerlendirme: Değerlendirme raporu, çalışmanın bir bütün olarak gerçekliği, literatüre katkısı ve alandaki uygulamalar hakkında görüş içerir.

PUBLICATION GUIDELINES

Alnteri Journal of Social Sciences is published twice in a year. Journal in English and Turkish languages are accepted to the Journal whose maternal language is Turkish. Alnteri Journal of Social Sciences is a journal which search scientific topics and problems in history, international relations, sociology and politics. Moreover, it is an **international and peer reviewed** journal which has the aim to publish unique qualified international and national research journals.

It is required that candidate article which will be send appropriate to the aim of journal should not be published or applied for publication in other journals or books. The authors who want their articles to be published should first register to the dergipark.org.tr address and then should upload their articles. The applications which are not online will not be considered and accepted. The article should be written according to the Spelling Rules in the website of the journal. If there are visual items in the text, these should be independent from the text, be in .jpeg or .tiff format and its resolution should not be less than 300dpi. There should be an abstract in the article and the abstract should be minimum 150 words and maximum 200 words. The abstract should not give information about the conclusion of the research but rather it is give information about the reasons behind this research and about the objectives of the research. Literature review, method and findings can be explained in the abstract. At least 4, at most 6 key words should be used. Abstracts of articles in Turkish should be in both Turkish and English. Abstracts of other articles in languages other than Turkish should be in their maternal language and in Turkish.

Articles should be at most 8,000 words including the footnote. Book reviews should be between 1500-2000 words. Case reports or analyses should be at most 5000 words including the footnote.

Footnotes should be supplied in parenthesis, references should be at the end of the article. The references used in article should be in the form as explained in the author guidelines. Author can use footnote at the end of the paper if it is necessary.

Each article that sent to be published are examined by the editor-in-chief and the chief editors and are directed to the field editors. Article are examined by two arbitrators who will chosen by the chief editors out of 5 arbitrators who are recommended by field editors and the final decision about publication is made by the chief editor and notified to the author within 3 months. Editorial board is the ultimate decision maker for the publication of a candidate article. For an article to be ordered as a publication, it is necessary to get favorable opinion from at least one arbitrators. If one of the arbitrators reject the publication of the article, the article can be sent to third arbitrator. However, this decision will be made by the editor. Articles which needs proofreading can be returned to the authors for making corrections if it is necessary. Articles whose corrections not made within one month are not taken for publication stage and the responsibility belongs to the author. Articles are not given back whether they are published or not.

Our journal accepts co-authored articles. However, their number cannot exceed three. In the co-authored article, the author with the highest contribution rate takes the first place. Other names are listed according to their contribution rate. Articles produced from master's and doctoral theses should be indicated with a separate phrase and submitted with a letter of approval from the advisor.

Congress, symposium, workshop, etc. The papers presented in such places are accepted to our journal for evaluation. However, the author should clarify this issue with a footnote to be placed at the end of the title. It is the author's responsibility to have this work duplicate or to publish it in the proceedings booklet.

The ideas and results in the articles are the opinion of the author, therefore directly or indirectly, they are holding qualification as the opinion of **Alinteri Journal of Social Sciences**. It is counted that authors transferred the copyrights of their articles to the journal. Articles that published in the journal can be quoted by giving the references. Copying is forbidden neither completely nor partially.

After the articles sent to our journal are scanned with the iThenticate Plagiarism Program, the evaluation phase is started. Articles that exceed 15% in the plagiarism analysis are sent back to the author with the report for correction. One month is given for corrections. If these corrections are not made within the given time, the work is rejected. The article is uploaded to the plagiarism program without a bibliography. Distribution of share rates is essential in 15% unit.

PEER REVIEW PROCESS

Double-Blind Peer Review and Evaluation Process

Double-Blind Peer Review is a method applied for publishing scientific publications with the highest quality. This method forms the basis of an objective evaluation of scientific studies and is preferred by many scientific journals.

The views of referees have a decisive place in the publication quality of Alinteri Journal of Social Sciences.

Alinteri Journal of Social Sciences uses the double-blind peer review method, which means that both the reviewer and author identities are concealed from the reviewers, and vice versa, throughout the review process, in the evaluation process of all studies. For this reason, the authors are asked to erase their names while uploading the articles to the system.

All the studies sent to Alnteri Journal of Social Sciences are evaluated by double-blind peer review method according to the following steps.

1. Initial Evaluation Process

The studies submitted to Alnteri Journal of Social Sciences are first evaluated by the editor. At this stage, studies that are not in line with the aim and scope of the journal, are weak in terms of language and narrative rules in English contain scientifically critical mistakes, are not original worthy and cannot meet publication policies are rejected. Authors of rejected studies will be notified within one month at the latest from the date of submission. Eligible studies are sent to the field editor to which the study is relevant for pre-evaluation.

2. Pre-Evaluation Process

In the pre-evaluation process, the field editors examine the studies, introduction and literature, methods, findings, results, evaluation and discussion sections in detail in terms of journal publication policies, scope and authenticity of study. Study which is not suitable as a result of this examination is returned to the author with the field editor's evaluation report within four weeks at the latest. The studies which are suitable for the journal are passed to the referee process.

3. Referee Process

The studies are sent to the referees according to their content and the expertise of the referees. The field editor examining the study may propose at least two referees from the pool of Alnteri Journal of Social Sciences Advisory Board or referee pool according to their field of expertise or may propose a new referee appropriate to the field of study.

The editors evaluate the referee's suggestions coming from the field editor and the studies are submitted to the referees. Referees are obliged to guarantee that they will not share any process or document about the study they are evaluating.

4. Referee Evaluation Process

The period given to the referee for the evaluation process is 15 days. Proposals for corrections from referees or editors must be completed by the authors within 1 month according to the "correction instruction".

Referees can decide on the suitability of the study by reviewing the corrections and may also request multiple corrections if necessary.

Referee Reports

Referee evaluations are based in general on the originality of the studies, the method used, the conformity with the ethical rules, the consistent presentation of the findings and results, and the examination of the literature.

This review is based on the following elements:

1. Introduction and Literature: The evaluation report contains the presentation and purpose of the problem addressed in the study, the importance of the topic, the scope of the relevant literature, the timeliness and the originality of the study.

2. Methodology: The evaluation report includes information on the suitability of the method used, the choice and characteristics of the research group, validity and reliability, as well as on the data collection and analysis process.

3. Findings: The evaluation report includes opinions on the presentation of the findings obtained in the frame of the method, the correctness of the analysis methods, the aims of the research and the consistency of the findings, the presentation of the required tables, figures and images and the conceptual evaluation of the tests used.

4. Evaluation and discussion: The evaluation report includes the opinion on the subject based on findings, relevance to research questions and hypotheses, generalizability and applicability.

5. Conclusion and suggestions: The evaluation report contains the opinion on the contributions to the literature, future studies and recommendations for the applications in the area.

6. Style and narration: The evaluation report includes compatibility of the headline with the content, appropriate use of English in the study, refers and references in accordance with the language of the study and APA rules.

7. Overall evaluation: The evaluation report contains opinion on the authenticity of the study as a whole, its contribution to the educational literature and the applications in the area.

İÇİNDEKİLER/TABLE OF CONTENTS

Araştırma Makaleleri/Research Articles

Aybige ARSLAN

Türkiye ve Yunanistan Arasında Yaşanan Ege Denizi Yetki Alanları Uyuşmazlıkları Sorunlarının, 1970-2005 Yılları Arası (TCDD) İzmir Limanı Faaliyetleri Özelinde Türk Deniz Ticaretine Etkileri
The Effects of the Aegean Sea Jurisdiction Disputes Between Türkiye and Greece on Turkish Maritime Trade, Particularizing the Activities of the (TCDD) Izmir Port Between 1970-2005
(1-14)

Victor H. MLAMBO - Eric Blanco NIYITUNGA

The Rise of Kidnappings in South Africa: Challenges for Law Enforcement
Güney Afrika'da Kaçırma Olaylarının Artışı: Kolluk Kuvvetlerinin Karşılaştığı Zorluklar
(15-32)

Ali ÇAKIR

Sağlık Haberciliği Kavramı Üzerine Yapılan Çalışmaların VOSviewer ile Bibliyometrik Analizi
A Bibliometric Analysis Using VOSviewer of Publications on Health Journalism
(33-45)

Kitabiyat/Book Review

Fatma TOMBAK

Ragıp Ergün, Tek Parti Döneminde Sosyal Darwinizm, Mahya Yayıncılık, İstanbul, 342 Sayfa,
2023, ISBN: 9786057220691
(47-54)



dergipark.org.tr/tr/pub/alinterisosbil

Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Social Sciences

| e-ISSN 2602-229X |

PRENSİP

<https://prensip.gen.tr>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

RESEARCH ARTICLE

Türkiye ve Yunanistan Arasında Yaşanan Ege Denizi Yetki Alanları Uyuşmazlıkları Sorunlarının, 1970-2005 Yılları Arası (TCDD) İzmir Limanı Faaliyetleri Özelinde Türk Deniz Ticaretine Etkileri

The Effects of the Aegean Sea Jurisdiction Disputes Between Türkiye and Greece on Turkish Maritime Trade, Particularizing the Activities of the (TCDD) Izmir Port Between 1970-2005

Aybige ARSLAN[✉]

İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü, Deniz İşletmeciliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Geliş Tarihi/Received Date: 15.03.2024

Kabul Tarihi/Accepted Date: 21.05.2024

ÖZ

Üç tarafı denizler ile çevrili bir ada ülkesi olan Türkiye için deniz ticaretindeki istikrarın sağlanması hem ülke ekonomisi hem de küresel ekonomi için önem taşımaktadır. Ege Deniz'inin jeopolitik ve jeostratejik önemi itibarı ile deniz yetki alanlarının belirlenmesi titizlik isteyen ve kendine özgü yapısı ile hassasiyet ile yaklaşılması gereken önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Bu makalede, Türkiye ve Yunanistan devletlerinin Ege Denizi yetki paylaşımı ile ilgili iki ülke arasında yaşanan krizlerin 1970-2005 yılları arası Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD) İzmir Limanı verileri doğrultusunda Türk deniz ticaretine etkilerini incelenmek amaçlanmıştır. Araştırmada birincil kaynak verilerinden yararlanılmış olup, söz konusu Ege Denizi yetki alanları paylaşımında 1970-2005 yılları arasında yaşanan Türkiye ve Yunanistan arasındaki krizlerin, bu yıllar arasındaki TCDD İzmir Liman faaliyetleri arasında karşılaştırmalı olarak ele alınmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda Ege Denizi'nde yaşanan kriz dönemlerinde, İzmir Limanı yükleme, boşaltma ve toplam elleçleme verilerinde düşüşler gözlemlenmiştir. Gelecekte meydana gelebilecek bu gibi krizleri önlemek adına öncelikle Türkiye ve Yunanistan arasındaki deniz yetki alanları ile ilgili uyuşmazlıkların çözülmesine odaklanılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Yunanistan, Ege Denizi, Deniz Yetki Alanları, Deniz Ticareti.

ABSTRACT

For Türkiye, an island country surrounded by seas on three sides, ensuring stability in maritime trade is important for both the country's economy and the global economy. Due to the geopolitical and geostrategic importance of the Aegean Sea, determining maritime jurisdiction areas is an important issue that requires meticulousness and needs to be approached with sensitivity due to its unique structure. In this article, it is aimed to examine the effects of the crises between the two countries regarding the Aegean Sea authority sharing between the states of Türkiye and Greece on the Turkish maritime trade in line with the data of the Republic of Türkiye State Railways (TCDD) Izmir Port between 1970 and 2005. In the research, primary source data was used and the crises between Türkiye and Greece, which occurred between 1970 and 2005 in the Aegean Sea jurisdiction sharing, were tried to be discussed comparatively between the TCDD Izmir Port activities between these years. In this regard, during the crisis periods in the Aegean Sea, decreases were observed in the loading, unloading and total handling data of Izmir Port. In order to prevent such crises that may occur in the future, it is necessary to focus primarily on resolving maritime jurisdictional disputes between Türkiye and Greece.

Keywords: Türkiye, Greece, Aegean Sea, Maritime Jurisdiction Areas, Maritime Trade.

Please cite this paper as follows/Atf için:

Arslan, A. (2024). Türkiye ve Yunanistan arasında yaşanan Ege Denizi yetki alanları uyuşmazlıkları sorunlarının, 1970-2005 yılları arası (TCDD) İzmir Limanı faaliyetleri özelinde Türk deniz ticaretine etkileri. *Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 1-14. <https://doi.org/10.30913/alinterisosbil.1427108>



GİRİŞ

Dünyanın %29'u kara ile %71'i ise sularla kaplıdır. Geçmişten günümüze değin insanlar su kenarlarında yaşam alanları kurmuştur. Özellikle suyun işlevsel açıdan sağladığı olanaklar insanları su kenarlarında yaşam alanları oluşturmaya teşvik etmiştir. Açık denizlere yapılan seferler, denizyolu ulaşımının önemli bir ticari ulaşım aracı olarak kullanılmasını gerekli kılmıştır. Özellikle deniz yolu ulaşımının, az maliyetle daha uzun mesafelere, daha fazla yük ve yolcu taşıma olanağı sunması günümüz ticaretinde ve dünya taşımacılığında denizyolu taşımacılığının %85 oranında paya sahip olmasını sağlamıştır. Bir yarımada ülkesi olan Türkiye için de ulaştırma sistemleri arasında denizyolu ile ticaret ilk sırada yer almaktadır. Anadolu yarımadası, Kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Akdeniz ve batısında Ege (Adalar) denizi ile Asya ve Avrupa arasında bir köprü ve Ortadoğuya açılan önemli bir ticari deniz rotasında yer almaktadır.

Deniz ticareti, ülkelerin gelişmişlik göstergelerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Ege Denizi jeopolitik ve jeostratejik konumu itibari ile hem kendi içinde hem de Karadeniz ve Akdeniz gibi iki önemli ticari deniz rotasında köprü göreviyle önemli bir konumda yer almaktadır. Bu derece önemli bir konuma sahip bir bölgenin ticari yapısının politik ilişkilerden bağımsız değerlendirilmesi mümkün olmamaktadır. Ege Denizi'nin temel sorunu olan egemenlik uyuşmazlıkları, deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında ana belirleyici unsurdur (Kurumahmut & Başeren, 2004). Ege'nin kendine özgü jeolojik ve jeostratejik özellikleri nedeniyle diğer örnek olgulardan ayrı kendine özgü bir şekilde incelenmesi ve bu doğrultuda deniz yetki alanlarının belirlenmesi gerekmektedir. Günümüzde dahi devam eden Yunanistan ve Türkiye arasındaki Ege Denizi'ndeki sınır sorunu, farklı zamanlarda gelişen çeşitli politik olaylar ve durumlar doğrultusunda her iki tarafın ticari ve ekonomik yapılarını etkilemektedir. Toplam ihracatın %59.1'i, ithalatın ise %53.3'ü denizyoluyla yapıldığı Türk deniz ticaretinde istikrar ve güven içinde devam edebilmesi için anlaşmazlıkların çözümü ulaşması önem taşımaktadır.

Bu bilgiler doğrultusunda bu çalışmada Türkiye ve Yunanistan arasındaki Ege Denizi'ndeki deniz yetki alanları uyuşmazlıkları ile bu uyuşmazlıklar sonucu oluşan krizlerin ,1970-2005 yılları arasında TCDD İzmir Liman yükleme, boşaltma ve toplam elleçleme verileri üzerinden Türk deniz ticaretine olan etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda Türkiye ve Yunanistan arasındaki Ege Denizi'ndeki deniz yetki alanları uyuşmazlıkları olan karasuları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge ile ilgili uyuşmazlıklar neticesinde oluşan krizlerin, Ege Deniz'inin 1970-2005 yılları arasında en işlek limanı olan İzmir Limanı faaliyetlerinde (yükleme-boşaltma-toplam elleçleme) Türk deniz ticaretine negatif yönde bir etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Türkiye ve Yunanistan arasında yaşanan kriz dönemlerinde yükleme ve boşaltma miktarlarında düşüş gözlemlenmiş olup, krizlerin en yoğun yaşandığı dönemlerde %100 oranında düşüş gözlemlenmiştir. Bu bağlamda deniz ticaretinde Ege Denizi gibi önemli konuma sahip bir denizde istikrar ve güven içinde deniz ticaretinin yapılması hem ülke ekonomisi hem de uluslararası deniz ticareti için önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Türkiye ve Yunanistan arasındaki anlaşmazlıkların gerçekçi bir yaklaşım ile zaman kaybetmeden sorunların çözümlenmesi ve iyileştirilmesi gerektiği önerilmektedir.

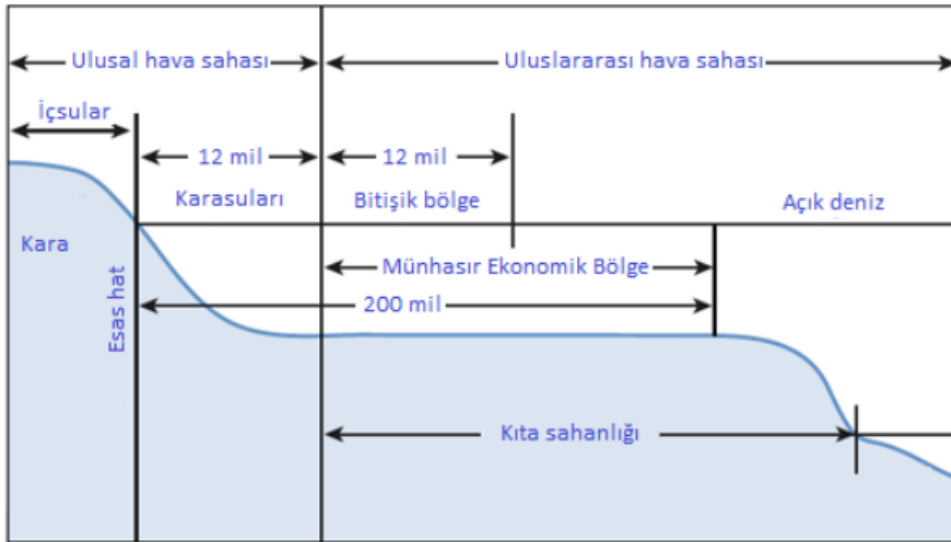
DENİZ YETKİ ALANLARI

Deniz yetki alanları, devletlerin üzerlerinde tam ya da kısmi hak ve yetkilerini kullandıkları deniz alanlarını oluşturmaktadır. Bu alanlar; iç sular, karasuları, bitişik bölge, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgeden oluşmaktadır (Demir, 2020). Devletlerin, uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde deniz yetki alanlarından tasarruf etme hakları saklı bulunmaktadır. Uluslararası hukuk kuralları deniz yetki alanlarını devletlerin egemenlikleri doğrultusunda haklılık ve oransallık ilkeleri ile birlikte belirlemiştir.

Deniz yetki alanları, ulusal sınırlar içinde kalan alanlar, ulusal sınırlar dışında kıyı devletinin ilanı ile yetki sahibi olunan alanlar ve her devletin kullanımına açık olan açık deniz alanları olarak sınıflandırılabilir. Ulusal sınırlar içinde kalan alanlar, iç sular, takım ada suları ve belirli ölçülerde uluslararası boğazlar olarak kısacası bir devletin tam olarak egemenliğine ait alanlardır. Ulusal sınırlar dışında kalan alanlar ise, bir devletin ilanı ile işlevsel münhasır yetkileri olan alanlar; bitişik bölge, münhasır ekonomik bölge ve balıkçılık bölgeleridir. Hiçbir devletin egemenliği altında bulunmayan alanlar ise açık deniz olarak belirlenen uluslararası serbest kullanımın olduğu alanları ifade etmektedir. Deniz yetki sınırlandırılmasını belirten üç ana sınıflandırmada yer alan temel kavramlar alt başlıklar halinde aşağıda açıklanmaktadır. Ayrıca şekil 1.' de deniz yetki alanları görselleştirilmiştir.

İç Sular

Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) m. 8(1)'e göre iç sular, karasularının ölçülmeye başlandığı esas hattın kara tarafında kalan deniz alanlarıdır. Diğer bir ifadeyle, karasularının iç sınırı ile kara ülkesi arasında kalan deniz kesimi iç suları oluşturmaktadır. İç sular, kıyı devletinin tamamen egemenliği altında alanlardır. Bu sularda kıyı devletinin yetkileri tam ve mutlaktır. Koyslar, körfezler, limanlar, kapalı denizler ve iç denizler ile düz esas hat yönteminin uygulandığı durumlarda bu hatların gerisinde kalan su alanları, iç sularda yer almaktadır.



Şekil 1. Deniz yetki alanları. Kaynak: Balık (2018).

Karasuları

Karasuları, kara ülkesinin egemenliğinin denizde de devam ettiği kara ülkesi kıyılarına bitişik su alanıdır. Bu alan kıyı devletinin deniz ülkesini oluşturmaktadır. BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne göre her devlet karasuları genişliğini belirleme hakkına sahip olmakla birlikte ülkelere karasularını 12 deniz miline kadar belirleme hakkı tanınmıştır.

Kıta Sahanlığı

Kıta sahanlığı, kıyı devletinin kara uzantısı olan bu alanda deniz altında yer alan doğal kaynakları araştırma ve işletme hakkının kıyı devletine ait olduğu bölgeyi ifade etmektedir. BMDHS'nin 76(1) md.'de ise kıta sahanlığı "kara ülkesinin doğal uzantısı boyunca karasularının ötesinde kıta kenarının dış sınırına kadar uzanan ya da kıta kenarının dış sınırının (200 mile kadar uzanmadığı) yerlerde, karasularının ölçülmeye başlandığı esas hatlardan itibaren 200 mile kadar uzanan sualtı alanlarının deniz yatağı ve toprak altını" kapsamaktadır.

Kıta sahanlığı, denize kıyısı olan bir devletin denizin altında devam eden doğal uzantısını oluşturmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1945 yılında ABD Başkanı Harry S. Truman'ın bildirisi ile kıta sahanlığı kavramı ilk olarak kullanılmaya başlamıştır. Daha sonra 1958 Cenevre Deniz Hukuku Konferansı ile kıta sahanlığı kavramının dış sınırı belirlenmiştir. 1969 Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davaları kararları ile kıta sahanlığının kıyı devleti ülkesinin deniz altındaki doğal uzantısı olduğu temel ilke olarak bildirilmiş ve kıyı devletinin, kıta sahanlığı üzerinde fiilen "ipso facto" ve "ab initio" yani "fiilen ve başlangıçtan beri" varolan haklar olduğu bildirilmiştir (Pazarcı, 2013). Bu haklar kıyı devleti tarafından kullanılmasa bile, kıyı devletinin izni olmadan diğer devletler tarafından kullanılamaz.

Münhasır Ekonomik Bölge

Münhasır ekonomik bölge, "kıyı devletinin karasuları belirmesinde dikkate aldığı esas hattan başlayarak 200 mile kadar olan ve karasuları dışında kalan su tabakası, deniz yatağı ve onun toprak altında kıyı devletine birtakım ekonomik haklar ve yetkilerin tanındığı deniz alanını" ifade etmektedir. (Pazarcı, 2013, s. 309)

1982 BMDHS'nin 55'inci maddesinde münhasır ekonomik bölge (MEB)'in "ilan" ve "antlaşma" şeklinde belirleneceğini ve kıyıları bitişik ya da karşılıklı kıyılara sahip ülkelerin MEB sınırlandırmasını haklılığa uygun, uluslararası hukuk çerçevesinde antlaşma ile yapılması gerektiğini belirtmektedir (Yaycı, 2020a).

Açık Deniz

BMDHS'nin 87'inci maddesinde denizlerin serbestliği ilkesi doğrultusunda açık denizlerin, kıyısı bulunsun ya da bulunmasın her ülkenin kullanımına açık olduğu belirtilmiştir. Bu çerçevede her ülkenin açık denizlerde seyir serbestisi, uçma serbestisi, denizaltı kabloları ve petrol boruları döşeme serbestisi, yapay adalar ve uluslararası hukukun izin verdiği diğer tesisleri inşa etme serbestisi vardır.

Ege Denizi'nin Özellikleri

Ege Denizi, doğusunda Türkiye ve batısında Yunanistan toprakları tarafından çevrelenmiş, irili ufaklı 3000 adadan oluşan yarı kapalı bir denizi oluşturmaktadır.

“Aegeis” ya da “Egeid” adı verilen bir kara parçasının, büyük bir bölümünün sular altında kalmasıyla oluşmuş olan Ege Denizi, üstünde yer alan adaların çokluğu nedeni ile “Adalar Denizi” olarak da adlandırılmaktadır (Şekil 2).



Şekil 2. Adalar (Ege) Denizi. Kaynak: Şinik ve İncili (2023).

“Doğu ve Orta Ege Denizi'nin Anadolu'nun bir parçasının jeolojik çöküntüsü sonunda oluştuğu, bu bölgedeki bugünkü adaların da jeolojik olarak kıta sahanlığının doğal engebeleri olduğu bilimsel olarak belirlenmiştir” (Erhan, 1977). Ege Bölgesi kıyılarının çok fazla girintili ve çıkıntılı olması ve bu kıyılara yakın konumda çok sayıda ada ve adacıkların bulunması, Ege Denizi'nin daha önce büyük bir kara parçası olduğunu kanıtlar nitelikteki özelliklerini oluşturmaktadır (Gürsoy vd., 2022).

Ege Denizi'nin kendine özgü jeolojik ve jeomorfolojik yapısı ile; yarı-kapalı deniz olması ve bölgedeki adaların varlığı, Ege Denizi'ndeki özel durumları oluşturmaktadır. Dolayısıyla Ege'nin bu özellikleri göz önünde tutularak deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasının teamül hukuku veya benzer uluslararası dava kararları doğrultusunda belirlenmemesi, Ege'nin kendi iç özelliklerine göre hakkaniyet ve oransallık ilkeleri doğrultusunda uzlaşmaya varılması gerekmektedir (Tütüncü, 2021).

EGE DENİZİ'NDE TÜRKİYE VE YUNANİSTAN ARASINDAKİ DENİZ YETKİ ALANLARI İLE İLGİLİ SORUNLAR

Yunanistan ve Türkiye arasındaki temel sorunlardan biri olan karasuları sorunu geçmişten günümüze değin hala süregelen önemli bir konuyu oluşturmaktadır. 1923 Lozan Barış Antlaşması ile Ege Denizi'nde karasuları genişliği 3 mil olarak kabul edilmiş ve 1936 yılına kadar karşılıklı bu kural korunmuştur. 1936 yılında Yunanistan çıkardığı bir kanun ile karasularını 6 mil olarak ilan etmiştir. Türkiye ise 1964 yılına kadar bu karara kayıtsız kalmıştır. Türkiye'nin bu tepkisiz duruşu Kıbrıs sorunu ve Ege Adaları'nın

silahlandırılmaya başlaması ile son bulmuştur. Türkiye, 1964 yılında 476 Sayılı Karasuları Kanunu ile karasuları genişliğinin 6 mil olduğunu ilan etmiştir.

Yunanistan, 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS)'nin 1994'e yürürlüğe girmesi ile BMDHS'nin 3'üncü maddesi olan "Karasularının Genişliği" başlıklı maddesinden güç alarak 1995'de karasularını 12 mil'e çıkarma hakkının saklı olduğunu belirten bir kanun çıkarmıştır. Türkiye ise Yunanistan'ın karasularını 12 mile çıkarması durumunda bunu bir (casus belli) savaş nedeni olarak sayılacağını belirtmiştir (Mor, 2016).



Grafik 1. Ege Deniz'inde 6 mil dağılımı. Kaynak: Yayıncı (2020b).

Yunanistan'ın karasularını 12 mil'e çıkarma çalışmalarına rağmen, kural günümüzde hem Türkiye hem Yunanistan için 6 mil olarak uygulanmaktadır. Bu durumda Ege Denizi'nin %39.2'si Yunan, %7.4'ü Türk, %5'i egemenliği devredilmemiş adaların karasuları ve %48.4'ü ise açık deniz alanları- olarak kabul edilmektedir (Grafik 1).

Ege Denizi'nde Yunanistan'ın karasularını 12 mil'e çıkarması durumunda, deniz adeta Yunan gölü haline gelmiş olacak, Yunan karasuları oranı %62'ye çıkacaktır. Karasuları 6 mil iken %48.4 olan açık deniz oranı, 12 mile çıkması durumunda ise %20'ye düşmüş olacaktır (Yayıncı, 2020b) (Şekil 3).



Şekil 3. Ege Denizi'nde Karasularının 6 mil ve 12 mil Açık Denizlerin durumu. Kaynak: Eldemir (2023).

Şekil 3'te Denizi'ndeki kıta sahanlığının ve münhasır ekonomik bölgenin yaklaşık %90'ının Yunanistan' a ait olması durumunda Türkiye özelinde denizaltındaki doğal kaynaklarından tasarruf etme hakkı, balıkçılık, turizm gibi ekonomik faaliyetleri büyük ölçüde kısıtlanacaktır. Ayrıca savunma alanında Türkiye açık denizlerde askeri eğitim, tatbikat vb. faaliyetlerini serbestçe icra edemeyecektir (Yaycı, 2020b).

BMDHS'nin 22'inci maddesi kıyı devletine, karasularından geçecek tüm gemilere, seyir güvenliğinin gerektirdiği durumlarda kıyıdaş ülke tarafından belirlenmiş olan ulaşım yollarını kullanmalarına ya da geçişlerine müdahale hakkı vermektedir. Yani, 12 mil karasuyu ile Ege Deniz'i'nde tam egemenlik kuracak olan Yunanistan, Yunan karasularına girmeden açık deniz rotasını kullanan tüm gemilerin transit geçiş haklarını büyük oranda daraltacaktır.

Ham maddelere olan ihtiyacın artması devletleri yeni kaynak arayışlarına yönlendirmiştir. Kıta sahanlığında yer alan petrol, doğalgaz gibi enerji kaynaklarının keşfedilmesi ile birlikte bu alanlara olan ilgi artmıştır.

Ege Denizi'nde 1960'ların başlarından itibaren Yunanistan'ın petrol arama faaliyetlerine karşın, Türkiye'nin 1973'de Ege Denizi'nin 27 bölgesinde Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO)'na vermiş olduğu petrol arama izni üzerine kıta sahanlığı sorunu ortaya çıkmıştır. Yunanistan, Türkiye'nin arama yapacağı bölgelerin Yunanistan'a ait bulunan Midilli, Sakız, Semadirek, Limni, Bozbaba ve İpsara adalarının batısında yer alan deniz yatakları olduğunu belirtmiştir. Yunanistan, adaların kıta sahanlığın sahip olduğu tezini öne sürerek ve 1958 Cenevre Sözleşmesi'nin 2'inci maddesine dayanarak söz konusu bu alanlarda kendisinin araştırma yapma ve kaynaklardan yararlanma tasarrufuna sahip olduğunu belirtmektedir (Cesur, 2005).

Türkiye, arama çalışmalarını yaptığı alanların Anadolu Yarımadası'nın doğal bir uzantısı olduğunu, Türkiye'nin kıta sahanlığı içerisinde bulunduğunu öne sürerek protestoları reddetmiştir. Yunanistan ise durumu ülkesel bütünlüğüne ve egemenliğine bir saldırı olarak değerlendirmiş ve Türkiye'yi suçlamıştır. Bu olay ile Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilk ciddi kıta sahanlığı krizi başlamıştır (Axt & Kramer, 1990; Mor, 2016). Yunanistan ve Türkiye arasında kıta sahanlığı ile ilgili herhangi bir anlaşmaya varılamadığı için 1976 yılında İsviçre-Bern'de bir deklarasyon imzalanmıştır. Bern deklarasyonu ile iki ülke karşılıklı olarak anlaşmıcaya kadar Ege Denizi'nde ulusal karasuları dışındaki kıta sahanlığında herhangi bir petrol ya da doğalgaz arama ve sondaj faaliyetinde bulunmamaya karar vermiştir ve bu deklarasyon günümüzde halen geçerliliğini sürdürmektedir (SC-6, 2012).

1987 yılında, Yunanistan'ın ulusal karasuları sınırları dışında petrol arama ve sondaj çalışmalarına gidilmesini yasaklayan 1976 Bern Deklarasyonu'na aykırı olarak 6 millik karasularının dışında kalan sahalarda petrol arama faaliyetleri başlatmıştır. Türkiye'de buna karşılık olarak TPAO'ya söz konusu bu tartışmalı alanlarda yeni petrol arama ruhsatları vermiştir. Yunanistan'da Türkiye'nin bu tutumunu kışkırtıcı olarak ilan ederek, Türkiye kıta sahanlığına müdahale ederse savaş nedeni sayacağını ilan edip, savaş gemilerini bölgeye sevk etmiştir. Tartışmalı bu alanlarda Yunanistan petrol arama çalışmalarına ise devam etmekteydi. Bunun üzerine Türkiye de SİSMİK 1 araştırma gemisini Türk savaş gemileri ile birlikte bölgeye sevk etti ve iki ülke savaşın eşiğine gelmiş durumdaydı. Yunanistan, Türkiye'nin Ege Denizi'nde sahip olduğu adalar dışında, Lozan Antlaşması ile kendisine bırakılmamış, üzerinde herhangi bir hukuki belge ile aidiyetliği bulunmadığı tüm ada, adacık ve kayalıklar üzerinde hak iddia etmektedir. Bu adaların her birinin kıta sahanlığına sahip olduğunu iddia ederek Ege Denizi'nde Türkiye'yi karasuları kadar hareket etme alanı bırakmak istemektedir.

Türkiye, Uluslararası Adalet Divanı'nın 1969 Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davaları ile ilgili kararına gönderme yaparak kıta sahanlığı anlaşmazlıklarının ikili görüşmeler ile çözüme kavuşturulması gerektiğini vurgularken, Yunanistan ise konuyu sürekli uluslararası mahkemeye taşıma yollarını aramıştır (Mor, 2016).

EGE DENİZİ'NDE YUNANİSTAN VE TÜRKİYE ARASINDAKİ DENİZ YETKİ ALANLARI İLE İLGİLİ SORUNLARININ TÜRK DENİZ TİCARETİNE ETKİSİ

Dünya ticaretinin %80'i deniz yolu taşımacılığı ile yapıldığı günümüzde, Ege Denizi; Avrupa ve Asya arasındaki deniz ticaret rotalarında stratejik bir konuma sahiptir. Bu bölgedeki limanlar, ihracat ve ithalat için önemli geçiş noktalarını oluşturmaktadır. Karadeniz'den ve Marmara Denizi'nden gelen tüm gemiler dünya pazarına Ege Denizi ile açılmaktadır.

25 Aralık 1995 Türk bandıralı bir yük gemisinin Türkiye'nin Bodrum sahiline yaklaşık olarak 4 mil, Yunanistan'a ait Kalimnos Adası'na ise 6 deniz mili mesafede bulunan Kardak Kayalıkları'na oturması sonrası, Yunan ve Türk kurtarma ekipleri arasında yaşanan anlaşmazlık sonrası çıkan Kardak Krizi ortaya çıkmıştır (Özgör, 2021).

Yunanistan ve Türkiye arasındaki Ege Denizin 'deki sınır anlaşmazlıkları, egemenlik iddiaları ve enerji kaynaklarına ilişkin çatışmalar bu bölgedeki deniz ticareti

etkilemektedir. İki ülke arasında yaşanan gerilimler, bölgedeki deniz güvenliği endişelerini artırarak, bu alandaki deniz ticaretini olumsuz yönde etkilemektedir. Limanlara erişimde yaşanacak kısıtlamalar, güvenlik artırıcı önlemler ve politik belirsizlikler taşıma maliyetlerini arttırmakta, dolayısıyla ticaret rotalarında belirsizliğe yol açabilmektedir. Yunanistan ve Türkiye arasındaki bu sorunlara yol açan Ege Denizi yetki alanları krizleri ve diğer krizler kronolojik olarak Tablo 1.'de sıralanmıştır.

Tablo 1. Yunanistan ve Türkiye Arasındaki Ege Denizi Yetki Alanları Krizleri

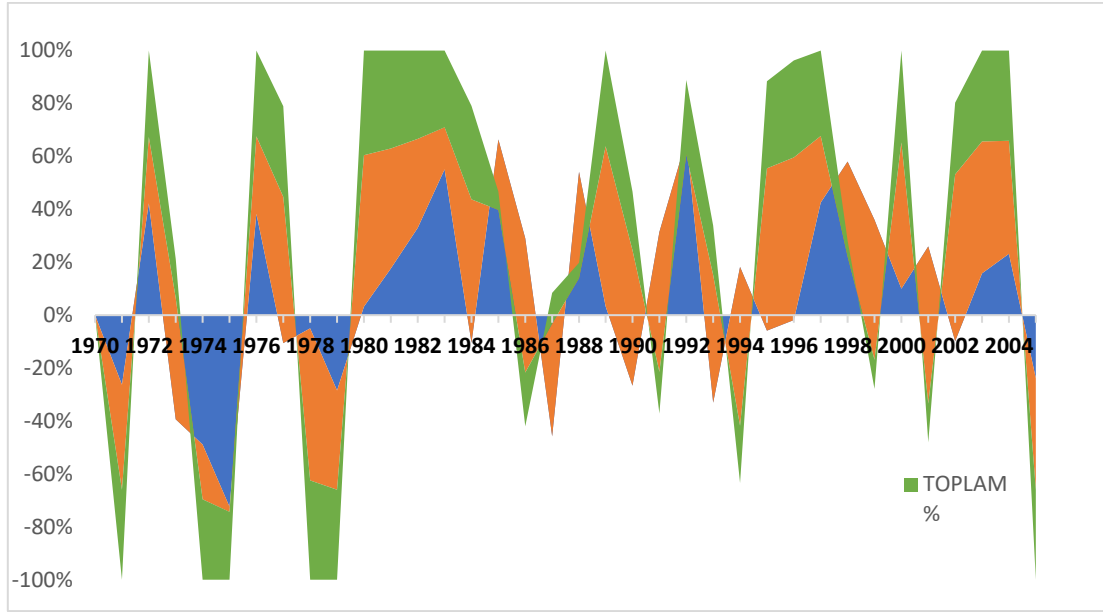
1973	Petrol krizi
1974-1976	Kıbrıs Harekatı ile Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilk defa patlak veren kıta sahanlığı krizi
1983	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilanı
1987	1987 Ege kıta sahanlığı krizi
1996	(25 Aralık 1995-31 Ocak 1996) Ege Deniz'indeki egemenliği antlaşmalarla Yunanistan'a devredilmemiş ada, adacık ve kayalıklar sorunu ile ilgili olarak Kardak Krizi

Limanlardaki yükleme ve boşaltma (elleçleme) miktarları limanların temel ekonomik faaliyetlerinin yapısını göstermesi bakımından önemli bir göstergesi oluşturmaktadır (Bayrakturan & Özbilgin, 2013). 1973-2003 yılları arasında Yunanistan ve Türkiye arasındaki deniz yetki alanları uyuşmazlıkları ile ilgili yaşanan sorunlar ve diğer yaşanan krizlerin, Ege Deniz'indeki Türk ticaretine etkilerini incelemek adına Ege Bölgesinin en işlek limanı olan İzmir Limanı elleçleme verilerinden yararlanılmıştır. Bu verilere TCDD'nin 1970-2005 yılı İzmir Limanı faaliyet raporu üzerinden ulaşılmıştır.

Aşağıda yer alan Tablo 2.'de TCDD'nin yayınlamış olduğu 1970-2005 yılları arası İzmir Limanı faaliyetleri raporunda, TCDD İzmir Limanı yükleme, boşaltma ve toplam elleçleme verileri yer almaktadır. Ayrıca Tablo 2.'de yükleme, boşaltma ve toplam elleçleme miktarlarının sırası ile 1970-2005 yıllar arasında her yıldaki yükleme, boşaltma ve toplam elleçleme miktarlarının bir sonraki yıla göre yüzdelik değişim oranları verilmiştir. Bu yüzdelik değişim oranları ile verilen yıllar arasındaki artış ve azalış oranları Grafik 2'de ayrıca grafiklendirilmiştir.

Tablo 2. 1970-2005 Yılları arası TCDD İzmir Liman elleçleme faaliyetleri ve yüzdelerik değışim oranları.

<i>YILLAR</i>	<i>YÜKLEME</i>		<i>BOŞALTMA</i>		<i>TOPLAM</i>	
<i>Year</i>	Loading	%	Unloading	%	Total	%
1970	5.252.582		7.124.099		12.376.681	
1971	5.053.755	-4%	6.725.604	-6%	11.779.359	-5%
1972	5.655.814	11%	7.177.708	6%	12.833.522	8%
1973	4.946.810	-14%	8.616.720	17%	13.563.530	5%
1974	4.211.175	-17%	8.024.428	-7%	12.235.603	-11%
1975	4.049.067	-4%	8.015.780	0%	12.064.847	-1%
1976	4.388.696	8%	8.521.549	6%	12.910.245	7%
1977	4.325.882	-1%	9.223.661	8%	13.549.543	5%
1978	4.201.488	-3%	6.868.419	-34%	11.069.907	-22%
1979	3.735.736	-12%	5.898.978	-16%	9.634.714	-15%
1980	3.786.433	1%	7.783.071	24%	11.569.504	17%
1981	4.028.573	6%	9.207.961	15%	13.236.534	13%
1982	5.264.670	23%	12.100.798	24%	17.365.468	24%
1983	6.370.682	17%	12.736.666	5%	19.107.348	9%
1984	6.197.000	-3%	14.903.000	15%	21.100.000	9%
1985	7.782.000	20%	13.777.000	-8%	21.559.000	2%
1986	8.030.000	3%	13.072.000	-5%	21.102.000	-2%
1987	7.514.000	-7%	13.964.000	6%	21.478.000	2%
1988	10.812.000	31%	11.390.000	-23%	22.202.000	3%
1989	10.950.000	1%	14.698.000	23%	25.648.000	13%
1990	10.210.000	-7%	17.073.000	14%	27.283.000	6%
1991	11.403.000	10%	14.518.000	-18%	25.921.000	-5%
1992	12.797.000	11%	14.387.000	-1%	27.184.000	5%
1993	10.944.000	-17%	19.108.000	25%	30.052.000	10%
1994	12.675.000	14%	13.192.000	-45%	25.867.000	-16%
1995	12.419.000	-2%	16.848.000	22%	29.267.000	12%
1996	12.372.000	0%	19.271.000	13%	31.643.000	8%
1997	14.037.000	12%	20.733.000	7%	34.770.000	9%
1998	15.691.000	11%	19.464.000	-7%	35.155.000	1%
1999	16.360.000	4%	18.361.000	-6%	34.721.000	-1%
2000	16.571.000	1%	19.761.000	7%	36.332.000	4%
2001	18.176.000	9%	16.436.000	-20%	34.612.000	-5%
2002	17.882.000	-2%	18.370.000	11%	36.252.000	5%
2003	18.992.000	6%	22.517.000	18%	41.509.000	13%
2004	20.547.000	8%	26.151.000	14%	46.698.000	11%
2005	19.904.000	-3%	24.745.000	-6%	44.649.000	-5%



Grafik 2. TCDD İzmir Limanı 1970-2005 yılları arası yükleme, boşaltma ve toplam elleçleme yüzdelerinin dağılımı.

Tablo 2’deki 1970-2005 yılları arasındaki yükleme, boşaltma ve toplam elleçleme miktarları Grafik 2.’de her bir yılın bir önceki yıla göre yükleme, boşaltma ve toplam elleçleme miktarlarının yüzdelerindeki değişim oranları gösterilmektedir. TCDD İzmir Limanı verilerinin kırılma noktalarına baktığımızda; 1973 yılında dünyada patlak veren petrol krizi ile oluşan küresel ekonomik krizden Türkiye’de etkileri gözlemlenmiş olup, 1973 yılı yükleme, boşaltma ve toplam elleçleme miktarlarındaki düşüş yaşanmaya başladığı görülmektedir. 1974 Kıbrıs Barış Harekatı sonucunda ABD’nin Türkiye’ye uyguladığı askeri ambargo ve Batı dünyasının bir tür ekonomik ambargosu (Bozkuyu, 2017) ve 1974 Yunanistan ile yaşanan kıta sahanlığı krizi ile birlikte 1973-1976 yıllarında İzmir limanında toplam elleçleme oranlarına baktığımızda %100’lük bir düşüş yaşandığı görülmektedir (Grafik 2).

1987 yılında, Yunanistan ve Türkiye arasında yaşanan Taşoz yarımadası çevresindeki kıta sahanlığında petrol arama krizi, iki ülkeyi nerdeyse savaşın eşiğine getirmiş, Yunanistan sınırlarında yaşayan Yunan halkı, sınırlardan taşınarak gıda stoğu yapmaya başlamıştır (Axt & Kramer, 1990; Mor, 2016). Böyle bir kriz ortamında 1987 yılında İzmir Limanında %20 oranında yüklemede ve %40 oranında boşaltma verilerinde düşüş yaşandığı gözlemlenmektedir (Grafik 2). Bu da İzmir Limanında gerçekleşen ticari faaliyetlerdeki düşüşü göstermektedir.

25 Aralık 1995 Türk bandıralı bir yük gemisinin Ege Denizi’ndeki Kardak Kayalıkları’na oturması sonrası, Yunan ve Türk kurtarma ekipleri arasında yaşanan anlaşmazlık sonrası çıkan bu politik ve askeri kriz ile savaşın eşiğine gelen iki ülke arasındaki bu kriz, Ege Denizi’nin en işlek ticari limanı olan İzmir Limanı özelinde Türk deniz ticareti etkisi kaçınılmaz olmaktadır. Bu krizin etkilerine bakmak için 1996 yılının 1995 yılına göre toplam elleçleme oranında %4 lük bir düşüş ile 1995 de %12 olan toplam elleçleme 1996 da %8 oranına düşmüştür. Boşaltma liman faaliyetleri oranlarına baktığımızda da 1995 yılında %22 iken, 1995 yılının %13 oranına düşmüştür (Tablo 2). Bu da bize Ege Denizi’nde yaşanan bu krizle liman boşaltma faaliyetlerinde azalma yaşanarak, muhtemel başka güvenli limana boşaltma faaliyetleri kaydırılmıştır.

Yunanistan ve Türkiye arasında adeta sınır olan Ege Denizi'nin bu bölgede yaşanan deniz yetki alanları ile ilgili yaşanan krizlerin İzmir limanı özelinde Türk deniz ticaretindeki etkisi yadsınamayacak derecededir.

İzmir Limanı, 1994 ve 1998 yıllarında Türkiye'nin %43 yük elleçleme oranına sahip önemli bir ticaret kapısı olmuştur. 2001 yılına kadar da Türkiye'de elleçlenen toplam konteyner yükünün yaklaşık %37'si İzmir Limanından elleçlenmiştir (İZKA, 2020). Gerek Ege Denizi'nde yaşanan Türk-Yunan ilişkilerindeki gerilimler gerek küresel kriz, yatırım faaliyetleri ile yeni limanların açılması İzmir Limanı özelinde bakıldığında bu limandaki deniz ticareti faaliyetlerine olan etkileri kaçınılmaz olacaktır.

SONUÇ

Doğu Akdeniz'in bir parçası olarak nitelendirebileceğimiz Ege Denizi, Marmara Denizi ve Karadeniz'den hem uluslararası hem de kabotaj deniz taşımacılığında önemli bir jeostratejik konumda yer almaktadır. Türkiye ve Yunanistan arasında deniz sınırı olan Ege Denizi ile ilgili gerçekleşecek olan herhangi bir gelişmenin iki ülke ilişkilerinden bağımsız değerlendirilmesi mümkün olmamaktadır. Ege Denizi, deniz yetki alanları uyuşmazlıkları, ticaretten turizm faaliyetlerine kadar bölgeyi etkileyen önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Gerek Ege Denizi'nden serbest geçiş yapan uluslararası ticaret gemileri, gerek Türk ticaret gemileri için öncelikle emniyetli geçiş ve ticari istikrar için deniz yetki alanları uyuşmazlıklarının çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Karasularını 12 mil'e çıkarma talebi ile kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgenin yaklaşık %90'ına sahip olacak olan Yunanistan, Türkiye'nin MEB bölgesindeki balıkçılık, turizm, araştırma faaliyetlerini büyük oranda sınırlanmış olacaktır. Bu yüzden karasuları uyuşmazlığı iki ülke arasında 6 mil olarak sabitlenmediği sürece serbest geçiş hakkı Yunan iznine tabi olduğundan Türk deniz ticari faaliyetleri sınırlanmış olacaktır.

Ege Denizi yetki alanları uyuşmazlıklarının Türk deniz ticaretine etkilerini gözlemlemek için Ege'nin en işlek limanı olan TCDD İzmir Limanı, 1970-2005 yılları arası yükleme, boşaltma ve toplam elleçleme yüzdelik oranlarına baktığımızda, yaşanan küresel kriz dönemleri ile Türk-Yunan ikili ilişkilerdeki kriz dönemlerinde düşüşler yaşandığı gözlemlenmiştir. 1973 yılındaki küresel petrol krizi ile yükleme, boşaltma ve toplam elleçleme miktarlarında başlayan düşüş, 1974 Kıbrıs Barış Harekatı sonucunda ABD'nin ve Batılı ülkelerin, Türkiye'ye uyguladığı ambargolar ile devam etmiştir. 1974 yılında Yunanistan ile yaşanan kıta sahanlığı krizi ile 1976 yılına kadar, TCDD İzmir Limanı elleçleme faaliyetlerinde %100'lük bir düşüş yaşandığı gözlemlenmiştir. 1987 yılında, Yunanistan ve Türkiye arasında yaşanan petrol arama krizi döneminde, TCDD İzmir Limanında %20 oranında yüklemede ve %40 oranında boşaltma verilerinde düşüş gözlemlenmiştir. 25 Aralık 1995 tarihinde başlayan Ege Denizi'ndeki Kardak Kayalıkları Krizi ile ise liman faaliyetlerindeki yükleme, boşaltma ve toplam elleçleme faaliyetlerinde azalma yaşanarak, muhtemel başka güvenli limanlara bu faaliyetlerin kaydırılmış olabileceğini göstermektedir. Bu da bizlere yaşanan tüm krizlerin Ege Denizinin en önemli limanı olan İzmir Limanının deniz ticaretinde tercih edilebilirliğini olumsuz yönde etkilediği aynı zamanda hem bölge ekonomisine ve hem de ülke ekonomisine olan olumsuz etkileri kaçınılmaz olmaktadır.

Türkiye ve Yunanistan arasındaki Ege Denizi yetki alanları uyuşmazlıklarının en asgari düzeyde tutulması, bölge ve ülke ekonomik faaliyetlerindeki olumsuz yönde

etkilenmemesi adına önem arz etmektedir. Süregelen bu uyuşmazlıklar için deniz yetki alanları ile ilgili her iki tarafın çözümcül yaklaşımlar ileri sürmesi ve bu sınırların karşılıklı menfaatleri gözeterek belirlenmesi gerekmektedir.

Araştırmanın kısıtlılığına baktığımızda, Türkiye ve Yunanistan arasındaki deniz yetki alanları uyuşmazlıklarının sadece İzmir Limanı yükleme, boşaltma ve toplam elleçleme faaliyetleri üzerinden elde edilen veriler doğrultusunda yorumlanmış olmasıdır. Ayrıca yaşanan kriz dönemlerindeki diğer olası faktörler çalışma alanına dahil edilebilmiş değil, sadece liman faaliyetleri üzerinden değerlendirilmiştir.

Çalışmanın, araştırmacılara ve diğer ilgililere Ege Denizi'ndeki yetki alanları uyuşmazlığı konusunun önemini belirtmek ve konunun gündeme taşınarak çözümlenmesi için zaman kaybedilmemesi gerektiği ile ilgili farkındalık yaratması düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Eserler

- Axt, H. J., & Kramer, H. (1990). *Entspannung im ägäiskonflikt?: Griechisch-Türkische beziehungen nach Davos*, Baden- Baden, Nomos-Verl.-Ges.
- Balık, İ. (2018). Türkiye'nin deniz yetki alanları ve kıyıdaş ülkelerle yetki alanı anlaşmazlıkları. *Kent Akademisi*, 11(1), 86-98.
- Bayraktutan, Y., & Özbilgin, M. (2013). Limanların uluslararası ticarete etkisi ve Kocaeli limanlarının ülke ekonomisindeki yeri. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 11-41.
- Cesur, O. (2005). *Avrupa Birliği'ne göre sürecinin Ege Denizi'ndeki Türkiye – Yunanistan sorunlarına etkilerinin incelenmesi ve Türkiye'nin çıkarlarına uygun çözüm yollarının değerlendirilmesi* (Master's thesis, İstanbul Technical University).
- Demir, A. İ. (2020). Türk deniz yetki alanlarının belirlenmesinin hukuki dayanakları üzerine bazı düşünceler. *Adalet Dergisi*, 65, 27-50.
- Erhan, E. (1977). Kıta sahanlığı jeolojisi- ekonomisi- politikası. *Jeoloji Mühendisliği Dergisi*, 1(2), 4-12.
- Gürsoy, H., Kürçer, A., & Yalçın, H. D. (2022). Ege Denizi'nde bir denizaltı volkanı mı doğuyor? *Mavi Gezegen Popüler Yerbilim Dergisi*, 30, 31-39.
- Kurumahmut, A., & Başeren, S. H. (2004). *The twilight zones in the Aegean: (un)Forgotten Turkish Islands = Ege'de gri bölgeler: Unutul(may)an Türk adaları*. Türk Tarih Kurumu.
- Mor, H. (2016). *Uluslararası hukuk perspektifinden Türk dış politikasında Ege Denizi karasuları ve kıta sahanlığı sorunları*. Çizgi Kitabevi.
- Özgör, F. N. (2021). Ege Denizi'nde egemenliği belirsiz coğrafi oluşumlar sorunu'nu ortaya çıkaran Kardak krizi; Türkiye ve Yunanistan'daki etkileri. *TroyAcademy*, 6(2), 643-668. <https://doi.org/10.31454/troyacademy.958321>
- Pazarcı, H. (2013). *Uluslararası hukuk*. Turhan Kitabevi.
- Şinik, M., & İncili, Ö. F. (2023). Adalar Denizi toponimisinin jeopolitik kıskacında değerlendirilmesi. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 151-179.
- Tütüncü, A. N. (2021). Yunanistan ile Ege Denizi'nde yaşanan görüş ayrılıklarının yeni uzantısı Doğu Akdeniz ve uluslararası hukuk. İçinde M. Ak, H. Alkan & M. Ünver (Eds.), *Coğrafya, tarih ve uluslararası hukuk boyutlarıyla küresel ve bölgesel*

denklemede Ege ve Doğu Akdeniz (s. 263-322). Istanbul University Press.
<https://doi.org/10.26650/B/SS46.2021.008.11>

Yaycı, C. (2020a). *Doğu Akdeniz'in paylaşım mücadelesi ve Türkiye*. Kırmızı Kedi Yayınevi.

Yaycı, C. (2020b). *Yunanistan talepleri (Ege sorunları) soru ve cevaplarla*. Neyir Matbaacılık.

İnternet Kaynakları

Bozkuyu, A. (2017). *1973 Petrol krizi*. Academia.
https://www.academia.edu/40307289/1973_PETROL_KR%C4%B0Z%C4%B0_ve_T%C3%9CRK%C4%B0YE

Eldemir, G. (2023). Türkiye ve Yunanistan'ın Ege sorunu. Gemideyim.
<https://gemideyim.com/turkiye-ve-yunanistanin-ege-sorunu/>

SC-6, 23 Mart 2012, *Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü'nün Piri Reis Gemisinin Ege Denizindeki Çalışması Hakkındaki Bir Soruyu Cevabı*. (2012). Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı. <https://www.disisleri.gov.tr/sc-6disislerleri-bakanligi-sozcusunun-bir-soruya-cevabi-23-mart-2012.tr.mfa>



dergipark.org.tr/tr/pub/alinterisosbil

Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Social Sciences

| e-ISSN 2602-229X |

PRENSİP

<https://prensip.gen.tr>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

RESEARCH ARTICLE

The Rise of Kidnappings in South Africa: Challenges for Law Enforcement

Güney Afrika'da Kaçırma Olaylarının Artışı: Kolluk Kuvvetlerinin Karşılaştığı Zorluklar

Victor H. MLAMBO • Eric Blanco NIYITUNGA

University of Johannesburg, College of Business and Economics, School of Public Management, Governance and Public Policy, Johannesburg, South Africa

Geliş Tarihi/Received Date: 01.03.2024

Kabul Tarihi/Accepted Date: 15.06.2024

ABSTRACT

This paper examines the rise of kidnapping in South Africa. It aims to reflect on the challenges law enforcement faces in addressing what has quickly become a considerable societal problem. This paper employed secondary data as a data collection technique using narrative literature review. The rational choice theory was employed as a theoretical lens. Findings revealed that kidnapping in South Africa is driven by several issues, such as poverty, inequality, unemployment and the growth and consolidation of crime syndicates making millions in ransom fees. While South African law enforcement agencies claim to be making inroads in addressing kidnapping cases, they face considerable challenges, such as public mistrust, lack of support and the underreporting of kidnapping cases, making it hard to address the problem. South Africa is under pressure to ensure that legislation effectively addresses this issue. It is therefore recommended that the country establish and capacitate specialized kidnapping units that will work closely with community police forums, the community, and other relevant stakeholders to ensure seamless coordination in responding to the rise of kidnapping. Moreover, eradicating corruption within the police force will be an effective measure to help address the problem.

Keywords: Development, Police, Kidnapping, Corruption.

ÖZ

Bu makale Güney Afrika'da kaçırma olaylarının artışı incelemektedir. Amacı ise kolluk kuvvetlerinin hızla önemli bir toplumsal sorun haline gelen bu problemi ele alırken karşılaştıkları zorlukları yansıtmaktır. Bu makale, anlatsal literatür incelemesi kullanarak veri toplama tekniği olarak ikincil verileri kullanmıştır. Rasyonel seçim teorisi teorik bir mercekle kullanılmıştır. Bulgular göstermiştir ki Güney Afrika'daki kaçırma olaylarına yoksulluk, eşitsizlik, işsizlik ve fidye ücretlerinden milyonlarca dolar kazanan suç örgütlerinin büyümesi ve konsolidasyonu gibi çeşitli sorunlar yön vermektedir. Güney Afrika kolluk kuvvetleri, kaçırma vakalarını ele almada ilerleme kaydettiğini iddia etse de, halkın güvensizliği, destek eksikliği ve kaçırma vakalarının yeterince bildirilmemesi gibi önemli zorluklarla karşı karşıyalardır ki bu da sorunun ele alınmasını zorlaştırmaktadır. Güney Afrika, mevzuatın bu sorunu etkili bir şekilde ele almasını sağlamak için baskı altındadır. Bu nedenle ülkenin, artan kaçırma olaylarına yanıt vermede sorunsuz koordinasyonu sağlamak için toplum polisi forumları, toplum ve diğer ilgili paydaşlarla yakın bir şekilde çalışacak uzmanlaşmış kaçırma birimleri kurması ve bunları yetkilendirmesi önerilmektedir. Ayrıca, polis teşkilatı içindeki yolsuzlukların ortadan kaldırılması sorunun çözümünde etkili bir tedbir olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Polis, Kaçırma, Yolsuzluk.

Please cite this paper as follows/Atf için:

Mlambo, V. H., & Niyitunga, E. B. (2024). The rise of kidnappings in South Africa: Challenges for law enforcement. *Alinteri Journal of Social Sciences*, 8(1), 15-32. <https://doi.org/10.30913/alinterisosbil.1445683>



INTRODUCTION

When South Africa emerged from apartheid and subsequently ushered in multi-party politics in 1994, there were feelings of hope and happiness across the country (Lundgren & Scheckle, 2019). It was hoped that during this period, those who were previously disadvantaged and discriminated against under the apartheid regime would now have opportunity to play a more meaningful and inclusive role towards the country's economic development (Mosala et al., 2017). South Africa's transition was also met with hope across the continent as South Africa's strong economic position was seen as crucial in terms of building an inclusive continent characterized by collective development. Nevertheless, after 1994, South Africa has struggled with many socio-economic issues, which have today given rise to widespread underdevelopment and a killedeconomy (Goodman, 2017). The hope of many black South Africans were upside down During 1994 reform process and ha been replaced by poverty, inequality and corruption, and a broken delivery framework (Alexander, 2010). Inequality has been the most challenging issue to address in the post-apartheid era, as argued by Bundy (2020); since 1994, inequality has increased. South Africa has become a more unequal society and not a more equal one. The increase in crime has also increased concern about the public safety. A report by the South African Police Service (SAPS) examined ten-year trends associated with various crimes. While 15 893 murders were recorded in 2010, that number soared to 21 325 in the 2019/2020 financial year (Daniel, 2022). The report also shows that, on average, 58 people are killed in South Africa daily, placing the country only second to El Salvador as the 'murder capital' of the world, according to a recent paper conducted by the United Nations (Daniel, 2022).

Recently, the increase in kidnappings in the country has taken law enforcement agencies by surprise, as there has been an increase in the consolidation of kidnapping syndicates targeting wealthy individuals, which has become a significant challenge for law enforcement (Writer, 2023a). The South African government admits that kidnapping has become a new problem for the country. This is mostly triggered by the rise in family breakup and divorce rates in South Africa (Etheridge, 2019). It is also triggered by the ease of international travel, which has led to an increase in parental kidnappings (Etheridge, 2019). For example, from the above triggers, one can see that relationship breakdowns and custodial disputes between parents are the major sources of kidnapping in South Africa. This is because, in broken relationships and divorce cases, numerous parents take matters into their own hands and kidnap their children as they fear that they will not be granted custody. They also fear that they will be prevented from taking care of or seeing their own children. They often take matters into their own hands and see taking their child as the only option (Etheridge, 2019). This act of seizing and detaining or carrying away a person through unlawful force and taking them away from their family forcefully without their consent constitute a crime and causes immense problem in society (Uzorma & Nwanegbo-Ben, 2014, p. 132).

While various factors point to poverty and inequality as the primary cause, police corruption has also given rise to crime syndicates who are exploiting these loopholes to make easy money through ransom kidnappings (Dlamini, 2023). Even though most kidnappings are an off shoot of car hijacking robberies, today, prime experts say an increasing number of victims are now being specifically targeted based on their wealth

and ability to pay a ransom that's contributing to easy money for kidnappers and crime syndicates mine that. This paper examines the rise of kidnappings in South Africa and the subsequent challenges for law enforcement. This paper employed a secondary data approach to collect the needed data, and a narrative literature approach was employed. The data search keywords included kidnapping, police corruption, syndicates, and ransom. Data sources included but were not limited to journal articles, credible online sources, unpublished dissertations, policy briefs and online newspaper sources that spoke to the research objectives of the paper. The data was analyzed in narrative form through reflections, arguments and different narratives that explain the emergence of kidnapping as a severe societal problem in South Africa and the challenges for law enforcement.

THEORETICAL FRAMEWORK: RATIONAL CHOICE THEORY OF CRIME

The preceding discussion reflects significantly on the rising problem of kidnapping in South Africa and the urgent need for law enforcement to develop practical solutions to address a severe societal problem. To further shed light on the phenomenon, this paper employs the rational choice theory that explains how one commits a crime and the motivations of people committing that particular crime. For the rational choice theory, individuals decide to partake in criminal activity after a careful thought process that analyzes and weighs the cost and benefit of committing a crime (Akers, 1990). If the perceived benefits of the crime outweigh the costs, people are likely to commit that particular offence driven by the observation that they are likely to benefit (Perera, 2023). This paper argues that the rise in kidnappings in South Africa can be significantly explained but rational choice theory. Kidnappers are now selecting potential targets based on their wealth, knowing very well that they will financially benefit through ransom fees (AFP, 2022). With unemployment, poverty and rising inequality in the country, the need to survive means kidnapping has become an easy way for one to get rich quickly. Therefore, if the potential benefits of the crime (kidnapping) outweigh the potential cost (such as being arrested), there will likely be an increase in kidnappings in South Africa. Kidnapping syndicates do not fear of costs related to kidnapping. This challenges law enforcement to adopt new strategies to counter this growing problem. Kidnapping syndicates rake in billions of dollars annually. Thus the fear of arrests is superseded by financial gains, hence using the rational choice theory in this paper.

LITERATURE REVIEW

Types of Kidnaping

Even though there are many types of kidnapping, there has been increased confusion between kidnapping and abduction. Brooks and Baez (2021) note that kidnapping is a crime that is committed when a person or persons take someone else without their consent and hold them in a particular space. Often, a person who commits kidnapping does so to acquire financial gain through a ransom or extort. Abduction is committed when someone takes another person against their will and keeps them somewhere while restrained and possibly gagged (Brooks & Baez, 2021). However, unlike kidnapping, abduction involves no ransom for financial gain. The purpose of the crime is to prevent the victim from returning home. Within the context of kidnapping, many types, such as kidnap for ransom, tiger kidnapping/proxy bombings, express

kidnapping, political and ideological kidnapping and virtual have become common in globalized space (*Reducing the Risk*, 2023). No matter the difference in their operation and execution, nevertheless, kidnapping has become a threat to public safety and law enforcement.

Kidnapping as a Crime and Income Generator

Crime globally has become a threat to public safety. Crime has given rise to the need to implement a new approach based on community collaboration involving various stakeholders to ensure a unified approach. It is time to make communities safer by implementing innovative, evidence-based approaches to criminal justice that reduce crime, support law enforcement, address social injustice and hold individuals accountable for violating the law (*A Look Ahead*, 2023).

Even though governments remain key role players in crime prevention through law enforcement agencies, governments today must release that crime has become transnational and state sovereignty has been significantly challenged as criminal syndicates undermine the rule of law. Today, transnational organized crime is an inherent feature of economic globalization and represents more than just the dark side of that development path (Stiftung & Schöenberg, 2013). Transnational crime has conventionally been seen as a threat to the state, threatening its national and regional security and the rule of law, impeding its political and economic development, and limiting its society's social and cultural development (Wilson, 2020). Transnational criminals undermine the political and economic institutions of the state through the corruption and bribery of the police, immigration, customs officials, and the judiciary. From drug trafficking, human trafficking, smuggling of migrants, illicit trading in firearms, trafficking in natural resources, the illegal wildlife trade, and the sale of fraudulent medicines to cybercrime, transnational crime has become a threat to human security and the state's survival. Since the age of globalization and digitization, kidnapping has become a straightforward crime and has excellent financial rewards for kidnappers in a short space of time. Brockett et al. (2019), citing Bell (2019), noted that provides a higher estimate of 15,000–20,000 kidnappings per year, with fewer than 20% being reported to authorities. The financial cost of kidnapping is high—an estimated \$50 million in Mexico alone (the number one kidnapping country) and \$1.5 billion annually worldwide (Brockett et al., 2019). In Nigeria, for example, *Bad Cops* (2019) notes that between 2011 and 2020, Nigerians paid at least US\$18.34 million (₦7 billion) in ransoms to kidnappers. In the first half of 2021, 2 371 people were kidnapped, and about US\$23.84 million (N10 billion) was demanded in ransoms in Nigeria (Ukpe, 2021). This further consolidates the notion that kidnapping has become a significant source of income for kidnappers. The rise of kidnapping as a means of income generation cannot be eliminated from globalization. This paper argues that the rapid globalization of the world and the rise of the digital age has facilitated the rise of kidnapping through technology, making intelligence gathering of potential targets effortless. However, the perceived corruption within law enforcement has also impeded the need to address kidnapping. Singh (2022) laments the corruption within law enforcement and states that when police officers are not punished for corruption, corrupt activity increases and becomes embedded within a police force. *Bad Cops* (2019) communicates that police complicity in kidnapping and extortion activities permeates many societies and spans several continents. The practice

is more pervasive in those countries where entrenched flaws in institutional oversight and funding shortages either drive members of the security forces to crime or give them the confidence to believe they can act with impunity and such examples have been observed in Mexico, the Philippines and Nigeria (*Bad Cops*, 2019). In Mexico, law enforcement is vulnerable to either extorting bribes from members of the public or accepting pay-offs from criminal gangs (*Bad Cops*, 2019). In the Philippines, since the war on drug was declared by Rodrigo Duterte, there has been a significant increase in police-related kidnappings in the country. In a recent incident in March 2019, for example, Philippine authorities arrested seven police officers, all members of a drug enforcement unit, concerning a kidnapping case from November 2018 (*Bad Cops*, 2019). In Nigeria, Okoli (2019) worryingly admit that kidnapping has remained the most virulent form of banditry in Nigeria. It has become the most pervasive and intractable violent crime in the country, and the corruption in the police force has made it challenging to address kidnapping-related cases.

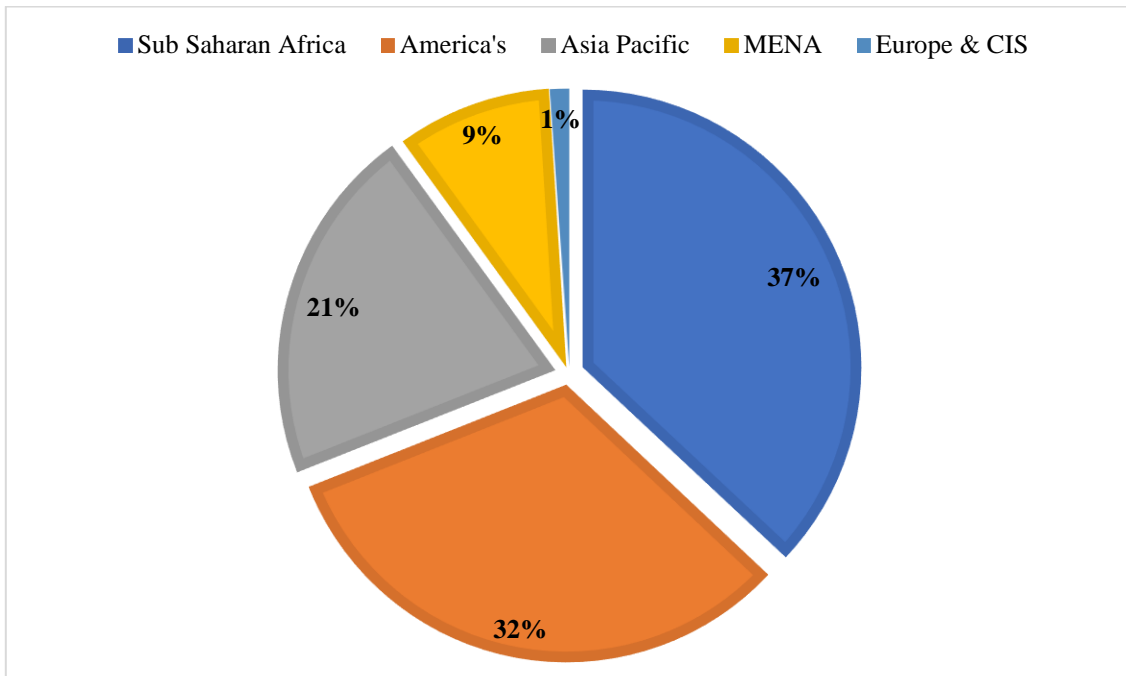


Figure 1. Kidnap for ransom in 2022. Source: *Kidnap for Ransom* (2022).

The above illustration reinforces that in Sub-Saharan Africa, kidnapping has become a pandemic that threatens public safety. While other regions have also become victims of kidnapping, Sub-Saharan has become a hotbed for kidnapping. For decades, chains of socio-economic problems, such as poverty, unemployment, inequalities, bad leadership and governance, and corruption, to mention a few, have mired Nigeria and the African continent (Bello, 2022). Kidnapping for ransom has become one of the most significant challenges facing Nigeria today, and the government is attempting to address this by punishing families who pay a ransom. Nevertheless, many believe this has little chance of tackling the problem. Poverty, unemployment, corruption, political violence, and religious intolerance have created fertile ground for insecurity and kidnapping in Nigeria (Onireti, 2022). The country's high rate of youth unemployment, currently around 30-35%, is believed to be a significant factor responsible for the growth of kidnap cases.

Causes and a Global Response to Kidnapping

From the above deliberation, one can deduce that kidnapping has threatened human security and the state's security architecture. Drivers kidnapping around the globe include unemployment, poverty, illiteracy, religion, greed, politics, and corruption. Kidnapping can have a destabilizing effect on the socio-economic, religious, economic and political environment. It can result in the erosion of social peace and economic sabotage (Ene, 2018). Kidnapping has been a widespread security issue for many decades. It is an ongoing global challenge that affects all levels of society, whether rich or poor, and Africa is no exception. Global kidnappings increased by 50% from 2020 to 2021. Many incidents are unreported, and the actual figures are likely higher still. Several factors have contributed towards the growth of kidnapping for business, including unequal distribution of wealth, rising political instability and declining state authority (Boreham, 2022). The African operating environment can be complex, with Sub-Saharan Africa alone accounting for 37% of global kidnappings, with a few locations contributing to its high rates, including Nigeria, South Africa, The Sahel, Mozambique and The Democratic Republic of the Congo (Boreham, 2022). Different governments take different approaches to hostage-taking. The United States, insiders say, tends to favor the military rescue option. European governments are more likely to pay up, although France increasingly takes a more aggressive approach, particularly with al Qaeda-linked abductions (*Feature-Kidnap and Ransom*, 2011).

In Nigeria, families and entire communities who pool their savings to pay ransoms are being destroyed, with many hostages afraid or ashamed of reporting their ordeals. Businesses, too, are affected, with many spending fortunes to protect their assets (*Kidnapping, the Industry*, 2022). The rise of terrorist organizations has also given rise to kidnapping. According to the United Nations (UN) Office on Crime and Drugs, terrorist groups have used kidnapping and ransom to help funding to their operations (Dean & Procelli, 2022). The UN found that between 2008 and 2014, al Qaeda and its direct affiliates made at least \$125 million in revenue from kidnappings. Methods of kidnapping have evolved beyond the traditional "snatch and demand" methodology, where kidnappers take custody of a victim and demand a ransom—typically from employers or family members—to release them to safety (Dean & Procelli, 2022). While those methods are still used, most kidnappings today are forms of express or virtual kidnapping. Express kidnappings involve a small and immediate demand for ransom from a victim, such as an ATM kidnapping. Criminals hold a victim hostage, transport that victim to an ATM, and force him or her to withdraw the maximum amount possible from his or her account before being set free (Dean & Procelli, 2022).

The global response to kidnapping has been unconvincing. In developing countries with a breakdown in the rule of law, governance and political instability, kidnapping tends to be rife as syndicates take advantage of lawlessness. In Nigeria, kidnapping for ransom has become one of the most significant challenges facing Nigeria today, and the government is attempting to address this by punishing families who pay a ransom through legislation. Onireti (2022) criticizes this and asserts that enforcing Nigeria's Terrorism (Prevention) Act 2013, where victims face up to 15 years imprisonment for paying to free loved ones, however, will not stop families from paying ransom fees as the reality on the ground is that most Nigerians lack trust and confidence in the police. In

most instances, the police and state security operatives fail to respond rapidly to kidnapping incidents (Onireti, 2022). Families of kidnapped victims pay ransoms out of desperation and helplessness, believing the security agencies will not come to their aid. In Mexico, the response to kidnapping has been hindered by law enforcement corruption and drug cartels' growth, influence and financial gain. Smith (2018) argues that the insatiable US drug demand largely fuels the kidnapping surge in Mexico. Mexican criminal organizations require extensive personnel and vast caches of assault rifles and other weapons — 70 percent of which come from the US — to defend their "plazas" (strategic points along the drug supply chain) from other gangs and the Mexican police and military. From a state's point of view, while there is a need for effective laws and regulations to deter kidnapers, several issues persist. Some countries cannot afford to spend as much on protecting their citizens as rich countries.

Moreover, crime disproportionately impacts vulnerable people and poor countries, less well-equipped to deal with shocks (*Crime and Development*, 2005). High crime levels' direct and indirect effects represent a significant challenge in themselves and how they undermine social and commercial activity. Niyitunga and Kimari (2020) argued that financial exclusion causes social crimes and pose threats to national security. Using the cases of attacks on migrants in South Africa, Niyitunga (2024) linked the occurrence of social crimes such as xenophobic attacks, kidnappings and social protests with social exclusion, corruption, inequality and lack of law enforcement. Therefore, addressing the rise in kidnapping needs a holistic approach with various stakeholder support to ensure possible success in addressing kidnappings.

The Problem of Kidnapping in South Africa

Kidnapping in South Africa has become a significant law enforcement concern. Koko (2022) communicates that South Africa's kidnapping syndicates stretch from Gauteng, Limpopo and Mpumalanga to Pakistan, Bangladesh and Mozambique. The targets are usually wealthy businesspeople and their families. Local or national syndicates often plan the kidnappings and extort money from the victim's family. The Global Initiative Against Transnational Organized Crime (2022) reflects that Organized crime is an existential threat to South Africa's democratic institutions, economy and people. Kidnapping for ransom syndicates in South Africa have become well consolidated. Prior (2022) argues that kidnappings are increasing exponentially in South Africa – with syndicates earning over R1 billion in 2019. Addressing kidnapping In South Africa is also hindered by the lack of reporting. The families of victims never report the crimes as they are threatened not to do so, and, in most cases, families of victims simply choose to pay the ransom and never involve the police (Prior, 2022). In South Africa, between 2011 and March 2020, just before the lockdown, we saw a 133% increase in cases reported to the police. Not all are financially motivated, as reflected in the table below.

Table 1. Factors driving and increase in kidnapping in South Africa.

Casual factors	No	%
Robberies	832	27.5
Sexual offences	828	27.4
Hijacking	544	18.0
Domestic dispute	219	7.2
Mob Justice	170	5.6
Revenge	163	5.4
Ransom	77	2.5
Extortion	65	2.1
Children removed from guardian/parent	60	2.0
Human trafficking	16	0.5
Initiation related	12	0.4
Attempted murder	11	0.4
Intimidation	9	0.3
Gang-related	9	0.3
Labour-related	4	0.1
Taxi-related	2	0.1
Drug related	2	0.1
Multi-related	1	0.0
Total	3024	100%

The above table reinforces the notion that kidnapping is a multifaceted phenomenon driven by an array of factors in South Africa driven by an array of factors. About 4,028 kidnap cases were reported at police stations in South Africa in 2022, as against 2,000 cases in 2021 which has shown a threatening rate of crimes in the country (Busari, 2023). While the general assumption in society is that the kidnapping is mainly for ransom. Grant and Ritchie (2022) state that contrary to popular belief, most kidnappings are because of robberies and hijackings. For example, some victims are held for only a few hours so they can withdraw cash from an ATM to pay for their release. There is a need to debunk the notion that syndicates only target wealthy people. While this occurs, lower-level earners are easier targets and do not draw as much media attention or dedicated police response (Grant & Ritchie, 2022). With tough economic times in the country, criminals have now widened their net and kidnapping for a ransom no longer targets the rich and the famous. Kidnapping syndicates are often well organized and spend time papering and tracking their victims, knowing what their families can pay (Writer, 2023b). Police and law enforcement agencies are critical in addressing kidnapping cases. However, there have been increasing cases in South Africa where police officers have been accused of being part of kidnapping operations or working with syndicates. Numerous cases of police corruption have come to hinder the public's trust, and this mistrust of police has led families of kidnapped victims to approach private security companies for assistance. Corruption within the police force is one of the reasons why kidnapping continues to surge. Presence (2022) notes collusion, inefficiency and corruption within the criminal justice system. Shange (2021) reported that a total of 459 Gauteng police officers have pending criminal cases against them, ranging from murder, attempted murder, kidnapping, corruption and helping prisoners to escape. Other serious charges include rape and sexual assault, robbery, breaking into businesses, assault, animal

cruelty and domestic violence. The most common cases were reckless and negligent driving. Therefore, there have been questions as to how police can ensure an effective response to kidnapping cases while confronted with internal governance issues.

As of the 2022/2023 fiscal year, the total number of kidnappings in South Africa reached 15,343 cases. The leading province is Gauteng, which was found to have the most perturbingly high cases of kidnapping, with over 7,818 cases reported by the police (Cowling, 2023). The second leading province is KwaZulu-Natal, with 3,081 kidnapping cases (Cowling, 2023). Between April and December 2022, the South African Police Service (SAPS) recorded 11,702 kidnappings, which surpassed the annual figure of 10,826 from March 2021 to April 2022 (Lancaster, 2023). In the past 10 years, kidnappings rocketed by 183% from 3,832 in 2012/13 to 10,826 in 2021/22. This upsurge is related to the substantial growth of violent and organised crime. Some abductions are committed by sophisticated transnational groups specialising in high-value kidnappings. Local crime groups may carry out copycat attacks when they see the success of high-profile kidnappings. The SAPS Crime Registrar’s office routinely analyses the motives for kidnappings in each province across the country. Their analysis shows that most attacks are perpetrated during car or truck hijackings or armed robberies at businesses, homes or public spaces. The main motives for abducting victims during these robberies include stealing cash via mobile banking applications drawn from bank cards, overriding tracking devices, or delaying the victim from raising the alarm.

Causative factors	Eastern Cape	Free State	Gauteng	KwaZulu-Natal	Limpopo	Mpumalanga	North West	Northern Cape	Western Cape	Total SA
Robbery & hijacking related	41%	40%	75%	49%	34%	65%	47%	28%	51%	63%
- Hijacking	13%	19%	60%	26%	6%	43%	24%	3%	27%	45%
- Other robbery	28%	21%	15%	23%	28%	22%	23%	24%	24%	18%
Rape-related	9%	25%	5%	19%	21%	11%	20%	17%	10%	10%
Retaliation/vengeance	16%	12%	4%	9%	7%	10%	11%	28%	10%	7%
Taxi-related	4%	1%	7%	9%	1%	1%	0%	0%	5%	6%
Domestic-related	12%	4%	2%	6%	7%	4%	10%	10%	7%	4%
Ransom	4%	5%	2%	2%	5%	3%	2%	7%	3%	3%
Children taken without permission	3%	3%	1%	3%	13%	3%	3%	0%	6%	2%
Extortion	1%	2%	2%	1%	0%	1%	2%	0%	3%	1%
Intimidation	5%	2%	1%	2%	9%	1%	2%	0%	3%	2%
Human trafficking	0%	1%	1%	0%	0%	1%	0%	7%	1%	1%
Mob justice	5%	1%	0%	1%	1%	0%	2%	3%	0%	0%
Sexual assault	0%	1%	0%	1%	1%	1%	0%	0%	1%	0%
Total incidents sampled	246	201	3 615	1 122	151	389	250	29	354	6 357
Total no. kidnappings in 6 months	373	251	4 013	1 391	227	477	317	44	485	7 578

Figure 2. Causative factors for kidnapping in South Africa, by province, Apr-Sep 2022. Source: Lancaster (2023).

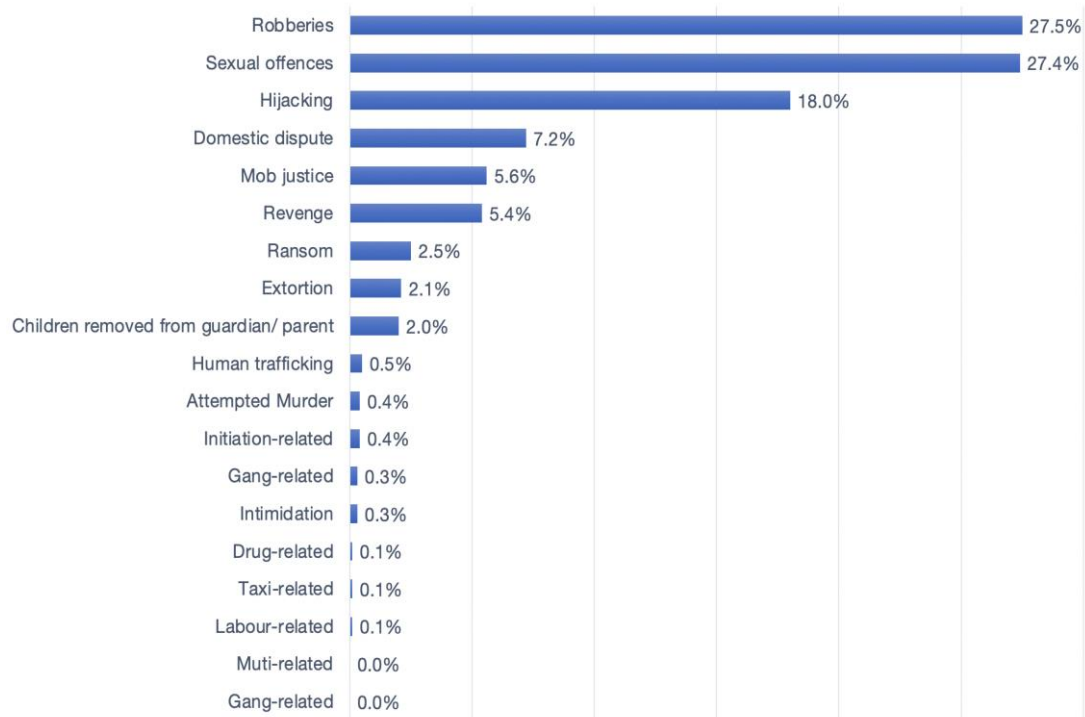


Figure 3. Causal factors of kidnapping. Source: SAPS.

From the above figure, kidnapping for ransom and extortion combined contributed less than 5% of the sample. More than a quarter (27%) involved kidnapping with the intention to commit a sexual offence. This is a large and worrying proportion (Lancaster, 2020). While the SAPS' data show that 45% of the total number of sexual offence complaints investigated are against children, there is no indication of the proportion that also involved kidnapping. The available data indicates that young children are most likely to be kidnapped by a legal guardian during custody disputes (Lancaster, 2020). Cases also occur when one guardian fails to ask permission to take a child from the other guardian.

DISCUSSION OF FINDINGS

The first finding of this paper is that there are numerous challenges for law enforcement in addressing kidnapping in South Africa. The law enforcement was found to be a significant issue as it delays justice for the victims. For example, in the cases of kidnappings caused by broken-up relationships or divorces, the time the courts took to deliver justice influences the act of kidnapping children. The need to address the rise in kidnappings in South Africa is driven by the observation that it affects human security and contributes to societal destabilization. Law enforcement has come under criticism in South Africa; police have been arrested for various crimes, including kidnapping, extortion and abduction. This has, therefore, raised considerable questions and debate as to whether law enforcement in South Africa can help address kidnapping.

The second finding of this paper is the public mistrust of police. For example, from the global system perspective Globally, the fight against any acts of kidnapping needs a strong police force characterized by stability and good governance. This requires successful law enforcement and the rule of individual member states. However, the paper presented that when police forces are seen as incapable of enforcing the law and/or

corrupt, there is a high level of mistrust between themselves and the ordinary citizens. The paper found that such a situation tends to open ripe avenues that give rise to public mistrust, and kidnapping, which can hinder the fight, and any other sorts of crimes. Niyitunga (2021) noted that corrupt arrangements affect the trust between the citizens and the people. Niyitunga (2023) further argued that service delivery protests result from the lack of trust between the people and municipal officials. The paper found that the lack of trust between law enforcement and the communities serves, therefore, as an open channel for kidnapping, and they serve as a significant driver of violence in society. Moreover, it was found that in many cases of police brutality, over-enforcement, and homicides have eroded trust, making residents less likely to place their trust in law enforcement, thus influencing kidnapping in the local community. In South Africa, for instance, only 26% of ordinary citizens trust the police forces, and this lack of trust has intensified kidnapping cases. The fact that has increased such mistrust between south African police forces and citizens was found to be rampant corruption and corrupt arrangements done by the police. This finding is supported by South Africa's Defense Minister Thandi Modise, who lamented the low level of public trust in law enforcement agencies in the country with its repercussions on crimes such as kidnapping. Roberts and Gordon (2022) supported this finding and highlighted key factors that influence the rise of police mistrust. These include experiences of crime that lower trust in the police and cases of police corruption that kill the trust the citizens have in the police forces. The paper also found that the delay by the police in reaching the scene on time to address crimes has also eroded trust between the police and the citizens. The above factors have dented the public's trust in the police. The paper found that the above factors that affect the public's confidence in democratic institutions, thus leading to the collapse of government, thus, promoting kidnapping and ant other crimes in society. This has affected confidence in the police's ability to address kidnap crimes as officers solicit bribes from suspects and victims of crimes alike. These demands for bribes allow alleged criminals. Generally, those kidnapping children or child traffickers escape justice and continue their crimes. Newham (2002) supported this finding by arguing that in South Africa, corruption within police forces is an unfortunate continuing challenge facing the police transformation process and has opened the terrible flow of crimes in society. Thamm (2021), on the other hand, argued that the SAPS leadership has failed the citizens because organized crime has infiltrated it. this infiltration has affected social security and order leading to the occurrences of kidnap crimes.

The third finding is that kidnap crime is influenced by the non-reporting culture in society. The non-reporting culture was found to be a significant problem in addressing kidnapping. This is because the underreporting of kidnap cases has been found to erode the trust citizens have in the police forces and other government institutions. It was found that when victims are kidnapped, their families or relatives are contacted by the kidnapers and are cautioned dare not to report to the police. This finding is supported by Pharoah (2005) who argued that kidnapers conditioned the families of the victims not to contact the police; otherwise, they would face death. Niyitunga (2022) supports this finding that unemployment in South Africa is the source of social crimes and insecurity. In this case one can see that social crimes include kidnapping. As a result, many relatives do not report cases to the police but rather do as they are told by the kidnapers, in most cases paying a ransom to guarantee their kidnapped relatives' freedom. Moreover, the

paper found that most law enforcement authorities are seen as corrupt and working with crime syndicates. Moreover, this finding is in agreement with *Bad Cops* (2019), which found that many families of the victims chose not to report the cases to the police forces and, hence, cooperate directly with kidnappers rather than risk the lives of their victims. This finding is also supported by Naido (2022), who noted that the actual number of high-profile kidnappings for ransom is severely underreported.

This finding showed that there is limited capacity of the South Africa Police Service to deter and effectively respond to kidnapping. This is because of the high levels of corruption within the police forces, which was found to be an indication that organized crime has infiltrated the police service. Earlier in 2021, the head of the SAPS kidnap unit was found to have extorted money from a kidnapping victim's family. Corruption in the police force hinders the need to address kidnapping globally. Kidnapping incidents are generally underreported in Nigeria. Many people do not trust the police or fear contacting security services as they think that this act would put their loved ones at greater risk.

The fourth finding is the failure of police support and lack of border security. The paper found that addressing the consolidation of kidnapping syndicates in society requires a holistic operational framework characterized by a wide range of multi-stakeholder collaboration. From law enforcement, private security companies, community police forums, and the general public, kidnapping needs a collective approach. Niyitunga (2021) argued that corruption within police forces and migration officers at the borders have opened venues for illegal migrants in the country thus causing insecurity and crimes. This means that corruption is a major issue as it affects law enforcement and as well as police forces effectiveness in curbing kidnapping cases in South Africa. Nevertheless, from global observations, it becomes highly observable that in many countries, law enforcement agencies are underfunded, lack capacity and do not have the much-needed support for personnel with the skills and knowledge needed to crack complex kidnapping cases. Mokgonyana (2022) supported this finding and presented that South Africa needs to tackle human trafficking urgently using a multi-institutional approach that employs various methods. The paper found that there is a severe shortage of capacity, as well as widespread corruption among the police force, that makes anti-trafficking efforts harder.

It is clear that South Africa struggles to address the increasing prevalence of kidnapping. The corruption within the police force further impedes their effectiveness in responding to cases of kidnapping in the country. Kidnapping syndicates are well-financed and sophisticated and were found to have infiltrated law enforcement. This infiltration has ensured a seamless operation in their illicit operations. This has made it difficult for South African law enforcement agencies to address kidnapping cases in the country effectively. However, the shortcomings of police in addressing kidnapping cases are not a phenomenon peculiar to South Africa alone. A paper by Alang et al. (2021) noted that in underdeveloped countries, there is a mistrust of police due to various reasons, such as police abuse, bribery and extortion, lack of professionalism, and the inability of the police to solve complex cases. This results in the public gradually losing confidence in the ability of the police to address their social issues, meaning the public tends to reduce cooperation (information sharing) out of fear that this cooperation will not yield any positive results. This was also revealed by Ibekwem and Alabi (2021), who stated that many cases are not reported to the police or by the media and security agencies,

such as the police and the Department of State Security (DSS) tasked with the primary responsibility of investigating and tackling kidnapping, also do not always record incidents of kidnapping. Hence, they instead involve other stakeholders such as private security, private investigators or private hostage negotiators to try and secure the release of their loved one, thus sidelining the police in crime fighting.

Nevertheless, one cannot blame relatives and family members for not reporting because reporting means putting one's loved one in harm's way. Instead, families cooperate with kidnapers. In most cases, a ransom is paid to avoid loss of life. There's also a lack of support for the police. Singh (2022) supports this and argues that police in underdeveloped countries lack crucial support to try and ensure they can effectively address kidnap cases. They lack skilled personnel who can crack complex kidnapping cases. This has meant that many cases go unresolved, and families never find closure. This what Nhamirre (2023) argued that South Africa's battle to address kidnapping has been linked to the lack of effective border control, making it difficult for the country to track who goes in and who goes out. this has thus intensified the kidnap crime cases in the country. Corruption within the border has eroded the public's trust and the ability of police to maintain integrity, transparency and accountability in the quest to address the rise of kidnapping in South Africa. With this, kidnappings will continue to be a threat unless corruption within the police is addressed, police regain the trust of the public and law enforcement is supported with adequate resources, personnel and finances to crack and infiltrate kidnapping syndicates to ensure a safe South Africa.

CONCLUDING REMARKS

While kidnapping is on the increase in South Africa, there is a need for the government to develop effective legislation to ensure police are capacitated to crack complex kidnapping cases and that the police can regain the trust of the public. Moreover, there is a need to ensure that the police can work with the public to solve these kidnapping cases. Without this, corruption will continue to see increased police officers being involved in various crimes, and such will continue to undermine the police sector and thus undermine the police as a body that is meant to ensure public safety and crime prevention. Therefore, the government must ensure the establishment of legislation that addresses these shortcomings. Moreover, borders need to be strengthened with South Africa's intelligence capabilities to ensure that police can help stop kidnapping cases even before they happen.

There is a need to establish a specialized TIP unit under the Hawks, South African Police Service (outside of the existing desk), South African National Defence Force, or an independent body that would tackle and address kidnap crime cases and reduce any related crimes such as human trafficking. There is a need for the country to strengthen border control. This means that the Department of Home Affairs needs to play an active role in strengthening border control systems. Strengthening basic border controls would make it more difficult for kidnapers to use conventional means of transport to enter the country or take away children kidnapped by South African territory.

REFERENCES

Published Works

- Akers, R. L. (1990). Rational choice, deterrence, and social learning theory in criminology: The path not taken. *Journal of Criminal Law & Criminology*, 81(3), 653-676.
- Alang, S., McAlpine, D., McClain, M., & Hardeman, R. (2021). Police brutality, medical mistrust and unmet need for medical care. *Preventive Medicine Reports*, 22, 101361. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2021.101361>
- Alexander, P. (2010). Rebellion of the poor: South Africa's service delivery protests—a preliminary analysis. *Review of African Political Economy*, 37(123), 25-40. <https://doi.org/10.1080/03056241003637870>
- Bello, P. O. (2022). Socio-economic dynamism and the expansion of child kidnapping for ransom in Nigeria. *Cogent Social Sciences*, 8(1), 3-14. <https://doi.org/10.1080/23311886.2022.2061686>
- Brockett, P. L., Golden, L. L., Zapparoli, S., & Lum, J. M. (2019). Kidnap and ransom insurance: A strategically useful, often undiscussed, marketplace tool for international operations. *Risk Management and Insurance Review*, 22(4), 421-440. <https://doi.org/10.1111/rmir.12134>
- Ene, W. R. (2018). Kidnapping and the Nigerian society: A sociological insight. *International Journal of Development and Management Review*, 13(1), 1-12.
- Lundgren, B., & Scheckle, E. (2019). Hope and future: Youth identity shaping in post-apartheid South Africa. *International Journal of Adolescence and Youth*, 24(1), 51-61. <https://doi.org/10.1080/02673843.2018.1463853>
- Mosala, S. J., Venter, J. C. M., & Bain, E. G. (2017). South Africa's economic transformation since 1994: What influence has the National Democratic Revolution (NDR) had? *The Review of Black Political Economy*, 44(3-4), 327-340. <https://doi.org/10.1007/s12114-017-9260-2>
- Niyitunga, E. B., & Kimari, A. M. (2020). Mobile financial services: Design and development - an unexplored pathway to financial inclusion. In T. Z. Opati & M. K. Gachukia (Eds.), *Impact of mobile payment applications and transfers on business* (pp. 96-119). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-2398-8.ch005>
- Niyitunga, E. B. (2021). *A qualitative review of the recurrence of xenophobic violence and their effects on South Africa's role in international diplomacy*. The 6th Annual International Conference on Public Administration and Development Alternatives. South Africa.
- Niyitunga, E. B. (2022). Good health-sustainable development nexus: Assessing the prospects and opportunities of artificial intelligence in Africa. *African Journal of Governance and Development*, 11(1.1), 47-78.
- Niyitunga, E. B. (2023). The 4IR-health service delivery nexus: Can AI address challenges facing South Africa's healthcare services that affect domestic politics? *International Journal of Public Administration in the Digital Age*, 10(1), 1-18. <https://doi.org/10.4018/IJPADA.325215>
- Niyitunga, E. B. (2024). Domestic considerations influencing xenophobic attacks and their implications on South Africa's foreign policy. In S. O. Abidde, M. R. Hall

& J. de A. da Cruz (Eds.), *Xenophobia and nativism in Africa, Latin America, and the Caribbean* (pp. 145-174). Routledge.

- Pharoah, R. (2005). An unknown quantity: Kidnapping for ransom in South Africa: An unknown quantity. *South African Crime Quarterly*, 14, 23-28. <https://doi.org/10.17159/2413-3108/2005/v0i14a1007>
- Singh, D. (2022). The causes of police corruption and working towards prevention in conflict-stricken states. *Laws*, 11(5), 69. <https://doi.org/10.3390/laws11050069>
- Stiftung, H. B., & Schönenberg, R. (2013). *Transnational organized crime: Analyses of a global challenge to democracy*. Transcript, Political Science.
- Uzorma, P. N., & Nwanegbo-Ben, J. (2014). Challenges of hostage-taking and kidnapping in the South-Eastern Nigeria. *International Journal of Research in Humanities, Arts and Literature*, 2(6), 131-142.
- Wilson, J. (2020). Transnational crime. In A. Lautensach & S. Lautensach (Eds.), *Human security in world affairs: Problems and opportunities* (pp. 413-430). Pressbooks.

Internet Sources

- A Look Ahead: Strategies for Putting Public Safety First*. (2023). Stand Together Trust. <https://standtogether.org/stories/criminal-justice/public-safety-solutions-why-we-need-to-put-public-safety-first>
- AFP. (2022). *In South Africa, ransom kidnappings are on the rise*. Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2022/12/28/ransom-kidnappings-add-to-s-africas-crime-woes>
- Bad Cops: Global Case Studies of Police Involvement in Kidnap for Ransom and Extortion*. (2019). *Bad cops: Global case studies of police involvement in kidnap for ransom and extortion*. S-RM Intelligence. <https://gsi.s-rminform.com/articles/bad-cops-global-case-studies-of-police-involvement-in-kidnap-for-ransom-and-extortion>
- Bell, A. (2019). *A guide to kidnap and ransom insurance coverage*. Investopedia. <https://www.investopedia.com/articles/personal-finance/062915/guide-kidnap-ransom-insurance-coverage.asp>
- Boreham, M. (2022). *Kidnapping for business and the business of kidnapping*. NewAfrican. <https://newafricanmagazine.com/28466/>
- Brooks & Baez. (2021). *What is the difference between kidnapping and abduction?* Brooks & Baez. <https://www.brooksbaez.com/blog/2021/11/what-is-the-difference-between-kidnapping-and-abduction/>
- Bundy, C. (2020). *Poverty and inequality in South Africa: A history*. Oxford Research Encyclopedia of African History. <https://oxfordre.com/africanhistory/display/10.1093/acrefore/9780190277734.001.0001/acrefore-9780190277734-e-659?rskey=mvdrRx&result=1>
- Busari, B. (2023). *Over 4,000 kidnap cases recorded in South Africa in 2022*. Vanguard. <https://www.vanguardngr.com/2023/02/over-4000-kidnap-cases-recorded-in-south-africa-in-2022/#:~:text=About%204%2C028%20kidnap%20cases%20were,of%20crimes%20in%20the%20country>
- Cowling, N. (2023). *Number of kidnappings in South Africa 2022/2023, by province*. Statista. <https://www.statista.com/statistics/1400928/number-of-kidnappings-in-south-africa-by-province/>

- Crime and Development in Africa*. (2005). United Nations Office on Drugs and Crime. https://www.unodc.org/pdf/African_report.pdf
- Daniel, L. (2022). *South Africa's latest crime stats: Murder on the rise, shows ten-year trend*. The South African. <https://www.thesouthafrican.com/news/south-africa-murder-rate-latest-crime-statistics-2020/>
- Dean, L., & Procelli, M. (2022). *Adapting to evolving kidnapping trends*. ASIS International. <https://www.asisonline.org/security-management-magazine/articles/2020/04/adapting-to-evolving-kidnapping-trends/>
- Dlamini, K. (2023). *Sa not fighting hard enough against organised crime*. Corruption Watch. <https://www.corruptionwatch.org.za/sa-not-fighting-hard-enough-against-organised-crime/>
- Etheridge, J. (2019). *Crime stats: Kempton Park is the kidnapping capital of SA*. News24. <https://www.news24.com/news24/crime-stats-kempton-park-is-the-kidnapping-capital-of-sa-20190912>
- Feature-Kidnap and Ransom: Negotiating Lives for Cash*. (2011). *Feature-Kidnap and ransom: Negotiating lives for cash*. Reuters. <https://www.reuters.com/article/crime-kidnap-ransom-idUSLDE71D28A20110217>
- Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2022). *Strategic organized crime risk assessment: South Africa*. <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2022/09/GI-TOC-Strategic-Organized-Crime-Risk-Assessment-South-Africa.pdf>
- Goodman, S. (2017). *End of apartheid in South Africa? Not in economic terms*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2017/10/24/business/south-africa-economy-apartheid.html>
- Grant, L., & Ritchie, G. (2022). *SA kidnappings surge to over 1 000 a month in 2022*. The Mail & Guardian. <https://mg.co.za/news/2022-10-10-sa-kidnappings-surge-to-over-1-000-a-month-in-2022/>
- Ibekwem, N., & Alabi, M. (2021). *Special report: Inside Nigeria's worsening kidnap-for-ransom scourge (1)*. Premium Times. <https://www.premiumtimesng.com/news/headlines/487509-special-report-inside-nigerias-worsening-kidnap-for-ransom-scourge-1.html?tztc=1>
- Kidnap for Ransom in 2022*. (2022). *Kidnap for ransom in 2022*. Control Risks. <https://www.controlrisks.com/our-thinking/insights/kidnap-for-ransom-in-2022>
- Kidnapping, the Industry Bringing Nigeria to Its Knees*. (2022). *Kidnapping, the industry bringing Nigeria to its knees*. The Citizen. https://www.thecitizen.co.tz/tanzania/news/africa/kidnapping-the-industry-bringing-nigeria-to-its-knees-3942548#google_vignette
- Koko, K. (2022). *Kidnapping syndicates thrive in South Africa*. The Mail & Guardian. <https://mg.co.za/news/2022-02-25-kidnapping-syndicates-thrive-in-south-africa/>
- Lancaster, L. (2020). *Kidnapping in South Africa: rely on data not social media*. Institute of Security Studies. <https://issafrica.org/iss-today/kidnapping-in-south-africa-rely-on-data-not-social-media>
- Lancaster, L. (2023). *To reduce kidnappings, South Africa's police must tackle armed robbery*. Institute of Security Studies. <https://issafrica.org/iss-today/to-reduce-kidnappings-south-africas-police-must-tackle-armed-robbery>

- Mokgonyana, K. (2022). *How to tackle the rise in kidnappings, human trafficking in South Africa*. The Mail & Guardian. <https://mg.co.za/thoughtleader/opinion/2022-10-28-how-to-tackle-the-rise-in-kidnappings-human-trafficking-in-south-africa/>
- Naido, T. (2022). *True number of high-profile kidnappings for ransom underreported in SA: Researchers*. SABC News. <https://www.sabcnews.com/sabcnews/true-number-of-high-profile-kidnappings-for-ransom-underreported-in-sa-researchers/>
- Newham, G. (2002). *Tackling police corruption in South Africa*. The Centre for the Study of Violence and Reconciliation. <https://www.csvr.org.za/docs/policing/tacklingpolicecorruption.pdf>
- Nhamirre, B. (2023). *Cross-border cooperation could curb kidnappings in Mozambique*. Institute For Security Studies. <https://issafrica.org/iss-today/cross-border-cooperation-could-curb-kidnappings-in-mozambique>
- Okoli, C. (2019). *Kidnapping for ransom has become Nigeria's latest security problem*. Quartz. <https://qz.com/africa/1624376/kidnapping-for-ransom-is-nigerias-latest-security-problem>.
- Onireti, A. (2022). *Why Nigerian kidnap law banning families from paying ransoms may do more harm than good*. The Conversation. <https://theconversation.com/why-nigerian-kidnap-law-banning-families-from-paying-ransoms-may-do-more-harm-than-good-189427>
- Perera, A. (2023). *Rational choice theory of criminology*. Simply Psychology. <https://simplysociology.com/rational-choice-theory-of-criminology.html>
- Presence, C. (2022). *Collusion and corruption behind increase in kidnappings: Crime-fighting activist*. CapeTalk. <https://www.capetalk.co.za/articles/456723/collusion-and-corruption-behind-increase-in-kidnappings-crime-fighting-activist>
- Prior, B. (2022). *Massive kidnapping threat in South Africa – Police working with criminals*. MyBroadband. <https://mybroadband.co.za/news/government/341705-massive-kidnapping-threat-in-south-africa-police-working-with-criminals.html>
- Reducing The Risk of Kidnapping*. (2023). Smarttraveller. <https://www.smarttraveller.gov.au/before-you-go/safety/kidnapping>
- Roberts, B., & Gordon, S. (2022). *South Africans have low trust in their police. Here's why*. The Conversation. <https://theconversation.com/south-africans-have-low-trust-in-their-police-heres-why-178821>
- Shange, N. (2021). *More than 400 Gauteng cops have pending criminal cases against them*. TimesLive. <https://www.timeslive.co.za/news/south-africa/2021-11-23-more-than-400-gauteng-cops-have-pending-criminal-cases-against-them/>
- Smith, R. (2018). *Hundreds of people in Mexico are kidnapped every year. And the problem's getting worse*. Vox. <https://www.vox.com/2018/5/11/17276638/mexico-kidnappings-crime-cartels-drug-trade>
- Thamm, M. (2021). *Good morning, Colombia: Kidnappings, assassinations and corruption – SAPS is a systemic threat to SA*. Daily Maverick. <https://www.dailymaverick.co.za/article/2021-11-19-good-morning-colombia-kidnappings-assassinations-and-corruption-saps-is-a-systemic-threat-to-sa/>

- Ukpe, W. (2021). *Insecurity: N10 billion demanded in kidnapping ransoms in H1 2021 – SBM*. Nairametrics. <https://nairametrics.com/2021/07/12/insecurity-n10-billion-demanded-in-kidnapping-ransoms-in-h1-2021-sbm/>
- Writer, S. (2023a). *Worrying new crime trend in South Africa*. BusinessTech. <https://businesstech.co.za/news/lifestyle/662577/worrying-new-crime-trend-in-south-africa/>
- Writer, S. (2023b). *Kidnapping syndicates in South Africa are now going after 'easier' targets*. BusinessTech. <https://businesstech.co.za/news/lifestyle/704595/kidnapping-syndicates-in-south-africa-are-now-going-after-easier-targets/>



dergipark.org.tr/pub/alinterisosbil

Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Social Sciences

| e-ISSN 2602-229X |

PRENSİP

<https://prensip.gen.tr>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

RESEARCH ARTICLE

Sağlık Haberciliği Kavramı Üzerine Yapılan Çalışmaların VOSviewer ile Bibliyometrik Analizi A Bibliometric Analysis Using VOSviewer of Publications on Health Journalism

Ali ÇAKIR

Kastamonu Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, Kastamonu, Türkiye

Geliş Tarihi/Received Date: 03.06.2024

Kabul Tarihi/Accepted Date: 24.07.2024

ÖZ

Sağlıklı olmanın önemli aşamalarından biri insanın sosyal bir varlık olmasıdır. Aile ve çevreyle başlayan sosyalleşme aynı zamanda iletişimle beraber sosyal öğrenmeyi de başlatmaktadır. Gerek ailenin öğretileri gerekse çevrenin tatbikleri, bilinçli veya bilinçsiz öğrenilmiş bilgiye dayanmakta, sosyalleşme bilgisiyle mümkün olmaktadır. Kitle iletişimlerinin sunduğu imkânlar, bilgiye ulaşmayı kolaylaştırmaktadır. “Doğru” bilgi insanlara fayda sağlarken “yanlış ve/veya bozulmuş” bilgi ciddi problemlere yol açabilmektedir. Enformasyonun bu denli arttığı bir çağda, her konunun uzmanı olmak mümkün olmayacağından, insanlar ihtiyacı olan bilginin, uzmanlar tarafından yapılan yorumlarını takip etmektedir. İnsanların uzman yorumlarına ihtiyaç duydukları konuların başında da sağlık gelmektedir. Çünkü hayatı idame ettirebilmenin başat koşulu “sağlıklı” olmaktır. Her zaman sağlık kuruluşlarına gidemeyen halkın birincil haber kaynağı kitle iletişim araçları olmaktadır. Sağlık haberciliği, tıbbi gelişmeleri toplumla paylaşma işidir. Halk sağlığını olumlu veya olumsuz etkileme gücü bulunmaktadır. Yanlış veya yanıltıcı haberler ciddi halk sağlığı tehdidine kapı aralayabilir. Bu sebeple sağlık haberciliği konusunda oluşan literatür önem kazanmaktadır. Bu çalışmada halk sağlığı için önemli parametrelerden olan “sağlık haberciliğinin”, nicel veriler ve sayısal göstergeler eşliğinde, hangi ülke, hangi kurum ve hangi kişiler tarafından akademik çalışmalara konu edildiği ve bunlar arasındaki ölçülebilir ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır. Vosviewer programı yardımıyla “sağlık haberciliği” anahtar kelimesiyle “Web of Science” veri tabanında yapılan tarama bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Ülkeler, kurumlar ve araştırmacılar temelli ağ haritaları oluşturulmuş, öne çıkanlar ayrıntılı değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Haberciliği, Halk Sağlığı, Enformasyon, Bibliyometrik Analiz.

ABSTRACT

One of the critical stages of being healthy is being a social being. Socialization, which starts with the family and the environment, also initiates social learning and communication. Both the teachings of the family and the practices of the environment are based on consciously or unconsciously learned knowledge, and socialization is possible through knowledge. The opportunities offered by mass communication facilitate access to information. While “correct” information benefits people, “wrong and/or distorted” information can lead to serious problems. Since it is impossible to be an expert on every subject in an age of such an increase in information, people follow the interpretations of the information they need made by experts. Health is one of the topics on which people need expert comments. Because the primary condition for sustaining life is to be “healthy.” The mass media is the primary news source for people who cannot always go to health institutions. Health journalism is the work of sharing medical developments with society. It has the power to affect public health positively or negatively. False or misleading news can open the door to serious public health threats. For this reason, the literature on health journalism has gained importance. This study aims to reveal which countries, institutions, and individuals are the subject of academic studies on “health journalism”, one of the important parameters for public health, with quantitative data and numerical indicators and the measurable relationship between them. With the help of the Vosviewer program, the search in the “Web of Science” database with the keyword “health journalism” was subjected to bibliometric analysis. Network maps based on countries, institutions, and researchers were created, and the prominent ones were evaluated in detail.

Keywords: Health Journalism, Public Health, Information, Bibliometric Analysis.

Please cite this paper as follows/Atf için:

Çakır, A. (2024). Sağlık haberciliği kavramı üzerine yapılan çalışmaların VOSviewer ile bibliyometrik analizi. *Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 33-45. <https://doi.org/10.30913/alinterisosbil.1494860>



GİRİŞ

1948 DSÖ Tüzüğünde sağlık; “Yalnızca hastalık veya sakatlığın olmaması durumu değil, fiziksel, sosyal ve ruhsal refah durumu (T. C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2011)” şeklinde tanımlanmaktadır. Buna göre insanın sağlıklı sayılabilmesi için beden ve ruh sağlığının yanında, toplumsal hayatının da refah içinde olması gerekmektedir. Tanımdan hareketle, mensubu bulunulan toplumda kabul görme ve sosyal bir çevreye sahip bulunmanın, sağlığın tamamlayıcı unsurlarından olduğunu söylemek mümkündür. Sağlıklı olma durumunun vasfı, insanın sosyal bir varlık olduğunu betimlemektedir. İnsanların sosyalleşmesi içinse önce aile, daha sonra çevresel etmenler devreye girmektedir. Diğer bir ifadeyle, iletişimle beraber sosyal öğrenme de başlamaktadır. Gerek ailenin öğretileri gerekse çevrenin tatbikleri, bilinçli veya bilinçsiz öğrenilmiş bilgiye dayanmakta, sosyalleşme bilgiyle mümkün olmaktadır. Bilindiği üzere, günümüzde insanlar küçük bir çevrede yaşasa dahi, kitle iletişiminin sunduğu olanaklarla, yaşadığı ülkenin ve dünyanın gündemine ilişkin bilgilere kolayca ulaşabilmektedir. Mevcut durum, hayatın akışını zenginleştirmekle birlikte bir dizi problemi de beraberinde getirmektedir. “Doğru” bilgi insanların hayatını kolaylaştırırken “yanlış ve/veya bozulmuş” bilgi ciddi problemlere yol açabilmektedir.

Bir bilginin doğru veya yanlış olduğuna kanaat getirebilmek için ya o bilginin uzmanı olmak gerekirken ya da uzman birinin yorumuna ihtiyaç duyulmaktadır. Uzmanlardan ve yetkililerden alınacak bilgi, “gazetecilik faaliyetinin gerektirdiği biçimde yeterince hızlı olamayacağından (Geçer, 2018)” hatalara sebebiyet verebilmektedir. Enformasyonun bu denli arttığı bir çağda her konunun uzmanı olmak mümkün olmayacağından, insanlar ihtiyacı olan bilginin, uzmanlar tarafından yapılan yorumlarını takip etmektedir. İnsanların uzman yorumlarına ihtiyaç duydukları konuların başında da sağlık gelmektedir. Çünkü hayatı idame ettirebilmenin başat koşulu “sağlıklı” olmaktır. Sağlıklı olma halinin devam edebilmesi için gerekli olan uzman yorumlarına insanlar, kitle iletişim araçları vasıtasıyla ulaşabilmektedir. Utma (2019)’nın da ifade ettiği üzere “sağlık gibi insan hayatıyla yakından ilgili olan bir alanda bu bilgilendirme işlevi daha da önem kazanmakta, yapılan yayınlar ile bireyler umut ya da umutsuzluğa sürüklenebilmektedir”. Tıbbi araştırmaların önemi göz önüne alındığında, sağlık haberciliği bilgi paylaşımı açısından hayati bir araç olarak kabul edilmektedir. Sağlık haberlerinin, tıbbi araştırmaların ve sağlık politikalarının yayılması yoluyla, kitle iletişim araçları toplum sağlığı bilincinin artırılmasında öncü bir rol oynamaktadır. Bu süreç, halkın sağlık bilgi ve inançlarını etkileyerek, halk sağlığını teşvik etmektedir.

Medyanın halk üzerindeki etkisi, bazen bireylerin son sağlık haberleri üzerinden yeni tedavilere yönelmeleri gibi önemli kararlar almasına neden olabilir. Dahası medya, sağlık profesyonelleri, politika yapımcıları ve kamu sağlığına ilişkin karar alıcılar üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Ancak, tıbbi bilgilerin duyarlı doğası göz önüne alındığında, ilgili kişilerin doğru, eksiksiz ve güvenilir haberler sunması gerekmektedir. Yanlış, eksik veya güvenilmez bilgiler, kamuoyunda gerçekçi olmayan beklentilere yol açabileceği gibi politika yapımcıları, etkili olmayan veya sağlık açısından zararlı düzenlemeleri benimsemeye dahi itebilir (Keshvari vd., 2018). Bunların olmaması için hem habercilerin dikkatli olması hem de bilimsel çevrelerin yeni yöntemler geliştirmesi gerekmektedir. Toplumsal refah açısından önemi bilinen sağlık haberciliğinin, bilimsel çalışmalarda ele alınış şekli, problematiği ve sunduğu çözüm önerileri dikkatle takip edilmekte,

literatürdeki boşluğun tespiti noktasında bibliyometrik analiz çalışmaları önem kazanmaktadır. Ön bilgi çalışması olarak kabul edilebilecek bibliyografik analiz ile hangi ülkelerin adı geçen konu hakkında çalışmalarda yoğunlaştığını tespit etmek mümkündür. Ayrıca, bilim insanlarının konuya ilgisini ve ortak çalışmalarda bulunup bulunmadığını görmeye de yardımcı olmaktadır. Ortaya konan bilimsel faaliyetin kendi içindeki güçlü ve zayıf yönleri ile yaygın etkisinin nicel verilerle ölçülmesine de imkân sağlamaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE: SAĞLIK HABERCİLİĞİ İLE İLGİLİ LİTERATÜR İNCELEMESİ

Sağlık haberciliği bir tür bilim haberciliği olarak tanımlanmaktadır. Bilim haberlerini ise genel olarak “bilim popülerleştirme” ve “haber olarak bilim (Bucchi & Mazzolini, 2003)” kategorilerinde ele almak mümkündür. Daha açık bir ifadeyle sağlık haberciliğini, bilimsel keşifleri popüler hale getiren ve bilimsel meseleleri toplumsal perspektiften değerlendiren haberler olarak tanımlanabilmektedir. Buna göre; sağlık haberciliği açısından “bilim popülerleştirme”, sağlık alanında yapılan yeni araştırmaların bulgularını kapsayan haberler olarak isimlendirilmektedir. “Haber olarak bilim” ise antibiyotik direnci veya obezite gibi daha geniş toplumsal konulara odaklanan haberciliği betimlemektedir. Sağlık haberciliğini, bilim haberciliğinin bir alt türü olarak aldığımızda, temelde bir haberin bu kapsamda olması için ilmi bir yöntem kullanarak geçerliliği sınanabilecek bir sağlık iddiası bulunması ve haberin esas ilgi odağının sağlık ile ilgili olması gerekmektedir.

Sağlık haberciliğinin, haberciliğin tartışmalı alanlarından biri olmasının altında yatan temel nedenlerden biri doğrudan halk sağlığını etkilemesidir. Habercilik, doğası gereği bir bilimsel aktivite olarak yapılmamaktadır. Haberi üreten ne kadar dikkatli olursa olsun konunun uzmanı olmadığı için hata yapma ihtiamli bulunmaktadır. İlaveten çoğu insanın düzenli olarak uzman bir doktorla görüş(e)memesi, sağlıklarını ilgilendiren konularda tavsiyeleri medyadan veya sağlık haberlerinden alması (Lee & McElroy, 2019) konunun önemini arttırmaktadır. Gazetecilik pratiğinde ise sağlık haberciliğinin farklı tasnifleri bulunmaktadır. Örneğin özellikle çevrimiçi gazetelerde yoğun olmak üzere bazı kitle iletişim araçları sağlık haberlerine “bilim” ve “yaşam tarzı” başlıkları altında yer vermektedir. Bilim kategorisi altında yer alan haberler, araştırma sonuçları ve tıbbi gelişmeleri haberleştirirken, yaşam tarzı başlığı altında genellikle sağlıklı beslenme, yaygın hastalıkların tedavisi ve kötü alışkanlıklardan kurtulma gibi magazinleştirilmiş haberler yer almaktadır (Maksimainen & Michaelmas, 2016). Ayaz (2019)’ın, Türkiye’de yayın yapan 4 gazetenin sağlık haberlerini incelediği çalışmasında da magazinleşmeye yer verilmiş ve “tüketimi teşvik edici” bulgulara rastlanmıştır.

Medyada tıbbi ve sağlıkla ilgili konuların haberleştirilmesiyle oluşan sağlık haberciliği, içerdiği bilgilerin doğruluğu veya yanlışlığı yönünden incelenmesi zor olan haberleri ihtiva etmektedir. İnsanların okudukları içeriği doğru kabul edip buna göre aksiyon almaları muhtemeldir. Bu sebeple, ilgili haberlerin kamuoyuna sunulmasında ciddi araştırmalar yapmak gerekmektedir. Sağlık haberlerinin raporlanması, tıbbi araştırmaların ve yayınların haberleştirilmesi önemli konuların başında gelmektedir. Ayrıca uygulanan sağlık politikalarının, aşılama gibi sağlık programlarının eksiksiz bir şekilde kamuoyuyla paylaşılması gerekmektedir. Yine haberciliğin doğası gereği uygulanan sağlık politikaları ve programları hakkında yapılan eleştirilerin de

haberleştirilmesi kamuoyunun aydınlatılmasında önemli parametrelerden biridir. Tüm bu yönleriyle sağlık haberciliği, insan sağlığıyla ilişkili davranışları etkilemenin ötesinde, halk sağlığına derinden etki etme potansiyeline sahiptir Yanlış veya eksik haberler, ciddi bir halk sağlığı tehdidi oluşturabilecek etkiyi gösterebilir. İnsanların doğru bilgilerle hazırlanmış habere ulaşabilmesi için Utma (2017)'nin de ifade ettiği “sansasyondan uzak, “sağlıklı” bir sağlık haberciliği için mutlaka tüm yayın kuruluşlarında alanında uzman sağlık muhabirlerinin istihdam edilmesi gerekmektedir.”.

Sağlık haberciliği vasıtasıyla halk sağlığının tehlikeye girmemesi adına atılabilecek adımlardan bir tanesi dezenformasyon ve misenformasyonşa mücadele etmektir. Sağlık alanında birçok güvenilir bilgi kaynağı olmasına rağmen siyasi, ekonomik, kültürel, güvenlik vb. konularda uygulanacak sansür, sağlık haberlerinin doğru bir şekilde kamuoyuna ulaşmasını engelleme ihtimali barındırmaktadır. Varsayılan durumun oluşması halinde bireylerin ve toplumun sağlığı tehlikeye düşecektir. Ayrıca sağlık politikalarının ve programlarının zarar görmesine de yol açacaktır. Örneğin Covid-19 pandemisi esnasında dünyanın dört bir yanından bu konuda çok sayıda olumsuz örnek gözlemlenmiştir. Türkiye’de ilk vakanın görüldüğü 11 Mart 2020’den sonraki ilk bir haftada sosyal medyada yayılan haberlerin on dört tanesinin yanlış, birinin de karma olduğu tespit edilmiştir (Aydın, 2020). Twitter’da yayılan yanlış ve sahte haberlerin incelendiği bir çalışmada ise dünya çapında yapılan dezenformasyon örnekleri verilmiştir. Bu iddialardan birinde ABD Başkanı Biden’ın toplantı sırasında uyuduğu söylenirken diğerinde Kuzey Kore lideri Kim Jong-un’un koronavirüsle enfekte olan iki kişiyi idam ettirdiği iddia edilmiştir (Topçu & Çaycı, 2022). Bu ve benzeri yanlış haberlerin yayınlanması, halk arasında korkuya sebebiyet verebilmekte; gerçekçi olmayan beklentilerin, yanlış umutların ve korkuların oluşmasına zemin hazırlayabilmektedir. Covid-19 pandemi dönemi yoğun olarak görülen ve diğer aşılara da yönelme eğilimi artan (Öztürk & Küçükoğlu, 2024) aşı karşıtlığı gibi halk sağlığını tehdit eden sonuçlar doğurabilir. Diğer bir ifadeyle insanların tedavi kararları olumsuz etkilenebilir. Bu durum politika yapıcıları etkisiz hatta sağlık için zararlı kuralları ve düzenlemeleri kabul etmeye zorlayabilir (Bobby, 2021).

Sağlık haberciliğiyle ilgili başlıca sorunlardan bir diğeri tıbbi dilin yorumlanmasında ortaya çıkmaktadır. Tıbbi belgeler incelenirken, uzmanların kullandığı terimleri anlayamamak, haberlerin doğruluğunu teyit edecek uzmanlar bulamamak ve yetkililerin açık bir dil kullanmaması gibi problemler sıklıkla yaşanmaktadır. Haber içeriği ile ilgili yaşanması muhtemel yukarıdaki problemler, habercinin ısrarı ve konu hakkında yorum yapan uzmanın dikkati ile önlenilecek niteliktedir. Fakat haber ve pazarlama arasındaki çizginin giderek bulanıklaşması (Bobby, 2021) önlenmesi zor bir probleme işaret etmektedir. Nitekim sağlık endüstrisi çok büyük ve güçlü bir endüstri olduğu için bir sağlık haberinin gerçekten değerli bir haber mi yoksa bir pazarlama hamlesi mi olduğunu anlamak zorlaşmaktadır. Ayrıca endüstri sponsorluğunda verilen ödüller, sponsorlu eğitimler ve endüstri kaynaklarına koşulsuz güvenmek, sağlık haberciliği yapanların çıkar çatışması yaşadığı konular arasındadır. Bu sebeple, "Muhabirlerin, hasta gruplarından, fikir liderlerinden veya endüstrinin halkla ilişkiler görevlisi tarafından kendilerine yönlendirilen hastalardan alıntı yapıp yapmadıklarını, kaynaklarının endüstriyle bağları olduğunda açıkça açıklamaları gerekmektedir (Jacobs, 2008)". Sadece habercilerin değil “doktor” gazetecilerin de gazeteciliğin ve hekimliğin

etik değerleri arasında denge kurmak zorunda oldukları belirtilmelidir. Doktorların da basında yer alan sağlık haberleriyle ilgili en büyük problemlerinin “denge” olduğu iddia edilmektedir (Oğuz, 2019). Doğru bilgiye ulaşma ve bunu yaymada Doktor- hasta ilişkisi ve muhabir-özne ilişkisi arasındaki denge ve hassas çizgiyi korumak gerekmektedir (Roles, 2011). Maden (2020)’in, Prof. Dr. Erkan Yüksel ile yaptığı röportajda da sağlığın ticarileşmesi ve metalaşmasının mahzurları benzer bir eğilimle dile getirilmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı ve analizi için kullanılan araç, yöntem bölümünde derlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

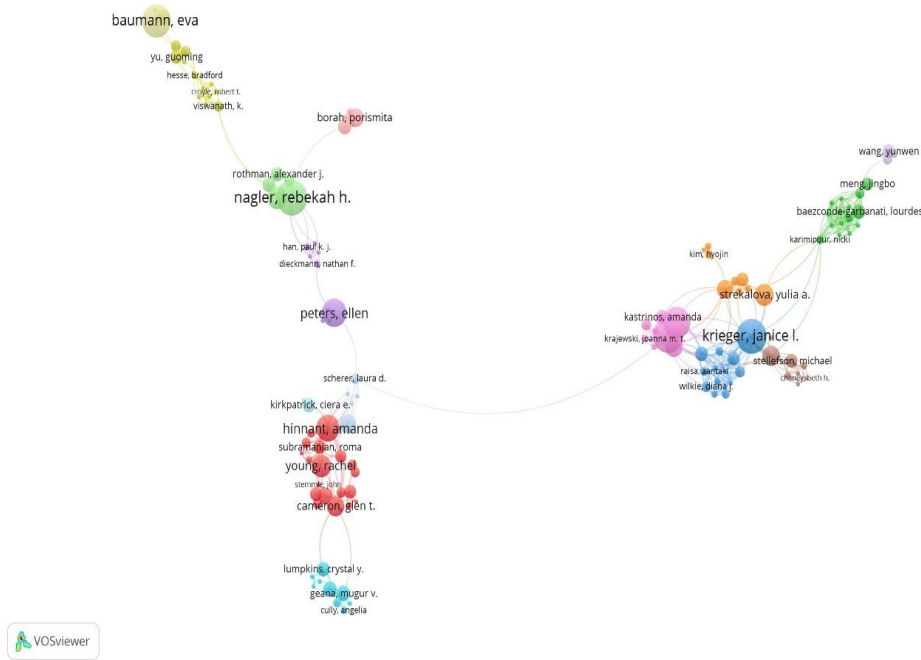
Bu çalışmada; halk sağlığı için önemli parametrelerden olan “sağlık haberciliğinin”, nicel veriler ve sayısal göstergeler eşliğinde, hangi ülke, hangi kurum ve hangi kişiler tarafından akademik çalışmalara konu edinildiği ve bunlar arasındaki ölçülebilir ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır.

Veri Toplama ve Analiz Süreci

Bu çalışma VOSviewer programı üzerinden, bibliyometrik analiz yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bibliyometrik analiz, konu kapsamı önceden belirlenmiş, genellikle belli bir dizin tarafından derlenen çalışmalar üzerine yoğunlaşmış, ilgili konu hakkında araştırma yapan kurum ve kişilerin arasındaki ilişkiyi sayısal olarak analiz etmeye yaramaktadır. Diğer bir ifadeyle bibliyometrik analiz, “niceliksel bir görüntüye erişmeye ve ele alınan konunun yayın, kaynak, yazar ve atıf bağlamında irdelenmesine olanağı sağlamaktadır (Cobo vd., 2011)”. Şimşir (2021)’e göre analizin temel amacı “belirli bir bilimsel alandaki literatürü (veya literatürün bir kısmını) tanımak, değerlendirmek ve anlamaktır”. Donthu vd. (2021) de araştırma yapılan alanine yıllara göre yaşadığı dönüşümü ve ilgili alandan çıkan yeni araştırma sahalarının ortaya konabileceğini ifade etmektedir. Veriler, sosyal bilimler alanında bilimsel yetkinliği kanıtlanmış Web of Science veri tabanından elde edilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen yayınların tespiti “health journalism” anahtar kelimesinin aranmasıyla gerçekleşmiştir. Web of Science’da “tüm alanlar” seçilerek yapılan aramada “health journalism” anahtar sözcüğüyle, 1968-2024 yıllarını kapsayan 6067 farklı çalışmaya ulaşılmıştır. Birden çok farklı disiplinde yapılan bu çalışmalar; 5357 makale, 247 erken erişim, 226 makale incelemesi, 218 editoryal makale, 192 kitap bölümü, 131 bildiri kitabı, 69 toplantı özeti, 46 mektup, 37 kitap incelemesi şeklindedir. Disiplinler açısından incelendiğinde ise iletişim (2158), Kamu Çevre İş Sağlığı (1280), Sağlık Politikası Hizmetleri (585), Bilgi Bilimi- Kütüphane Bilimi (393), Sağlık Bilimleri Hizmetleri (335), Psikoloji-Multidisipliner (264), Tıp Genel- Dahili (252), Sosyal Bilimler- Disiplinlerarası (240), Çevre Bilimleri (226), Tıbbi Bilişim (183), Psikiyatri (158), İş Dünyası (152), Klinik Psikoloji (150), Sosyal Bilimler- Biyomedikal (142), Madde Bağımlılığı (136), Multidisipliner Bilimler (117), Eğitim Araştırmaları (115) şeklinde dağılım göstermektedir.

BULGULAR**Ortak Yazar Analizi**

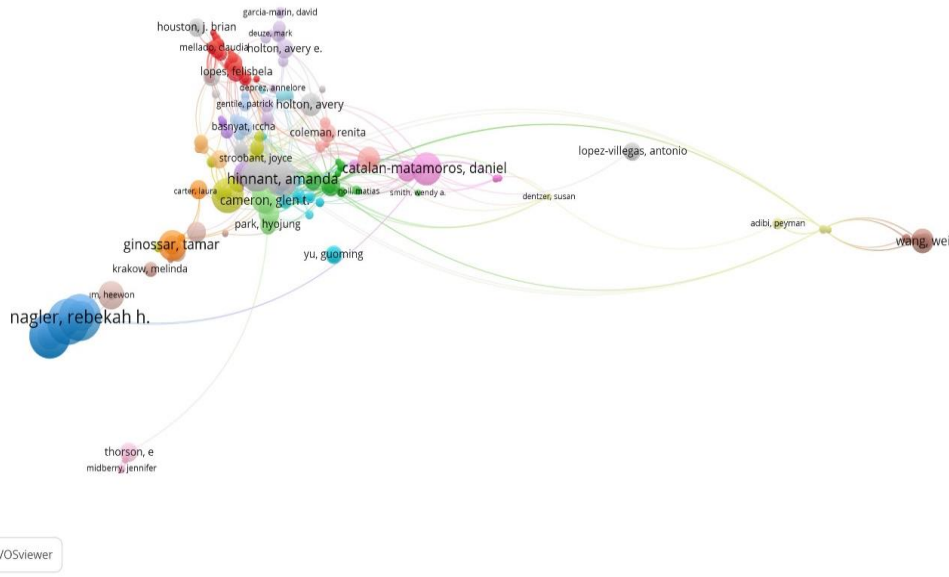
Ortak yazar analizine göre, en az 1 yayın ve 1 atıf almak kriterine göre ağ haritası oluşturulmuştur. Oluşturulan harita yardımıyla 1004 birimden, tespit edilen 126 birim analiz edilmiştir. Çözümleme sonucunda 15 küme, 454 bağlantı ve 655 toplam bağlantı gücü saptanmıştır. En fazla yayın yapanlar Rebekah Nagler, Janice L. Krieger ve Carma Bylund'tur. En çok atıf alan ilk 3 kişi ise Michael Mackert, Sara Champlin ve Erin Donovan'dır. Toplam bağlantı gücü en fazla olanlar Carma Bylund, Rebekah Nagler ve Janice L. Krieger'dir. En çok yayın üreten kişilerde en bağlantılı yazarlar olduğu görülmektedir.



Şekil 1. Sağlık gazeteciliği konulu çalışmaların ortak yazarlık ağ haritası.

Yazarların Atıf Analizi

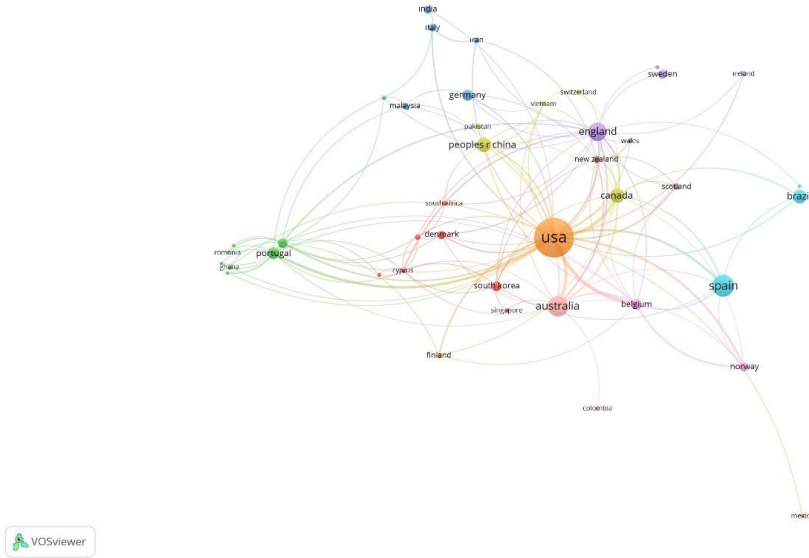
Yazarların atıf analizinde bulunmayı sağlayan ağ haritasının oluşturulmasında kriter olarak, en az 1 yayın ve 1 atıf göz önüne alınmıştır. Oluşturulan harita yardımıyla 1004 birimden, tespit edilen 456 birim analiz edilmiştir. Çözümleme sonucunda 24 küme, 2443 bağlantı ve 3077 toplam bağlantı gücü saptanmıştır. En fazla yayın yapanlar Rebekah Nagler, Janice L. Krieger ve Carma Bylund'tur. En fazla atıf alanlar ise Michael Mackert, Sara Champlin ve Erin Donovan'dır. Buna karşılık toplam bağlantı gücü en yüksek olanlar Amanda Hinnant, María Elizabeth Len-Ríos ve Daniela B Friedman'dır. Haritaya göre en fazla yayın yapanların aynı biçimde atıf almadığı ve bağlantı gücü olmadığı görülmektedir.



Şekil 2. Sağlık gazeteciliği konulu çalışmalarda, yazarların atıf ağ haritası.

Ülkelerin Atıf Analizi

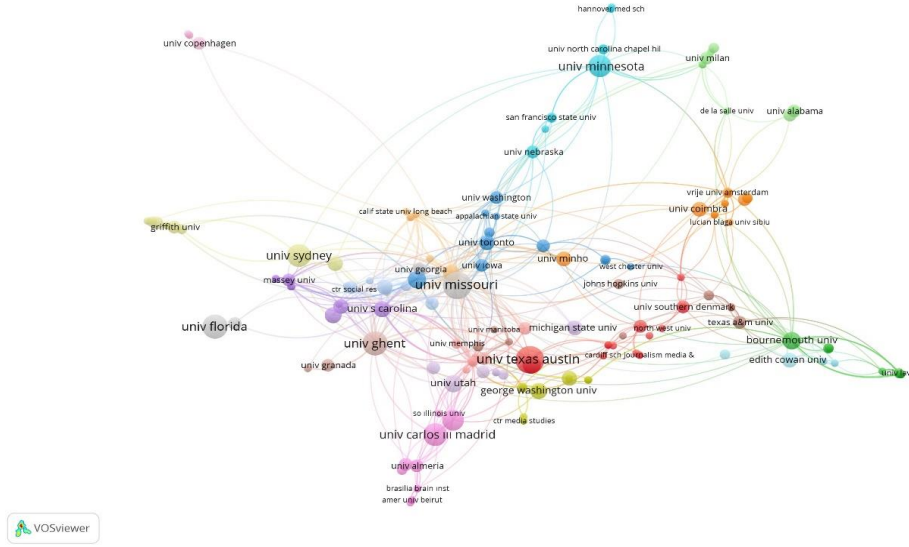
Çalışma kapsamında yayınların ülke menşelerine göre aldıkları atıflara ilişkin olarak oluşturulan ağ haritası, en az 1 yayın ve 1 atıf ölçütü kriteri göz önüne alınarak meydana getirilmiştir. Oluşturulan harita yardımıyla 57 birimden, tespit edilen 43 birim incelemeye tabi tutulmuştur. 10 küme, 132 bağlantı ve 290 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. En çok yayın yapanlar ABD, İspanya ve Avustralya olmuştur. En fazla atıf alan ülkeler ise ABD, İngiltere ve Belçika'dır. Toplam bağlantı gücü en fazla olanlar ABD, Kanada ve Avustralya'dır.



Şekil 3. Sağlık gazeteciliği konulu çalışmalarda, ülkelerin atıf ağ haritası.

Kurumların Atıf Analizi

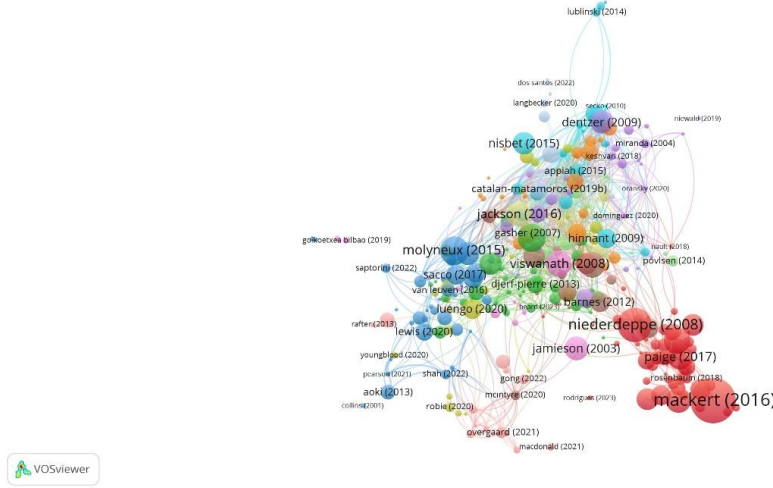
Kurumların atıf analizine dair oluşturulan ağ haritasında, en az 1 yayın ve 1 atıf alınması kriteri baz alınmıştır. Bu kapsamda oluşturulan harita yardımıyla 473 birimden, tespit edilen 201 birim incelemeye tabi tutulmuştur. 20 küme, 641 bağlantı ve 787 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. En çok yayın yapanlar Missouri Üniversitesi, Austin Teksas Üniversitesi ve Gent Üniversitesi'dir. En fazla atıf alan kurumlar ise Austin Teksas Üniversitesi, Kuzey Teksas Üniversitesi ve Urbana Illinois Üniversitesi'dir. Toplam bağlantı gücü en fazla olanlar Missouri Üniversitesi, Gent Üniversitesi ve Concordia Üniversitesi'dir.



Şekil 4. Sağlık gazeteciliği konulu çalışmalarda, kurumların atıf ağ haritası.

Metinlerin Bibliyografik Eşleme Analizi

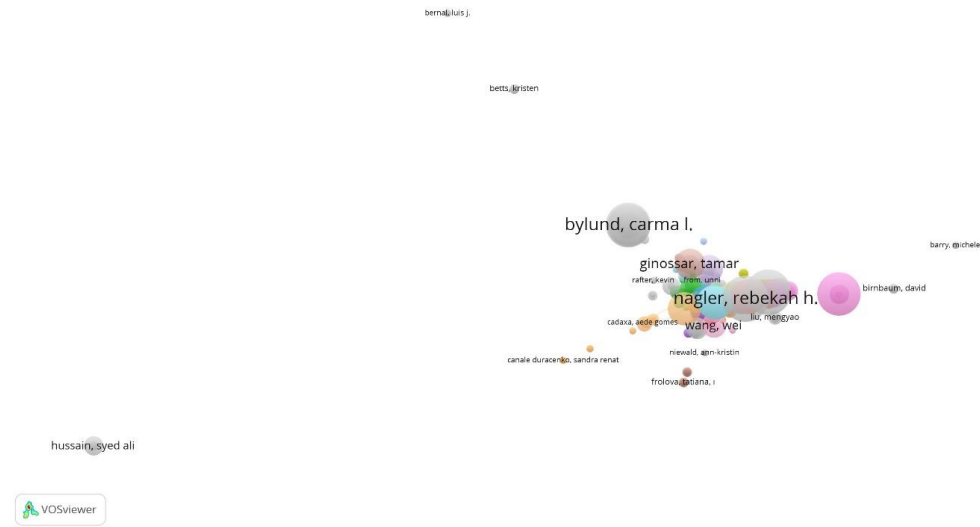
Bibliyografik eşleme, birbirinden farklı iki yayından ortak bir yayına atıf yapılması durumudur. Metinlerin bibliyografik eşleme ağ haritası oluşturulurken en az 1 atıf alınması kriteri baz alınmıştır. Bu kapsamda oluşturulan harita yardımıyla 378 birimden, tespit edilen 333 birim incelemeye tabi tutulmuştur. 13 küme, 3832 bağlantı ve 6040 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. Bibliyografik eşleşme en çok olanlar mackert (2016), viet-phuong la (2020) ve niederdeppe (2008) 'dir. Toplam bağlantı gücünün en yüksek olduğu yayınlar ise de dobbelaer (2017), de dobbelaer (2018) ve tanner (2015)'dir.



Şekil 5. Sağlık gazeteciliği konulu çalışmalarda, metinlerin bibliyografik eşleme ağ haritası.

Yazarların Bibliyografik Eşleme Analizi

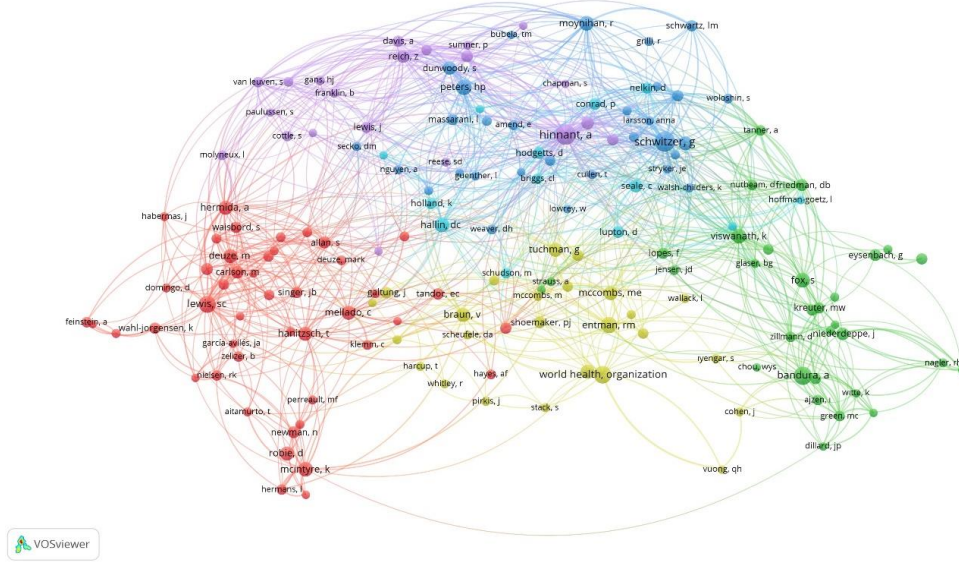
Yazarların bibliyografik eşleme ağ haritası oluşturulurken en az 1 atıf ve 1 yayın alınması kriteri baz alınmıştır. Bu kapsamda oluşturulan harita yardımıyla 1004 birimden, tespit edilen 898 birim incelemeye tabi tutulmuştur. 32 küme, 32141 bağlantı ve 141186 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. bibliyografik eşleşme en çok olanlar Karin Raeymaeckers, Amanda Hinnant ve Sarah Van Leuven'dir.



Şekil 6. Sağlık gazeteciliği konulu çalışmalarda, yazarların bibliyografik eşleme ağ haritası.

Yazarların Ortak Atıf Analizi

Ağ haritası oluşturulurken en az 10 atıf kriteri göz önüne alınarak meydana getirilmiştir. Bu kapsamda oluşturulan harita yardımıyla 168 birimden, tespit edilen 166 birim incelemeye tabi tutulmuştur. 6 küme, 4474 bağlantı ve 12140 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. En çok ortak atıf yapılanlar Amanda Hinnant, Gabriel Schweizer ve Albert Bandura'dır.



Şekil 7. Sağlık gazeteciliği konulu çalışmalarda, yazarların ortak atıf ağ haritası.

SONUÇ

Sağlık haberciliği, toplumun sıhhatli olması için gerekli olan bedeni, ruhi ve içtimai ihtiyaçların karşılanması noktasında, insanları bilgilendirici bir hüviyete sahiptir. Sorumluluğun yüksekliğiyle bağlantılı olarak, mesleği icra etmek için gerekli olan donanımın da önemi anlaşılmaktadır. Her şeyden önce sağlık haberi kaleme alan profesyoneller, bilmedikleri bir konuda kalem oynattıklarının bilincinde olmalıdır. Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler sayesinde, kitle iletişiminin sosyal medyada önemli bir yer edinmesiyle, daha kısa sürede daha fazla insane ulaşmak kolaylaşmıştır. Bu durumun belirgin iki sonucu ortaya çıkmıştır. Birincisi meslek profesyonellerinin haber üretimi artmıştır. İkinci olaraksa hem meslekten gelmeyen kişilerin etik kaygılarındaki zayıflık hem de mesleği bilmemelerinden doğan boşluk, dezenformasyon ve misenformasyona zemin hazırlamıştır. Halk sağlığını bu denli yakından etkileyen bir durumda yanlış ve/veya bozulmuş bilginin dolaşıma girmesi, geri döndürülemez sonuçlara sebep olabilir. Tüm bu durumlara ilaveten haber ile reklam arasındaki ilişkinin flulaştığı “advertorial” içerikler eklenince, sorun daha da büyümektedir.

Özellikle “doktor” ünvanıyla tıbbi gelişmeleri haberleştiren kişilerin, toplum nezdinde kabul oranları daha yüksektir. Haber metninde oluşturdukları içeriklerin ne denli doğru olup olmadığını bilmek, tabiatı gereği uzmanlık gerektirmektedir. Gerek gazetecilerin gerekse halkın anılan bu uzmanlık bilgisine sahip olmadıkları varsayıldığında, “advertorial” içeriğin açıklayıcı bir şekilde okuyucuya ulaştırılması gerekmektedir. Çağlar (2005)’in çalışmasında belirttiği üzere gazetecilerin sağlık konusunda ilgili ve yetkin olmaları gerektiği de unutulmamalıdır. Doktorların, icra ettikleri melkelerinden kaynaklı toplumda edindiği yer, haber içeriklerinde tüketilmemelidir. Zira, sağlık toplumun ortak kaygısıdır. Siyasilerin de en çok üzedrinde urdukları konulardan biridir. Tıbbi bilgilerde, diğer tüm bilim alanlarında olduğu gibi ortaklaşmamak olağan olmakla birlikte, gerek sağlığın kendine has durum gerekse siyasi bir mecra olarak doldurduğu alan, onu diğer bilimsel faaliyetlerden ayırmaktadır. Özellikle Covid-19 pandemisinde deneyimlenen, halkın tamamını doğrudan etkileyen

durumlarda yaşanan belirsizliklerin, olumsuz sonuçlar doğruduğu görülmüştür. Bu duruma bilgi kirliliği de eklenince “aşı karışıklığı” gibi bir kavram kamuoyunda daha fazla tartışılır hale gelmiştir. Anılan bu kavramın, spesifik olarak Covid-19 pandemisinden taşarak, ilerleyen süreçte arttığını yapılan bilimsel çalışmalarda görmek mümkündür.

Sağlık haberciliğinin önemi, üzerine yapılan bilimsel çalışmaların fazlalığından da anlaşılmaktadır. Bu çalışma kapsamında, 1968-2024 yılları arasında sadece Web of Science veri tabanında, konuyla ilgili 6067 bilimsel faaliyet olduğu görülmüştür. Yapılan bu çalışmalar sadece iletişim alanıyla sınırlı kalmamış, psikolojiden tıbbı bir dizi bilim alanının da odağında olmuştur. Vosviewer programı yardımıyla, çalışmalar bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Yapılan akademik yayınlarda ülkeler, kurumlar, yazarlar ve bilimsel metinler arasındaki ilişkiler incelenerek, ülkeler, kurumlar ve yazarlar arasındaki işbirlikleri ve atıf dinamikleri analiz edilmiştir. Ortak yazar analizinde, 1004 farklı çalışmanın kriterlere uyan 126 adedi incelenmiştir. Ortak yazarlı çalışma sayısı, sağlık haberciliği üzerine yapılan çalışmaların ancak %15’inin birden çok yazarla kaleme alındığını göstermiştir. Yazarlar arasında 15 farklı küme tespit edilmiş olup yaklaşık %65 bağlantı gücüne ulaşıldığı saptanmıştır. Yayın sayısında başı çeken araştırmacılar Nagler, Krieger ve Bylund, en çok atıf alanlar ise Mackert, Champlin ve Donovan olarak belirlenmiştir. Farklı araştırmacılarla sağlık haberciliği konusunda en çok çalışan isimler de Bylund, Nagler ve Krieger olarak sıralanmıştır. Buradan çıkarılacak bir diğer sonuç, farklı yazarlarla bağlantısı güçlü olan araştırmacılar aynı zamanda alanda en fazla içerik üreten akademisyenler olduğudur.

Ortak yazarlı çalışmalarla atıflar arasında bir korelasyon olduğu görülmüştür. Buna göre incelenen çalışma sayısı atıf analizinde ortak yazarlılarda incelenenlerin yaklaşık 4 katına ulaşmaktadır. Bununla birlikte ilk analizde ikisinin de benzer sayıda çalışma içerisinden seçildiği müşahede edilmiştir. İlâveten çalışmaların birbiriyle bağlantılarının güçlü olduğunu söylemek mümkündür. Zira bağlantı gücü incelenen makale sayısının 2 katını geçmektedir. Diğer bir söyleyişle çalışmaların ortalama atıf sayısı 10’un üzerine çıkmaktadır. Araştırmacılar arasında Mackert, Champlin ve Donovan en çok atıf alanlar olarak tespit edilmiştir. Bibliyometrik analizin ülkeler bazında sonuçlarında, en çok yayın yapılan ülkelerin ABD, İspanya ve Avustralya olduğu görülmektedir. Anılan bu 3 ülkeden, en çok atıf alanlar listesine sadece ABD girebilmiş, listenin kalanını İspanya ve Belçika doldurmuştur. Her iki listede de bulunan ABD diğer ülkelerde yapılan çalışmalarla en çok ilişkilendirilen araştırmaların yapıldığı ülkelerin başında gelmektedir. Bu listede ABD’nin yanında Kanada ve Avustralya’da bulunmaktadır. Kurumların atıf analizinde de ülkelerin analizine benzer sonuçlar çıkmıştır. Diğer ülkelerle en çok ilişkilendirilen çalışmaların yapıldığı ülkelere ait üniversiteler, kurum analizinde önde çıkmıştır. Sağlık haberciliği ile ilgili en çok yayın yapan üniversiteler ABD merkezli Missouri ve Austin Teksas Üniversiteleri ile en çok atıf alan ülkeler kategorisinde bulunan Belçika merkezli Gent Üniversitesi olmuştur. En çok atıf alan kurumlar kategorisinde ise sadece ABD’den üniversiteler bulunmaktadır. Bağlantı gücü en yüksek kurumlar ise daha dengeli dağılmıştır. Listede ABD’den Austin Teksas, Belçika’dan Gent ve Kanada’dan Concordia Üniversiteleri bulunmaktadır. Sağlık haberciliği anahtar kelimesiyle Web of Science veri tabanında yapılan bibliyografik analiz, bilimsel yayınların etkileşimlerini, ülkelerin ve kurumların faaliyetlerini ve de atıf dinamiklerini anlamak için önemli bilgiler sunmaktadır.

KAYNAKÇA

Eserler

- Ayaz, F. (2019). Online sağlık haberciliğinin magazinsel boyutu. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 20(44), 37-50.
- Aydın, A. F. (2020). Post-truth dönemde sosyal medyada dezenformasyon: Covid-19 (yeni koronavirus) pandemi süreci. *Asya Studies*, 4(12), 76-90. <https://doi.org/10.31455/asya.740420>
- Bobby, P. (2021). Health journalism: A challenging paradigm. *Medical Journal of Dr. DY Patil University*, 14(3), 357-358. https://doi.org/10.4103/mjdrdypu.mjdrdypu_28_20
- Bucchi, M., & Mazzolini, R. (2003). Big science, little news: Science coverage in the Italian daily press, 1946-1997. *Public Understanding of Science*, 12(1), 7-24. <https://doi.org/10.1177/0963662503012001413>
- Cobo, M. J., López-Herrera, A. G., Herrera-Viedma, E., & Herrera, F. (2011). Science mapping software tools: Review, analysis, and cooperative study among tools. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(7), 1382-402. <https://doi.org/10.1002/asi.21525>
- Çağlar, Ş. (2005). Sağlık haberciliği. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 23, 111-115.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Geçer, E. (2018). Sağlık haberciliği ve hasta-hekim ilişkileri: Etkileşimler ve riskler. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(5), 169-180.
- Keshvari, M., Yamani, N., Adibi, P., & Shahnazi, H. (2018). Health journalism: Health reporting status and challenges. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 23(1), 14-17. https://doi.org/10.4103/ijnmr.IJNMR_158_16
- Lee, N. Y., & McElroy, K. (2019). Online comments: The nature of comments on health journalism. *Computers in Human Behavior*, 92, 282-287. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.11.006>
- Maden, S. (2020). Covid-19 salgını ve sağlık haberciliği: Prof. Dr. Erkan Yüksel ile söyleşi. *Etkileşim*, 3(6), 205-213. <https://doi.org/10.32739/etkilesim.2020.6.83>
- Oğuz, C. (2019). Sağlık iletişiminde medya etiği: Haber mi, hasta mı? İçinde S. Gezgin (Ed.), *Sağlık iletişiminden geçer* (s.181-188). Nobel Tıp Kitabevi.
- Öztürk, K. N., & Küçükoğlu, S. (2024). Ebeveynlerin covid-19 aşı okuryazarlığının aşı tereddütleri ve aşı yaptırma eğilimlerine etkisi. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 125-143. <https://doi.org/10.51123/jgehes.2024.117>
- Roles, S. (2011). Virtual mentor. *American Medical Association Journal of Ethics*, 13(7), 417-520.
- Şimşir, İ. (2021). Bibliyometri ve bibliyometrik analize ilişkin kavramsal çerçeve. İçinde O. Öztürk & G. Gürler (Eds.), *Bir literatürk inceleme aracı olarak bibliyometrik analiz* (s. 7-32). Nobel Bilimsel.
- T. C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2011). *Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi sözlüğü*. Anıl Matbaacılık.

- Topçu, E., & Çaycı, B. (2022). Sosyal medyada dezenformasyon: Covid-19 pandemisi örneği. *TAM Akademi Dergisi*, 1(2), 161-191. <https://doi.org/10.58239/tamde.2022.02.005.x>
- Utma, S. (2017). Medyadaki sağlık haberlerini “doğru” okumak. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 57, 597-605. <https://doi.org/10.9761/JASSS7072>
- Utma, S. (2019). Sağlık okuryazarlığı kavramı ve sağlık haberlerini doğru okumak. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), 223-231. <https://doi.org/10.21733/ibad.624972>

İnternet Kaynakları

- Jacobs, T. (2008). *Medical journalists face ethical challenges*. PasificStandard. <https://psmag.com/social-justice/medical-journalists-face-ethical-challenges-4106>
- Maksimainen, H., & Michaelmas, H. (2016). *Improving the quality of health journalism: When reliability meets engagement*. The Reuters Institute for the Study of Journalism. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/our-research/improving-quality-health-journalism-when-reliability-meets-engagement>



dergipark.org.tr/tr/pub/alinterisosbil

Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Social Sciences

| e-ISSN 2602-229X |

PRENSİP

https://prensip.gen.tr

KİTAPİYAT

BOOK REVIEW

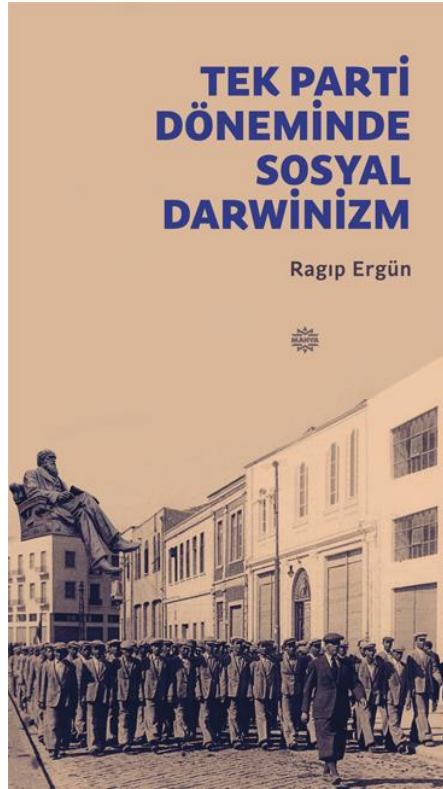
**Ragıp Ergün, Tek Parti Döneminde Sosyal Darwinizm, Mahya Yayıncılık,
İstanbul, 342 Sayfa, 2023, ISBN: 9786057220691**

Fatma TOMBAK 

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Rektörlük, Atatürk İlke ve İnkılapları Bölümü, Aydın, Türkiye.

Geliş Tarihi/Received Date: 10.07.2024

Kabul Tarihi/Accepted Date: 19.07.2024



Please cite this paper as follows/Atf için:

Tombak, F. (2024). Kitabiyat: Ragıp Ergün, Tek Parti Döneminde Sosyal Darwinizm, Mahya Yayıncılık, İstanbul, 342 Sayfa, 2023, ISBN: 9786057220691. *Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 47-54.

GİRİŞ

Kitabın içeriğine geçmeden önce yazarı hakkında kısa bir bilgi vermek eserin daha iyi değerlendirilmesine katkı sunacaktır. Kitabın yazarı Ragıp Ergün, 1989 Yozgat doğumludur. Akademisyen/yazar Ragıp Ergün 2011 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi'nden mezun olduktan sonra 2014 yılında aynı üniversitede yüksek lisansını tamamlamıştır. 2022 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde doktora çalışmasını tamamlayan Ragıp Ergün, Artvin Çoruh Üniversitesi Şavşat MYO'da akademik hayatına öğretim üyesi olarak devam etmektedir.

Kitabın baskısı, ebatları ve kâğıt özellikleri açısından kitap okuyucuyu okurken yormayacak bir şekilde tasarlanmıştır. Bu yönüyle yayınevi ve yayınevi çalışanları tebriği hak etmektedir. Çünkü baskı kalitesi ve kâğıt özellikleriyle maalesef ülkemizde birçok yayınevi müşterisi olan “okuyucuyu” düşünerek kitap basmadığı malumdur.

Osmanlı Devleti'nin parçalanışı/yıkılışı ve üzerine bağımsızlık mücadelesi verilerek kurulan yeni Türk devletinin Erken Cumhuriyet Dönemi olarak nitelendirilen 1923'ten 1940'lara kadar olan dönemi elen alan çalışmalar günümüzde giderek artmaktadır. Farklı konularda farklı bakış açılarıyla hazırlanan çalışmalarla literatür zenginleşirken dönemin kurucu felsefesi, oluşturulmaya çalışılan yeni devlet düzeni, yeni bir toplum yaratma çabaları ve çağdaşlaşmada izlenen yöntem ve politikalar daha iyi anlaşılmaktadır. Bu manada yeni çıkan kitaplardan biri olan Ergün'ün eseri de Tek Parti Döneminin daha iyi tanınmasına ve dönemin daha iyi analiz edilmesine katkı sunan çalışmalar arasındadır.

ESERİN İÇERİĞİ

Ragıp Ergün'ün bu eserde ele aldığı konu kitabın adından da anlaşılacağı gibi Türkiye Cumhuriyeti tarihi içerisinde Tek Parti Döneminde uygulanan Darwinizm ve Sosyal Darwinizm politikalarını tüm boyutları ile ele alıp devlet ve toplum hayatına etkilerini ortaya koyarak erken cumhuriyet döneminin daha iyi anlaşılmasına katkı sunmaktır. Bu açıdan bakıldığında eser, bilimsel bir kitap olarak daha çok akademi dünyasına hitap edecek şekilde yazılmıştır.

Şükrü Hanioglu'nun Sunuşu ile başlayan eserde, Hanioglu Erken Cumhuriyet döneminde oluşturulmaya başlayan ulus-devlet, kimlik, ahlak ve tarih gibi olguların Sosyal Darwinizm'in etkisi ile şekillendiğini söylerken yalnız tarihsel bir analiz değil; oluşturulmaya çalışılan modern toplum idealinin de arka planında neler olduğunu ifade etmektedir. Gerçekleştirilmeye çalışılan bu “ideallerin” anakronik ve bilim dışı bir gerçeklikle Erken Cumhuriyet dönemindeki entelektüel azınlığın nasıl bir yaklaşımı içselleştirdiğine vurgu yapar. Hanioglu'nun bu yaklaşımı eserin ve dönemin anlaşılmasında esere katkı sağlayan bir sunuş oluşturur.

Yazarın bu eserdeki en önemli amacı Sosyal Darwinizm ve Darwinizm arasındaki bağın ne olduğuna dair mevcut bilgiler ışığında bir aydınlanma sağlamak olurken I. ve II. Dünya Savaşı arasında Türkiye'de Tek Parti İktidarı döneminde uygulamaların arka planını Batı eksenli gelişen Darwinizm ve Sosyal Darwinizm parametreleri ile incelemektir.

Eserin ön sözünde ifade edildiği gibi kritiğini gerçekleştirdiğimiz bu çalışma yazarın doktora tezinden üretilmiştir. Yazar, doktora danışmanının Atıla Doğan¹ olduğunu belirterek hocasının yönlendirmesi ve önerisi ile “Tek Parti Döneminde Sosyal Darwinizm” çalışmasına başladığını belirtir.

Yazar tezinin nasıl şekillendiğini belirtirken giriş kısmında insanın kendini anlama yani “insanı” anlama noktasında tarih boyunca aydınların arayışlarını irdeleyerek bu arayışın yüzyıllar içinde teolojik yaklaşımdan XIX. yüzyılın başında bilimsel bakış açısına evrilmesiyle sonuçlandığını açıklar. Bilimsel çerçevede Charles Robert Darwin ile “evrim teorisi” çalışmalarının başlamasına değinen yazar, Charles Darwin’den önce de Jean Baptiste Lamarck, Herbert Spencer, Richard Owen, Alfred Russel Wallace, Thomas Henry Huxley, Carl Vogt ve Charles Lyell gibi düşünürlerin Darwinizm ile ilgili çalışmalar yaptığını ancak Charles Darwin ile Darwinizm’in büyük ses getirdiğini belirtir.

Yazar, giriş bölümünde, danışman hocası Doğan’ın eserine de atıfta bulunarak “evrim teorisi” ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir: “*Birincisi, basit mekanik doğal ayıklamacı yaklaşımla tüm varlığın oluşumunu açıklamaya materyalist düşünceyi geniş halk kitlelerine anlatma imkânı sunmasıdır. İkincisi, çatışma düşüncesinin toplumsal gerçeklikle birebir örtüşmesidir. Üçüncüsü belki de en önemlisi bilimin kutsandığı bir dönemde biyolojik evrim teorisini bilimsel retorikle sunmasıdır.*” (Doğan, 2023, s. 13; Ergün, 2023, s. 18).

Bu bilgiyi verirken aynı zamanda “Darwinizm anlayışının” bu bilgiye ilave olarak dördüncü unsur olabileceği yargısına da varır. Öyle ki bu hususu pozitivizm, materyalizm, sekülerizm, laiklik ve ulusçuluk gibi olguların temelini oluşturmada önemli olduğuna dair vurgu yapar (Ergün, 2023, s. 18). Eğer ki ünük ve bağımsız bir toplum ve birey oluşturmada bilimin öncülüğü kutsanacaksa, manevi olan bütün kutsalların arka plana geçmesinin ne derece değerli olduğunu belirtir. Böylece modern devleti oluşturmadaki bütün paradigmlar uhrevi olandan uzaklaştırılır, yargısına varır.

Yazar, özellikle 1789 yılında meydana gelen Fransız İhtilali’nin “özgürlük, eşitlik, kardeşlik” vadinin “müphem bir cennet için yeryüzünü cehenneme çeviren kilise düşüncesi” ile harmanlanmasının Sanayi Devrimi’nin getirdiği siyasî, sosyal ve ekonomik kaotik süreçle Sosyal Darwinizm düşüncesinin temellerinin atılmasına değinir. Bu sürecin kuşkusuz sonuçlarından biri II. Dünya Savaşı’nın bitimine kadarki sürecin dünyayı etkilemesi kadar Türkiye’yi etkileyeceği gerçeğidir.

Tek Parti Döneminde Sosyal Darwinizm kitabının I. bölümünde, biyolojiye dayanan Darwinist felsefenin sosyal bilimlere adapte edilmesi yani biyolojik evrim teorisinin din, felsefe, tarih, siyasal bilimler ve psikoloji açısından anlamlandırılması incelenir. Eserde, en genel tanımıyla Darwinizm hakkında Darwinizm’i anlamadan Sosyal Darwinizm’in anlaşılacağı belirtildikten sonra Avrupa düşünce tarihinin köklerinin Eski Yunan’a dayandırılmasından ve Eski Yunan’ı temel bir uygarlık ve bir mektep olarak görülmesi belirtilir (Ergün, 2023, s. 25). Yazar, Eski Yunan düşünürlerinin Darwinizm ile ilgili görüşlerinden sonra İslam düşünürlerinin bazılarının Sosyal Darwinizm düşünce temelinde olmasa da biyolojik ve bilimsel çalışma yaptıklarını dile

¹ Atıla Doğan’ın bu konu üzerinde çalışmaları bulunmaktadır. Atıla Doğan, *Osmanlı Aydınları ve Sosyal Darwinizm*, 3. Baskı, Küre Yay., İstanbul, 2023.

getirir. Yazar yine Batı'nın ilim dünyasında ise canlı varlıkların kendiliğinden ya da başka bir türün dönüşümü sonrasında oluşması fikri XVIII. yüzyılda ortaya çıkarken bu fikrin sistemli bir teoriye dönüşünün XIX. yüzyılı bulduğunu ifade eder.

Avrupa'da rasyonelliğin ön plana çıkması ve insan aklının üstünde daha büyük değer olmaması pozitivism, materyalizm ve Darwinizm gibi düşünce sistemlerini ortaya çıkarmıştır. Sonuçta batıda çağlar boyunca süren “*Kilise'nin tekelinde olan bilgi üretme gücünün el değiştirme mücadelesi sonrasında pozitivism, materyalizm ve Darwinizm olmak üzere üç düşünme sistemi*” (Ergün, 2023, s. 47) galip gelecektir. Yazar bu düşünce sistemlerinden var olan her şeyin temelini madde olduğunu savunan materyalizm ve materyalizmi destekleyen düşünürler ve felsefeleri, Auguste Comte'un sistemli bir hale getirdiği Pozitivizm'i, Darwinist teoride mevcut türlerin yok olması düşüncesine karşıt olarak, mevcut şartlara göre sürekli değişerek ilerleme göstermesini savunan Lamarkizm'i (Ergün, 2023, s. 58), sadece en iyi olanın hayatta kalacağı anlayışını benimseyen Spencerizm'i (Ergün, 2023, s. 63) ve biyolojik evrimi “*hiç durmadan çalışan bir güç olarak*” gören ve “*Türlerin Kökeni*” isimli eserinde Charles Darwin'in materyalizme yeni bir boyut kazandırması olarak Darwinizm'i açıklar (Ergün, 2023, s. 68). Yazara göre özellikle “*Tanrı'nın elinden önce bilme, ardından yaratma en sonunda da olma yeti ve yetkisinin alındığı Batı düşünce tarihinde evrim teorisi belki de en önemli kırılmanın yaşandığı süreç olarak kendini göstermektedir.*” (Ergün, 2023, s. 59).

Eserin II. bölümünde, Darwin'den sonra Batı'da Sosyal Darwinizm olgusu ele alınmaktadır. Yazar, Darwinizm'in Batı'daki gelişmeleri üzerine vurgu yaparken doğal seleksiyonu sistematize eden Darwinizm olgusundan sömürgecilik anlayışı ile güç kazanan Sosyal Darwinizm düşüncesi üzerinde durur. Bununla birlikte Batı'da devletler arasında popüler akıma dönüşen üstün olma, üstün ırk olma, üstün ulus olma sürecini değerlendirir. Bu süreçte meydana gelen parametrelerin meşrutiyet oluşturma kaynaklarına da vurgu yapar. Bu meşrutiyet kaynağının ise bir adım daha ileriye götürülerek insan eliyle ırkların ıslahına giden öjenizm sürecini, yazar, oldukça detaylı bir şekilde anlatır. Özellikle savaşın getirdiği olumsuz koşulların bilhassa I. Dünya Savaşı'nın yarattığı yıkımların vicdanlarda yarattığı büyük sorumluluğu yaşamın doğal sürecinin bir parçası olarak görülmesiyle aşılmaya çalışıldığını belirtmesi XIX. yüzyılın sosyo-kültürel süreci anlaşılması bakımından önemlidir. Yazar, Batılı düşünürler arasında, öjeni başta olmak üzere, II. Dünya Savaşı'nın, Nazizm'in ve Holokost'un asıl nedeni olarak Sosyal Darwinizm'in gösterildiğini ifade etmektedir (Ergün, 2023, s. 111). Yine II. Dünya Savaşı'nda öjenizm olgusunun doğal seleksiyonu şekillendirmede insan faktörünün önemine değinir. Bununla ilgili olarak yazar: “*Hitler, Almanya'nın gerilemesinin sebebini doğanın kanunu niteliğinde olan ırk sorununun göz ardı edilmesinden kaynaklandığına inanmaktadır. Çünkü ulusların yaşamında meydana gelen olaylar tesadüflere bağlıdır, ancak insan, davranışlarının derin güdülerini zihninde bilinçli olarak resmedemese de türlerin ve ırkın korunması, çoğalması çabasının doğal sonuçlarıdır.*” (Ergün, 2023, s. 118) diyerek öjenizmin bir devlet politikası haline geldiğine değinir. “*Laissez faire*” düşüncesi, ekonomi ve toplum üzerinde liberal politikaları savunurken Sosyal Darwinizm'den destek almıştı. Ancak Sosyal Darwinizm, Hitler ile tam aksi yönde öjenizm ile beraber totaliter bir devlet oluşturulabileceğini göstermiştir. Yazarın bu konuya dikkat çekmesi son derece çarpıcıdır. Çünkü II. Dünya

Savaşı sağlık politikalarından milli eğitim politikalarına, ekonomik üretimden siyasal oluşuma kadar Sosyal Darwinizm'in yayılma gösterdiği dönemdir. Yazarın da ifade ettiği gibi “uzun bir dönem devletin müdahalesini reddetmek için öne sürülen Sosyal Darwinizm'in Hitler ile beraber devletin bireylere ve topluma müdahale sebebine dönüştüğüne şahit olunmaktadır.” (Ergün, 2023, s. 121).

Ayrıca, yaradılış, insanı ve doğayı anlama, insanın anlam arayışı da yazarın Sosyal Darwinizm çerçevesinde sorgulanan kavramlar olduğunu ve metafizik dünyanın kimi zaman maddesel dünyanın sunduğu bilimsel dayanaklarla da sarmal oluşturduğuna bunun da çoğu zaman çevre ve kalıtım ile anlatıldığına değinir. Bunun sonucunda yazar, öjenik teoriye yakın olanlar kalıtıma, sosyal teorisyenler çevreye, Sosyal Darwinistlerin ise her ikisine yakın olduğunu dile getirir. Yazarın bu bölümde belirttiği bir başka husus da Sosyal Darwinizm'in XIX. yüzyılda ortaya çıkmış bir ideoloji mi yoksa Darwinizm'in sosyal bilimlere entegre edilmiş bir bilim mi olduğuna dikkat çekmesidir.

Eserin III. bölümünde, Osmanlı Dönemi'nde ilk Darwinist fikirlerin ve anlayışın ortaya çıkmasındaki temel sebebin özellikle Osmanlı Devletindeki son yıllarda yaşanan ekonomik, sosyal ve siyasal buhranların Osmanlı aydınlarını yeni arayışlara sevk etmesi olarak görülmesi vurgulanmaktadır. Bu bağlamda Osmanlı aydınının keşfettiği “doğa bilimlerine” yönelim de Darwinist düşünce yapısının bilimsel olarak incelenmeye başlanmasında etkili olduğu vurgulanmıştır. Osmanlı'da görülen evreni kavrama ve anlayış çabası biyolojik manada Darwinistçi algıyı ortaya çıkarırken insanı da bu kavrama çabası içine dahil etmesiyle Sosyal Darwinistçi anlayışın temelleri atılmıştır. Osmanlı aydınları Darwinist düşünce yapısını geliştirmede en çok Alman Sosyal Darwinistler Ludwing Büncher ve Ernst Haeckel'den etkilenmişlerdir. Osmanlı aydınlarının içinde 1861'de yayım hayatına başlayan ilk Osmanlı bilim dergisi “Mecmua-i Fünûn”u çıkaran ve Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye (Osmanlı Bilim Derneği)ni kuran Münif Paşa, Sosyal Darwinizm'in en etkili olduğu Petersburg Üniversitesi'nden (Rusya) matematik ve fizik eğitimi alan ve İstanbul Askerî Tıbbiye giren Hüseyinzade Ali, Büncher'in “Madde ve Kuvvet” eserinden etkilenen Hoca Tahsin, yine Büncher'in “Madde ve Kuvvet” eserinden oldukça faydalanan “Beşer” isimli kitabın yazarı Beşir Fuat, Ansiklopedicilik hareketinin önemli temsilcilerinden Ahmet Mithat Efendi, Le Bon'un eserlerini tercüme eden ve Le Bon'dan oldukça etkilenen Abdullah Cevdet, Edhem Necdet, Subhi Edhem, Büncher'in “Madde ve Kuvvet” (1911) ve Ernst Haeckel'in “Vahdet'i Vücut” adlı çevirisini yapan Baha Tefvik ve Ahmet Nebil ve Rıza Tefvik Osmanlı düşünce dünyasında Sosyal Darwinizm'in etkilerini artıran düşünürler olarak bu düşünürler hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Yazar, ayrıca XIX. yüzyılın ilk yarısında yabancı gözüyle Sosyal Darwinizm'e dayanarak değerlendirme yapan iki kişiden de bahsetmiştir. Bunlardan ilki II. Mahmut zamanında 1838 yılında eğitim dili Fransızca olan Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane'ye profesör olarak gelen resim ya da alçı yerine kadavrayı getiren Karl Ambroso Bernard olurken ikincisi de bu okulu 1847'de ziyaret eden okulun kütüphanesinde Batılı birçok yazara ait kitabın yanı sıra materyalist düşünce dünyasına ait eserlerin de bulunduğu bahseden İskoç edebiyatçı, gezgin ve tarihçi Charles MacFarlane'dir.

Darwinizm ve Sosyal Darwinizm, Osmanlı aydınları ve batılı yazarlar, düşünürler tarafından Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yılları olan Tek Parti Dönemine de sirayet etmiştir (Ergün, 2023, s. 186). Dünyada “Sosyal Darwinizm'in zirveye ulaştığı,

görünürlüğünün arttığı, ideolojik ve ırkçı pek çok uygulamaya bilimsel meşruiyet kazandırdığı bu dönem Eric Hobsbawn tarafından ‘katastrof’ yani ‘felaketler çağı’ olarak nitelendirilmektedir.” (Ergün, 2023, s. 187).

Kitabın çalışma konusu, alana katkısı açısından oldukça önemlidir. Özellikle XX. yüzyılın ilk yarısında bütün dünyayı etkisi altına alan Sosyal Darwinizm kuşkusuz yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nde de etkili olmuştur. Bunun için yazar, dönemin konferans ve kongrelerini, dergilerini, milli eğitim müfredatını ve bilimsel çalışmalarını temel alan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Şüphesiz dönemin çalışmaları incelendiğinde Tek Parti Dönemi’nde yeni bir devletin kuruluşu gerçekleşirken aynı zamanda bir milletin ulus inşası sürecinde bütün dünyayı etkisi altına almış tandansın etkileri de açıkça ortaya konmuştur. Bunun için Erken Cumhuriyet Dönemi’nden, II. Dünya Savaşı başlayana kadar sosyo-kültür, antropoloji, toplum-kimlik inşası ve jenealoji² açısından Sosyal Darwinizm’in hem sosyal hem de bilimsel boyutta bir altyapı oluşturmayı amaçladığı bu eser ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Özellikle dönemin entelektüellerinin Sosyal Darwinizm’e olan bakış açısı da Osmanlı Devleti’nin son döneminden Erken Cumhuriyet dönemi de dahil olmak üzere kronolojik sıra ile verilmiştir.

Yazarın eserinde belirttiği bir başka husus da Tek Parti Dönemi’nde “yeni insan” yaratma sürecinde ilk yaklaşımın; ulusalcı, ırkçı ve ütöpik öğeler içerdiği olurken ikinci yaklaşımın da din, dil ve ırk ayrımı yapılmaksızın kimlik millet inşa etme sürecinin bir süreçten ziyade sonuç olduğudur. Ancak buna nazaran yazar üçüncü bir yaklaşım olan kendi yaklaşımını da dönemin hâkim “bilim” anlayışı olarak biyolojik ve Sosyal Darwinizm’in metodu olduğunu söyleyerek yorumlamasıdır. Bunu da yazar, Türkiye’de modernleşme, batılılaşma ve çağdaşlaşma yolunda Eric Hobsbawn’ın “katastrof çağı” çağ dediği dönemin ruhuna uygun bir uygulama olduğunu belirtir. Öyle ki bu süreçte yerlilik ve millilik algısının ön plana çıkmasına rağmen Batı’ya rağmen Batı politikasının prototip olarak benimsenmesine de yazar vurgu yapmıştır (Ergün, 2023, s. 187). Şükrü Hanioglu ise bu durumu; “Liderin ölümüne kadar yöneteceği proje dört katmandan oluşmuştur. Bunlar sırasıyla, din, gelenekler ve yerleşik kültür üzerinde yükselen bir “Doğu” inşa etmek; topluma, “bu geri kalmış, çağın geleneklerine cevap vermesi mümkün olmayan” yapıyı medenileştirmenin/asrileştirmenin zorunluluğunu bilimci ve Sosyal Darwinist söylem kullanarak anlatmak; bu misyonu yeni milliyetçilikle eklemlenmek ve mutasavver “Doğu” temelinden yıkmaktır.” (Hanioglu, 2023, s. 650) olarak belirtmiştir. Hanioglu’nun oluşturduğu bu dört katman ile yazarın Hanioglu referansı ile belirttiği önemli bir husus da Atatürk’ün “sadık bir Darwinist ve Türkçü” olduğudur. Yazar, Atatürk’ün düşünsel dünyasının gelişmesinde ve hukukî, sosyal, siyasal oluşumlarının alt yapısının hazırlanmasında Wells’in “Cihan Tarihin Umumi Hatları ve Pittard’ın “Irklar ve Tarih” isimli eserlerinin son derece etkin olduğunu söyler. Bilhassa Wells’in geçmiş okumasını gelecek üzerinden değerlendirmesinde Atatürk’ün “insanın nereden gelip nereye gideceğine dair” okumasına katılması da son derece önemlidir.

Samimi ve akıcı bir üslupla eser kaleme alınmasına rağmen zaman zaman kullanılan Arapça ve Farsça kelimeler, eseri anlamayı zorlaştırırsa da esere kendine has bir üslup ve karakter kazandırmıştır. Çalışmada akademik bir dil kullanılmış ve akademik

² Soybilimi

metot benimsenmiştir. Yine yazarın konuya hâkim bir araştırmacı olduğu da eserde oldukça belirgin bir şekilde karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç kısmı yazarın aslında kendini en iyi ifade ettiği kısım olup bütün kitapta anlatmak istediğini kendine has üslubu ile yalın bir biçimde aktardığı kısım olmuştur. Yazar, Tek Parti Dönemi'nde, Batı'nın uzun süredir etkisi altında olduğu Sosyal Darwinizm yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin rehberi olduğunu net bir biçimde ifade etmiştir. Bunu "geçmiş, bugün ve gelecek hayata bütüncül olarak bakıldığında mündemiçtir, içkindir. Birinde meydana gelmiş veya gelecek bir sapma hayatın bütününe etkileyecektir. Tek Parti Dönemi'ni de bu minvalde değerlendirmek gerekir" şeklinde ifade ettiği görülmektedir (Ergün, 2023, s. 318).

Yazarın Darwinizm'den Sosyal Darwinizm'e, Sosyal Darwinizm'den Sosyal Darwinizm'in etki alanlarını ve kavramları detaylı bir şekilde anlatarak Sosyal Darwinizm'i hem tekil olarak hem de Tek Parti Dönemi'ndeki etkileri bakımından anlatması ile amacına ulaştığı söylenebilir.

SONUÇ

Ragıp Ergün tarafından kaleme alınan eserin değerlendirilmesi bu çalışmada ele alınmıştır. "Tek Parti Döneminde Sosyal Darwinizm" konusunu ele alan yazarın doktora tezini Atila Doğan'ın rehberliğinde yapması gözden kaçırılmaması gereken bir husustur. Atila Doğan son dönem Osmanlı düşüncesi üzerine önemli çalışmaları olan bir akademisyendir. "Osmanlı Aydınları ve Sosyal Darwinizm" adlı eserin müellifi olan Doğan, bu eserinde Osmanlı Devleti'nin son dönem aydınları üzerindeki Darwinizm'in ve Sosyal Darwinizm'in etkisini incelemektedir. Bu çalışması göz önüne alındığında, literatüre önemli bir katkı sağlayan Atila Doğan'ın danışmanlığı öğrencisi Ragıp Ergün için önemli bir fırsat ve rehberlik oluşturduğu anlaşılmaktadır. Osmanlı dönemi açısından hocası ile başlatılan Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki Sosyal Darwinizm konusu Ergün ile Cumhuriyet dönemine taşınmıştır. Yazar 1946'ya kadar olan süreci incelemiştir. Bu yönüyle "hoca ve öğrencisinin" çalışmalarının birbirini tamamlayan çalışmalar olduğunu özellikle belirtmek gerekir. Sayılan nedenle bu eseri okuyacak kişilerin okumaya öncelikle Atila Doğan'ın eseri ile başlamaları konuya iyi bir giriş yapmalarını sağlayacaktır.

Akademik bir okuyucu kitlesine yönelik hazırlanan kitap ifade edildiği gibi doktora tezinden üretilmiştir. Ancak akademik çalışmalara katkı sunması beklenen eserde dizin (indeks) olmaması önemli bir eksikliklerdir. Sadece 3 adet görsel kitapta yer almaktadır. Bunlardan biri Antropoloji Enstitüsünden bir fotoğraf (Ergün, 2023, s. 243), ikincisi bir dergiden fotoğraf (Ergün, 2023, s. 248) ve sonuncusu da Darwin'in evrim teorisini gösteren bir ders kitabı görselidir (Ergün, 2023, s. 302). Dönemin kaynaklarını ve politikalarını inceleyen eserde arşivden, ders kitaplarından, gazetelerden, dergi ve kanun metinlerinden faydalanılmış olmasına rağmen bu kadar az görsel malzeme kullanılması bir eksiklik olarak dikkat çekmektedir. Zira Zafer Toprak'ın bu alandaki çalışması ile karşılaştırıldığında görsel malzeme eksikliği kendini daha net göstermektedir (Toprak, 2012).

Eser, literatür taraması ve kaynakça açısından incelendiğinde yerli-yabancı eserler dışında arşiv, gazete, dergi, demeçler, kanun metinleri, ders kitapları ve dönemin

aydınlarının eserleri gibi birinci elden kaynakların kullanıldığı görülmektedir. Bu açıdan eserin hem ileri okumalar ve incelemeler için iyi bir rehber olduğu hem de yazarın incelediği konu açısından eseri okuyacak akademisyenin beklentisini karşılayacak bir doyuruculuğa sahip olduğu dile getirilebilir.

Son tahlilde hocasının da desteği ile yazar doyurucu bir eser ortaya çıkararak takdiri hak etmiştir. Maalesef ülkemizde Atila Doğan (2023), Zafer Toprak (2022), Şükrü Hanioglu (1981), Şenol Durgun (2014) ve Ertuğrul Eryücel (2022) gibi sınırlı sayıda kişi dışında özellikle Cumhuriyet dönemini Sosyal Darwinizm açısından ele alan incelemeler yok denecek kadar azdır. Bu nedenle yazar çalışma konusuyla literatüre önemli bir katkı sunarak övgüyü ve teşekkürü hak etmektedir.

Hanioglu'nun Sunuş'ta ifade ettiği gibi “*doktora tezleri yaratıcı ve orijinal analizler aracılığıyla mevcut literatüre katkı yapmayı*” hedefler (Ergün, 2023, s. 12). Doktora tezinden üretilmiş bu eser de Tek Parti Dönemi politika üreticilerinin ve aktörlerinin özellikle ulus inşa sürecinde Sosyal Darwinizm'i en etkili araçlardan biri olarak kullandığını ortaya koymasıyla literatüre önemli bir katkı sunmuştur.

Birinci bölümde Darwinizm'in felsefi kökenleri incelenerek batıdaki Darwinizm ve Darwinizm'den sonra Sosyal Darwinizm'e giden tarihî süreç kronolojik olarak ele alınmaktadır. İkinci bölümde yazar, batıdaki Darwinizm'in gelişimini Charles Darwin'den sonrası dönem olarak incelemektedir. Bu bölümde karşılaştırmalara da yer verilerek filozofların ve aydınların bu konu hakkındaki çalışmaları irdelenmiştir. Bu bölümde ayrıca Sosyal Darwinizm'in siyasetçiler tarafından devlet politikası haline getirilmesinin sonucunda siyasette öjenik politikaların takip edilmesi ile devletin toplum ve vatandaşlara müdahaleleri (Hitler örneği gibi) incelenmiştir (Ergün, 2023, s. 111 vd.). Böylece kitabın hacim olarak yarısında Darwinizm ve Sosyal Darwinizm'in felsefi kökenleri incelenerek Sosyal Darwinizm'in devlet politikalarından, ulusların ekonomisine ve tarih disiplinine kadar çeşitli alanlardaki tesirleri ele alınmaktadır. Son bölüm olan üçüncü bölümde ise kitabın da ana konusu olan tek parti döneminde Sosyal Darwinizm ele alınmaktadır. Hacim olarak kitabın yaklaşık yarısını yazar bu konuya ayırmıştır. Bu bölümde Osmanlı aydınları üzerinde Darwinist ve Sosyal Darwinist fikre sahip batılı düşünürlerin ve filozofların nasıl etkili olduğu ve Osmanlı aydınlarının bu etki altında nasıl kaldığı eserleri üzerinden incelenmektedir. Böylece Osmanlı toplumunun ve devletinin Darwinizm ve Sosyal Darwinizm ile tanışması ve bu düşünce sistemlerinin toplum ve devlet hayatına etkisi incelenmektedir. Daha sonra ise Darwinizm ve Sosyal Darwinizm'in Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında dönemin politika ve uygulamaları üzerindeki yansımaları incelenmiştir. Yazar, başta Atatürk olmak üzere dönemin önemli aktörlerinin Darwinist ve Sosyal Darwinist görüş ve politikalarını ders kitapları, dergiler, kongreler, demeçler, gazeteler ve kanun metinleri gibi kaynaklar üzerinden inceleyerek ortaya koymaktadır (Ergün, 2023, s. 188).

Bu eser devletin kuruluş kodlarındaki Darwinist ve Sosyal Darwinist etkiyi ortaya koyarak tarihî süreçte Cumhuriyet Tarihini daha iyi anlamamıza önemli bir katkı sunmaktadır. Yeni Türk devleti yeni bir çağın ilk çeyreğinde kurulmuş ve dönemin hâkim paradigmaları içerisinde bir ulus devlet inşa etmiştir. Bu inşa sürecinde yazarın ifadesiyle “*düşünsel bir göç yaşanmış*”tır. Bu zihinsel göçe öncülük edenlerin “*varlığın evini*

rabbani kutsallıktan beşerî kutsallığa taşımaya giriştikleri görülmektedir.” (Ergün, 2023, s. 318).

KAYNAKÇA

Eserler

- Doğan, A. (2023). *Osmanlı aydınları ve sosyal Darwinizm*. Küre Yayınları.
- Durgun, Ş. (2014). *Ulus inşâsı ve milliyetçilik*. A Kitap Binyıl Yayınevi.
- Ergün, R. (2023). *Tek parti döneminde sosyal Darwinizm*. Mahya Yayıncılık.
- Eryücel, E. (2022). *Ulus inşâ sürecinde Öjenik siyaset ve ırkçılık*. Liberte Yayınları.
- Hanioğlu, M. Ş. (1981). *Bir siyasal düşünür olarak Doktor Abdullah Cevdet ve dönemi*. Üçdal Neşriyat.
- Hanioğlu, M. Ş. (2023). *Atatürk entelektüel biyografî*. Bağlam Yayıncılık.
- Toprak, Z. (2012). *Darwin'den Dersim'e Cumhuriyet ve antropoloji*. Doğan Kitap.
- Toprak, Z. (2022). *Atatürk kurucu felsefenin evrimi*. Türkiye İş Bankası Yayınları.

YAZIM KURALLARI

1. Yazılar, A4 boyutunda MS Word uyumlu programda Times New Roman yazı karakterinde 12 punto olarak yazılmalıdır.
2. Başlık, 14 punto, bold ve büyük harf olmalıdır. Ortadan hizalı olmalıdır. Hemen altında öz yer almalıdır. Öz 9 punto olmalıdır ve paragraf girintisi olmamalıdır. Sonrasında İngilizce başlık 14 punto, bold ve sadece baş harfleri büyük yazılmalıdır. Hemen altında abstract 9 punto olarak paragraf girintisi olmadan yer almalıdır. Öz 150-200 kelime arasında olmalıdır. Anahtar kelimeler 9 punto ve ilk harfleri büyük olmalıdır. Metinde ana ve ara başlıklar kullanılabilir. Ana başlıklar 12 punto, büyük harf ve koyu olarak ortalanmış; ara başlıklar 12 punto, ilk harfleri büyük olacak şekilde küçük yazılmalıdır. Başlıklar ve paragrafların arasında (önce ve sonra) 6 nk aralık bırakılmalıdır. Metnin tamamı tek satır aralığında olmalıdır.
3. Yazar adı ve soyadı, ana başlığın (Türkçe) hemen altında 6 nk boşluk bırakıldıktan sonra 12 punto, bold ve sağa yaslı olarak yazılmalıdır. Yazar isminin sonunda vereceği sembol dipnotla bilgilerini girmelidir. Burada hiyerarşik olarak üniversite/fakülte/bölüm, şehir ve ülke sıralamasına riayet etmeli ve ayrıca unvan kullanılmamalıdır.
4. Metin, 12 punto, iki yana dayalı olmalıdır. Paragraf aralığı önce ve sonra 6 nk, satır arası tek olmalıdır.
5. Kaynağa yapılan gönderiler, metin içerisinde gösterilmelidir. (Yazar Soyadı, Eser Yılı) şeklinde olmalıdır.
6. Her yazının sonuç ve değerlendirme kısmından sonra yazar, makale yazımında kullandığı eserleri kaynakça oluşturarak belirtmelidir. Kaynakça yazımında, yazar soyadına göre önce alfabetik sonra kronolojik olarak verilmesi erişilebilirlik açısından daha uygundur.
7. Yazarlar dergimizin makale yazım şablonunu [buradan](#) indirerek makalelerini düzenleyebilirler.
8. Kaynakça APA (7.0) sistemine göre yapılmalıdır. Aşağıda bir örneği bulunmaktadır. Ayrıca linkte detaylı bilgiler yer almaktadır. <https://apastyle.apa.org/>

KAYNAKÇA GÖSTERİMİ

Kitap: Soyadı, A. (Yıl). *Kitabın adı*. Yayınevi.

Örnek: Borton, H. (1970). *Japan's modern century*. The Ronald Press Company.

Kitap bölümü: Soyadı, A. (Yıl). Bölüm başlığı. İçinde A. Soyadı (Ed.), *Kitabın adı* (s. bölümün sayfa aralığı). Yayınevi.

Örnek: Watson, J. (1998). Engineering education in Japan after the Iwakura mission. İçinde R. Poppy (Ed.), *The Iwakura mission in America and Europe: A new assessment* (s. 103-125). Japan Library.

Dergi makalesi: Soyadı, A. (Yıl). Makalenin başlığı. *Derginin Adı*, Cilt(Sayı), sayfa aralığı.

Örnek: Holmes, S. (2004). An extraordinary odyssey: The Iwakura embassy translated. *London Review Journal*, 59(1), 83-119.

İnternet Alıntısı: Soyadı, A. (Yıl). *İçeriğin başlığı*. Web sitesinin adı. İnternet adresi.

Örnek: Narangoa, L. (2000). *Japan's modernization: The Iwakura mission to Scandinavia in 1873*. Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi. www.alinterisosyalbilimlerdergisi.com

Arşiv Kaynağı:

Başbakanlık Osmanlı Arşivi

BOA., AYN., 1238/123

BOA., İ.DAH., 291/14

...

Metin İçi: (BOA., AYN., 1238/123)

Gazeteler:

Cuhmuriyet Gazetesi. 16 Şubat 1991.

Metin İçi: (*Cumhuriyet*, 16 Şubat 1991)

Tek Yazarlı Çalışma (Bütün atıf türleri için)

Kaynaklar Listesinde: Bridge, B. C. (2020)...

Metin İçinde

Anlatımda: Bridge (2020)'in vurguladığı konu...

Parantez içinde: ...kalıntılar bulunmuştur (Bridge, 2020).

İki Yazarlı Çalışma (Bütün atıf türleri için)

Kaynaklar Listesinde: Johns, A. O., & Craig, B. A. (2021)...

Metin İçinde

Anlatımda: Johns ve Craig (2021)'e göre...

Parantez içinde: ...öne sürülmüştür (Johns & Craig, 2021).

İkiden Fazla Yazarlı Çalışma (Bütün atıf türleri için)

Kaynaklar Listesinde: Bailey, S., Smith, J., & Buldegard, Y. (2023)...

Metin İçinde

Anlatımda: Bailey vd. (2023)'nin araştırması...

Parantez içinde: ...olduğu saptanmıştır (Bailey vd., 2023).

WRITING RULES

1. Manuscripts should be typed in Times New Roman font 12 point in MS Word compatible program in A4 custom size page structures.
2. The title must be 14 pt, bold and uppercase. It must be aligned. It should take place directly underneath. The abstract must be 9 pt and should not be a paragraph indent. Afterwards the English title should be 14 pt, bold and only capitalized. It should be placed immediately below the abstract 9 pt without paragraph indentation. The abstract should be between 150-200 words. Keywords should be 9 pt, bold. Main and intermediate headings can be used. Main titles are centered in 12 pt, capital letters and bold; intermediate titles should be 12 pt, lower case and centered. Between headings and paragraphs (before and after) 6 nk intervals should be left. The entire text should be in single line range.
3. Author name and surname must be written in bold and on the right side with bold font after leaving 6 nk blank space under heading (English). A footnote should be given below the page with a special footnote sign, and the title, work address and e-mail information should be written.
4. The text should be 12 pt and justified. Paragraph spacing must be between 6 nk, before and after the line.
5. Submissions to the source must be shown in the text. (Author's Last Name, Year, Page Number).
6. After each article's outcome and evaluation section, the author should indicate the works he/she use in writing the article by creating a references.
7. Authors can arrange the article after download writing example from [this](#).
8. Bibliography should be prepared according to APA 7th Edition. You may find an example below. You can click on the link for the format. <https://apastyle.apa.org/>

BIBLIOGRAPHY NOTATION

Book: Surname, N. (Year). *Title of the book*. Publisher.

Example: Borton, H. (1970). *Japan's modern century*. The Ronald Press Company.

Book chapter: Surname, N. (Year). Title of the chapter. In N. Surname (Ed.), *Title of the book* (pp. page numbers of the title). Publisher.

Example: Watson, J. (1998). Engineering education in Japan after the Iwakura mission. In R. Poppy (Ed.), *The Iwakura mission in America and Europe: A new assessment* (pp. 103-125). Japan Library.

Journal article: Surname, N. (Year). Title of the article. *Title of the Journal, Volume(Issue)*, page numbers.

Example: Holmes, S. (2004). An extraordinary odyssey: The Iwakura embassy translated. *London Review Journal*, 59(1), 83-119.

Internet Citation: Lastname, N. (Year). *Title of the content*. Web Site's Name. Internet address.

Example: Narangoa, L. (2000). *Japan's modernization: The Iwakura mission to Scandinavia in 1873*. Alinteri Journal of Social Sciences. www.alinterisosyalbilimlerdergisi.com

Archive Source:

Ottoman Archives of the Prime Ministry

OAPM., AYN., 1238/123

OAPM., İ.DAH., 291/14

...

In text: (OAPM., AYN., 1238/123)

Newspapers:

Cuhmuriyet Gazetesi. 16 Şubat 1991.

In text: (*Cumhuriyet*, 16 Şubat 1991)

Single-Author Work (for all kinds of citation)

In the References List: Bridge, B. C. (2020)...

In text

In narration: the issue which Bridge (2020) emphasizes...

In parenthesis: ...were found (Bridge, 2020).

Two-Author Work (for all kinds of citation)

In the References List: Johns, A. O., & Craig, B. A. (2021)...

In text

In narration: According to Johns and Craig (2021)...

In parenthesis: ...was claimed (Johns & Craig, 2021).

Work with More Than Two Authors (for all kinds of citation)

In the References List: Bailey, S., Smith, J., & Buldegard, Y. (2023)...

In text

In narration: Bailey et al. (2023)'s research...

In parenthesis: ...was detected (Bailey et al., 2023).

ETİK İLKELER VE YAYIN POLİTİKASI

Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi'ndeki yayın süreci, nitelikli bilginin tarafsız, etkili ve saygın bir şekilde gelişmesine ve okuyucularına dağıtılmasına yardımcı olmaktadır. Bu amaçla yürütülen süreçler, yazarların ve yazarları destekleyen kurumların yapmış oldukları çalışmalara doğrudan etki etmektedir. Hakemli çalışmalar, bilimsel yöntemi somutlaştıran ve destekleyen çalışmalardır. Bu yüzden süreç içinde yer alan her unsurun (yazar, okuyucu, araştırmacı, yayıncı, hakem ve editör) etik ilkelere uyması ve etik sorumluluğu üzerlerinde hakkıyla taşıması çok önemli olmaktadır. Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi yayın etiği kapsamında yukarıda saydığımız unsurların aşağıdaki etik sorumluluklara azami ölçüde dikkat etmesi gerekmektedir.

Aşağıdaki etik görev ve sorumluluklar, Yayın Etiği Komitesi (COPE) tarafından hazırlanan kılavuz ve politikalar ışığında yazılmıştır.

Yazarların Etik Sorumlulukları

Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi'ne çalışma gönderen yazarların aşağıdaki etik şartlara uyması beklenmektedir.

- Dergiye gönderilen çalışmaların özgün olması gerekmektedir.
- Yazarların başka çalışmalardan yararlanmaları veya başka çalışmaları kullanmaları durumunda eksiksiz ve doğru bir biçimde atıfta bulunmaları ve/veya alıntı yapmaları gerekmektedir.
- Çalışma oluşturulurken çalışmanın içeriğine entelektüel anlamda katkı sağlamayan kişiler yazar olarak belirtilmemelidir.
- Yazarlar kullanılan verilerin kullanım haklarına, araştırma/analizlerle ilgili gerekli izinlere sahip olduklarını veya deney yapılan deneklerin rızasının alındığını gösteren belgeye sahip olmalıdır.
- Yazarların yayınlanmış, erken görünüm veya değerlendirme aşamasındaki çalışmasıyla ilgili bir yanlış ya da hatayı fark etmesi durumunda, dergi editörünü veya yayıncıyı bilgilendirme, düzeltme veya geri çekme işlemlerinde editörle işbirliği yapma yükümlülüğü bulunmaktadır.
- Başka bir dergide yayınlanmış bir çalışma Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi'ne gönderilemez.
- Yazarlar, çalışmalarını aynı anda birden fazla dergiye gönderemez. Önceki başvuru sona ermeden yeni bir başvuru yapılamaz.
- Değerlendirme süreci başlamış bir çalışmanın yazar ekleme, yazar sırası değiştirme, yazar çıkartma gibi yazar sorumluluklarının değiştirilmesi teklif edilemez.

Editörlerin Etik Sorumlulukları

Editörler, Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi'nde yayınlanan her makaleden sorumludur. Editörler, bu sorumluluk bağlamında aşağıdaki etik sorumluluklara uymak zorundadırlar.

- Yazarların ve okuyucuların bilgiye olan ihtiyaçlarını gidermeye çabalamak
- Sürekli olarak derginin gelişimine katkı sağlamak
- Dergide yayınlanan çalışmaların kalitesinin nasıl daha iyi olabileceği üzerine kafa yormak
- Düşünce özgürlüğünü desteklemek ve düşünce özgürlüğüne sınır getirmemek
- Akademik açıdan bütünlüğü sağlamak
- Fikri mülkiyet hakları ve etik standartlardan taviz vermeden iş süreçlerini devam ettirmek

-Düzeltilme, açıklama gerektiren konularda yayın açısından açıklık ve şeffaflık göstermek

Hakemlerin Etik Sorumlulukları

Alınteri Sosyal Bilimler Dergisi'nde yayınların nesnel ve bağımsız olarak değerlendirilmesini ve yayın kalitesini doğrudan etkileyen kör hakemlik sistemi uygulanmaktadır. Alınteri Sosyal Bilimler Dergisi değerlendirme süreci çift taraflı kör hakemlik ilkesiyle yürütülür. Hakemler yazarlar ile doğrudan iletişime geçemez, değerlendirme ve yorumlar dergi yönetim sistemi aracılığıyla iletilir. Bu süreçte değerlendirme formları ve tam metinler üzerindeki hakem yorumları editör aracılığıyla yazarlara iletilir. Bu bağlamda Alınteri Sosyal Bilimler Dergisi için çalışma değerlendiren hakemlerin aşağıdaki etik sorumluluklara sahip olması beklenmektedir.

- Sadece uzmanlık alanlarına uygun olan çalışmaların hakemliğini almak
- Değerlendirmelerini tarafsızlık ve gizlilik içerisinde yürütmek
- Değerlendirme sürecinde çıkar çatışması ile karşı karşıya olduğunu düşünürse, çalışmayı incelemeyi reddederek, dergi editörünü bilgilendirmek
- Gizlilik ilkesi dolayısıyla inceledikleri çalışmalarını değerlendirdikten sonra imha etmek ve inceledikleri çalışmaların sadece nihai biçimlerini çalışmalar yayınlandıktan sonra kullanmak
- Değerlendirmeyi nesnel bir şekilde sadece çalışmanın içeriği ile ilgili olarak yapmak ve milliyet, cinsiyet, dini inançlar, siyasi inançlar ve ticari kaygıların değerlendirmeye etki etmesine izin vermemek
- Değerlendirmeyi nazik ve yapıcı bir üslupla yapmak; düşmanlık, hakaret, iftira içeren öznel yorumlardan sakınmak
- Değerlendirmeyi kabul ettikleri çalışmayı zamanında ve yukarıdaki etik sorumlulukları baz alarak gerçekleştirmek

Yayıncının Etik Sorumlulukları

Kar amacı gütmeyen bir dergi olan Alınteri Sosyal Bilimler Dergisi, bu alanda yayınladığı çalışmalarla bilim dünyasına katkılar sunmak ve okuyucuların nitelikli yayınlarla buluşmasına olanak sağlamak amacıyla çıkartılmaktadır. Bu bağlamda, Alınteri Sosyal Bilimler Dergisi aşağıdaki etik sorumlulukların bilinciyle hareket etmektedir.

- Editörler, Alınteri Sosyal Bilimler Dergisi'ne gönderilen çalışmaların tüm süreçlerinden sorumludur. Bu çerçevede ekonomik ya da politik kazançlar göz önüne alınmaksızın karar verici kişiler editörlerdir.
- Dergi, bağımsız editör kararı oluşturulmasını taahhüt eder.
- Alınteri Sosyal Bilimler Dergisi'nde yayınlanmış her makalenin mülkiyet ve telif hakkını korur ve yayınlanmış her kopyanın kaydını saklama yükümlüğünü üstlenir.
- Dergi, editörlere ilişkin her türlü bilimsel suistimal, atıf çeteciliği ve intihalle ilgili önlemleri alma sorumluluğuna sahiptir.

Alınteri Sosyal Bilimler Dergisi'nde yukarıda bahsedilen etik sorumluluklar ve dışında etik olmayan bir davranış veya içerikle karşılaşırsanız lütfen alinterisosyalbilimler@gmail.com adresine e-posta yoluyla bildiriniz.

ETHICAL PRINCIPLES AND PUBLICATION POLICY

The publication process at Alinteri Journal of Social Sciences is the basis of the improvement and dissemination of information objectively and respectfully. Therefore, the procedures in this process improves the quality of the studies. Peer-reviewed studies are the ones that support and materialize the scientific method. At this point, it is of utmost importance that all parties included in the publication process (authors, readers and researchers, publisher, reviewers and editors) comply with the standards of ethical considerations. Alinteri Journal of Social Sciences expects all parties to hold the following ethical responsibilities.

The following ethical duties and responsibilities are written in the light of the guide and policies made by Committee on Publication Ethics (COPE).

Ethical Responsibilities of Authors

The authors who submit their manuscripts to Alinteri Journal of Social Sciences are expected to comply with the following ethical responsibilities:

-Author(s) must submit original studies to the journal. If they utilize or use other studies, they must make the in-text and end-text references accurately and completely.

-People who have not contributed to the study at the intellectual level should not be indicated as author.

If the manuscripts submitted to be published are subject of conflicting interests or relations, these must be explained.

-During the review process of their manuscripts, author(s) may be asked to supply raw data. In such a case, author(s) should be ready to submit such data and information to the editorial and scientific boards.

-Author(s) should document that they have the participants' consent and the necessary permissions related with the sharing and research/analysis of the data that are used.

-Author(s) bears the responsibility to inform the editor of the journal or publisher if they happen to notice a mistake in their study which is in early release or publication process and to cooperate with the editors during the correction or withdrawal process.

-Authors cannot submit their studies to multiple journals simultaneously. Each submission can be made only after the previous one is completed. A study published in another journal cannot be submitted to Alinteri Journal of Social Sciences.

-Author responsibilities given in a study (e.g.: adding an author, reordering of author names) whose review process has begun cannot be changed.

Ethical Responsibilities of Editors

Editors are responsible for every article published in Alinteri Journal of Social Sciences . Editors must abide by the following ethical responsibilities in the context of this responsibility.

- Striving to meet the information needs of authors and readers

-To contribute to the development of the journal continuously

-Reflecting on how the quality of the studies published in the journal can be better

-Supporting freedom of thought and not limiting freedom of thought

-To ensure academic integrity

-Continue business processes without compromising intellectual property rights and ethical standards

-To show clarity and transparency in terms of publication in matters that require correction and explanation

Ethical Responsibilities of Reviewers

The fact that all manuscripts are reviewed through "Blind Review" has a direct influence on the publication quality. This process ensures confidentiality by objective and independent review. The review process at Alinteri Journal of Social Sciences is carried out on the principle of double blind review. Reviewers do not contact the authors directly, and the reviews and comments are conveyed through the journal management system. In this process, the reviewer views on the evaluation forms and full texts are assigned to the author(s) by the editor. Therefore, the reviewers doing review work for Alinteri Journal of Social Sciences are supposed to bear the following ethical responsibilities:

Reviewers must

- Agree to review only in their subject of expertise.
- Review in an unbiased and confidential manner.
- Inform the editor of the journal if they think that they encounter conflict of interests and decline to review the manuscript during the review process.
- Dispose the manuscripts they have reviewed in accordance with the principle of confidentiality after the review process. Reviewers can use the final versions of the manuscripts they have reviewed only after publication.
- Review the manuscript objectively and only in terms of its content and ensure that nationality, gender, religious and political beliefs, and economic apprehension do not influence the review.
- Review the manuscript in a constructive and kind tone, avoid making personal comments including hostility, slander and insult.
- Review the manuscript they have agreed to review on time and in accordance with the ethical rules stated above.

Ethical Responsibilities of the Publisher

Alinteri Journal of Social Sciences, which is a non-profit journal, is published in order to contribute to the world of science with the studies it publishes in this field and to enable readers to meet with qualified publications. In this context, the Alinteri Journal of Social Sciences acts with the awareness of the following ethical responsibilities.

Editors are responsible for all processes of the work submitted to the Alinteri Journal of Social Sciences. In this context, the decision makers are editors, regardless of economic or political gains.

The journal undertakes to make an independent editorial decision.

- The publisher protects the property and copyright of every article published in the Alinteri Journal of Social Sciences and undertakes the obligation to keep a record of each published copy.
- The journal has the responsibility to take all kinds of scientific misconduct, citation fraud and plagiarism related to editors.

If you encounter any unethical behavior or content other than the above-mentioned ethical responsibilities and other unethical behavior or content in the Alinteri Journal of Social Sciences, please report it to alinterisosyalbilimler@gmail.com



Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Social Sciences



 PRENSIP

e-ISSN 2602-229X